

Auteursrechterlijke overeenkomst

Opdat de Universiteit Hasselt uw eindverhandeling wereldwijd kan reproduceren, vertalen en distribueren is uw akkoord voor deze overeenkomst noodzakelijk. Gelieve de tijd te nemen om deze overeenkomst door te nemen, de gevraagde informatie in te vullen (en de overeenkomst te ondertekenen en af te geven).

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling met

Titel: Economische evaluatie van het Limburgplan. De analyse van 1900 bijkomende rustoordbedden
Richting: master in de toegepaste economische wetenschappen - beleidsmanagement Jaar: 2008

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Ik ga akkoord,

FREDERIX, Olivier

Datum: 5.11.2008

Economische evaluatie van het Limburgplan

De analyse van 1900 bijkomende rustoordbedden

Olivier Frederix

promotor :
Prof. dr. Lode VEREECK

Woord vooraf

Het schrijven en uitwerken van een eindverhandeling is een werk van lange adem. Met een bundel teksten en je computer als levensgezel werk je aan een eindverhandeling. Het klinkt eenzamer dan het was. Vele mensen stonden me bij en boden ondersteuning. Het is dan ook aan hen dat ik mijn waardering en dank wil uiten.

In de eerste plaats zou ik Prof. dr. Lode Vereeck willen bedanken voor zijn bijstand en suggesties om alles economisch te kaderen. Eveneens zou ik Mevrouw Marijke Molemans, diensthoofd ouderen Provincie Limburg, willen bedanken voor de medewerking. Haar kennis en goede ideeën hebben zonder twijfel een grote meerwaarde geleverd aan dit werk. Een welgemeende dankuwel aan Mijnheer Guy Henkens en Vlaams Parlements lid Mevrouw Sonja Claes, die diverse malen tijd maakte voor de kritische bespreking van deze eindverhandeling. Ook bij Mijnheer Kristof Cousaert van VIPA stond hulpvaardigheid vooraan in zijn woordenboek.

Tot slot wil ik mijn familieleden en vrienden bedanken om een luisterend oor te bieden aan mijn gedachtesprokkels, enthousiaste verhalen en klaagzangen. Bovendien was het zonder hun morele en financiële steun onmogelijk geweest om mijn studies te vervullen.

Deze eindverhandeling is niet enkel het eindpunt van mijn studie toegepaste economische wetenschappen, maar de start van een groeiende interesse in de gezondheidssector.

Heusden-Zolder, 14 mei 2008

Olivier Frederix

Samenvatting

Olivier Frederix

Master in de toegepaste economische wetenschappen: beleidsmanagement

'Economische evaluatie van het Limburgplan. De analyse van 1900 bijkomende rustoordbedden'

Promotor: Prof. dr. Lode Vereeck

Academiejaar 2007-2008: eerste zittijd

Eén van de meest actuele termen van tegenwoordig is: 'de vergrijzing'. Ook Limburg blijft hiervan niet gespaard. Het Limburgplan anticipeert hierop door 1900 bijkomende rustoordbedden te voorzien in de periode 2006-2010. Aangezien deze actie van het Limburgplan de moeilijkste start kende, is het een actueel thema waardoor actoren voorzichtig waren in het aanreiken van gegevens.

De sterke veroudering van de Limburgse bevolking is voornamelijk te wijten aan de ontgroening, de vergrijzing van de bevolking en de pensionering van de babyboomers. De ontgroening wijst erop dat de nataliteit in Limburg daalt waardoor de oudere leeftijdsgroepen proportioneel een grote bezetting innemen. De vergrijzing duidt op de veroudering van de bevolking. In 1990 was 10,2% van de totale Limburgse bevolking een 65-plusser terwijl dit tegen 2005 was toegenomen tot 15,5%. Het aandeel van de 65-plussers is het sterkst toegenomen in Limburg maar was in 2005 nog steeds lager dan de rest van Vlaanderen. Ondanks het feit dat Limburg nog steeds de jongste provincie is, loopt het vergrijzingsproces er het snelst. Zo wordt verwacht dat het aandeel 60-plussers van 2010 tot 2022 zal toenemen van 20,1% tot 29,7%. Aangezien ook het aandeel van de hoogbejaarden in de oudere bevolking toeneemt is er sprake van een dubbele vergrijzingsgolf.

Deze dubbele vergrijzing brengt ons land in een onbekende situatie terecht en maakt een uitbreiding van het aantal rustoordbedden noodzakelijk. Het Limburgplan dat opgemaakt is door de Vlaamse regering in samenwerking met de provincie Limburg tracht de socio-economische ontwikkelingen in Limburg te ondersteunen. Het plan bevat ongeveer 45 acties die gerealiseerd moeten worden in de periode 2006-2009. Met behulp van dit plan wordt geprobeerd om de achterstand van Limburg ten opzichte van Vlaanderen weg te werken op verschillende domeinen. Eén van de aandachtsdomeinen waar Limburg een

achterstand heeft in te halen zijn de seniorenvoorzieningen. In het luik ouderenzorg wordt voorzien dat tussen 2006 en 2010 de residentiële capaciteit moet worden uitgebreid met 1900 rustoordbedden. Hiermee wordt geprobeerd om de realisatiegraad van het programma in Limburg op hetzelfde niveau te brengen als het Vlaams gemiddelde in 2005, namelijk 83,17 %. Indien de 1900 rustoordbedden gerealiseerd zouden zijn tegen 2010, zal de realisatiegraad 69,1% bedragen. In 2008 had Limburg een realisatiegraad van 59,57%, wat nog steeds de laagste realisatiegraad is van alle Vlaamse provincies. De provincie Limburg heeft vooral een ondersteunende rol. Zo wordt er ondersteuning aangeboden bij de opmaak van het zorgstrategisch plan en worden initiatiefnemers gestimuleerd om nieuwe dossiers in te dienen door tekorten in het aanbod in beeld te brengen. Bovendien tracht de provincie Limburg om de initiatiefnemers, die reeds een zorgstrategisch plan hebben, te stimuleren om hun dossier in orde te brengen door ze te ondersteunen bij de opmaak van een financieel-technisch plan.

De 1900 rustoordbedden in het Limburgplan worden verondersteld gebruik te maken van VIPA-subsidies. VIPA biedt financiële steun aan welzijns- en gezondheidsvoorzieningen die infrastructuurwerken willen uitvoeren. Enkel de OCMW en vzw rusthuizen kunnen gebruik maken van VIPA-subsidies. Privé rusthuizen komen niet in aanmerking. Alle aanvragen die vanaf 1 november 2006 werden ingediend, worden afgehandeld via de 'alternatieve financieringsprocedure'. Hiermee wordt geprobeerd om de wachtlijsten bij VIPA weg te werken. Bij de alternatieve financieringsprocedure dient eerst een zorgstrategisch plan (fase 1) worden opgemaakt, vervolgens een financieel-technisch plan (fase 2) en ten slotte een definitieve goedkeuring (fase 3).

Sinds de start van het Limburgplan en begin 2008 zijn 451 van de 1900 rustoordbedden gerealiseerd en in gebruik. Begin 2008 waren er 2.779 geplande bedden in Limburg: 22 bouwheren zijn hun bouwdoos in orde aan het maken zijn (1.449 nieuwe bedden) en *bestaande* rusthuizen voorzien een uitbreiding (met 1.330 bedden). Ten eerste zijn er 6 bouwheren die een definitieve goedkeuring (fase 3) hebben verkregen en projecten zullen opstarten in Genk, Tongeren, Sint-Truiden, Diepenbeek, Peer en Riemst. Dit is goed voor 798 bedden, waarvan er 223 nieuwe bedden zijn. Ten tweede zijn er drie initiatiefnemers in Bilzen, Leopoldsburg en Lommel die wachten op een goedkeuring van het financieel-technisch plan. Na deze realisatie zullen er 217 rustoordbedden bijkomen, waarvan er 64 nieuw zijn. Tot slot zijn er elf initiatiefnemers in Peer, Maaseik, Lommel,

Sint-Truiden, Kinrooi, Neerpelt en Lummen die een goedkeuring hebben van het zorgstrategisch plan. Zij realiseren gezamenlijk 1.077 bedden, waarvan er 329 nieuw zijn.

De bouw van 1900 bijkomende rusthuizen heeft ook een economische meerwaarde. Er worden zowel tijdens als na de realisatie van de bouw bijkomende arbeidsplaatsen gecreëerd. Ten eerste zullen er bijkomende tijdelijke arbeidskrachten worden gecreëerd tijdens de bouw. De multiplier bedroeg in 2001 maar liefst 0,8. Dit wil zeggen dat er per persoon die direct werkzaam is in bouw 0,8 personen indirect tewerk worden gesteld. Ten tweede zullen er na de realisatie van 1900 rustoordbedden bijkomende permanente arbeidsplaatsen nodig zijn. Zo zullen er ongeveer 22 VTE dagelijks verantwoordelijken, 200 à 280 VTE verpleegkundigen, 400 à 450 VTE verzorgenden, 95 VTE keukenpersoneel, 165 VTE onderhoudspersoneel en 32 VTE deskundige in animatie en activatie nodig zijn. Ten derde zullen de toeleveringsbedrijven een belangrijke meerwaarde realiseren.

De voornaamste opbrengsten van een rusthuis zijn de woonopbrengsten, verblijfofbrengsten en verzorgingsopbrengsten. De kosten van een rusthuis zijn terug te brengen op woonkosten, leefkosten en zorgkosten. In 6.6 wordt berekend met hoeveel de kosten en opbrengsten zullen toenemen in de totale zorgsector.

Volgens deskundige staat de ouderenzorg voor uitdagingen op vlak van personeel, nieuwe woonvormen en technologie. Daarenboven moet de zorgsector meer rekening houden met de allochtonen en dient het beleid van de zorginstelling zich meer af te stellen op zowel de allochtonen senioren als allochtone werknemers. Hoogstwaarschijnlijk zullen de 1900 rustoordbedden niet gerealiseerd zijn tegen 2010. Welke initiatieven hierna genomen worden, zijn nog steeds onbekend.

Inhoudsopgave

Woord vooraf

Samenvatting

Hoofdstuk1: Probleemstelling.....	11
1.1 Praktijkprobleem: omschrijving en situering.....	11
1.2 Centrale onderzoeksvraag.....	12
1.3 Deelvragen.....	12
1.4 Begrippen.....	14
1.4.1 Categorieën ouderen.....	14
Hoofdstuk 2: Demografische analyse van limburg.....	15
2.1 Demografische opbouw.....	15
2.1.1 Inleiding.....	15
2.1.2 Leeftijdsopbouw van de Limburgse bevolking.....	16
2.1.3 Veroudering van de bevolking.....	21
2.1.3.1 Ontgroening.....	21
2.1.3.2 Vergrijzing.....	23
2.1.4 Demografische coëfficiënten.....	25
2.2 Besluit.....	26
Hoofdstuk 3: Het Limburgplan.....	28
3.1 Doel Limburgplan.....	28
3.2 Luik ouderenzorg.....	30
3.2.1 Verbintenis Vlaamse overheid.....	31
3.2.2 Verbintenis provincie Limburg.....	32
3.3 Besluit.....	33
Hoofdstuk 4: Huidige stand van zaken bij de Limburgse algemene seniorenvoorzieningen.....	34
4.1 Overzicht van seniorenvoorzieningen in Limburg.....	34
4.1.1 Historische schets.....	34
4.1.2 Intramurale voorzieningen.....	35

4.1.2.1 Rusthuis.....	35
<i>A. Het zorgforfait.....</i>	36
<i>B. De dagprijs.....</i>	38
4.1.2.2 Rust- en verzorgingstehuis (RVT)	40
4.1.2.3 Serviceflat of woningcomplex met dienstverlening.....	41
4.1.2.4 Ziekenhuis.....	42
4.1.3 Semi- of transmurale voorzieningen.....	43
4.1.3.1 Dagverzorgingscentrum.....	43
4.1.3.2 Centrum voor kortverblijf.....	43
4.1.3.3 Woningen voor bejaarden.....	44
4.1.4 Thuiszorg.....	45
4.1.4.1 Gezins- en bejaardenhulp.....	45
4.1.4.2 Dienstencentrum.....	45
4.1.4.3 Thuisverpleging.....	46
4.1.4.4 Mantelzorg.....	46
4.2 Aantal woonegelegenheden in een rusthuis per beheersvorm.....	47
4.3 Hoe wordt de bouw van een rusthuis gefinancierd?.....	49
4.3.1 Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden.....	49
4.3.1.1 Investeringssubsidies.....	51
<i>A. Het toepassingsgebied.....</i>	51
<i>B. De procedure.....</i>	51
B.1 Klassieke procedure.....	51
B.2 Alternatieve procedure.....	54
4.3.1.2 Investeringswaarborgen.....	56
<i>A. Het toepassingsgebied.....</i>	56
<i>B. De procedure.....</i>	56
B.1 Klassieke procedure.....	56
B.2 Alternatieve procedure.....	56
4.4 Zorgstrategische plannen: definitie.....	57
4.5 Besluit.....	58
Hoofdstuk 5: Rust- en verzorgingstehuizen.....	59
5.1 Wetgeving programmatiennormen.....	59
5.1.1 Programmacijfers.....	59
5.1.2 Evaluatiecriteria.....	60

5.2 Programmacijfers 2008 voor de Limburgse rusthuizen.....	62
5.3 Erkenningsnormen.....	66
5.4 Besluit.....	69
Hoofdstuk 6: Analyse van de geprogrammeerde 1900 bedden.....	71
6.1 Noodzakelijkheidsanalyse van 1900 bedden.....	71
6.2 Geografische analyse van 1900 bedden.....	74
6.3 Huidige realisatie van 1900 bedden.....	76
6.4 Economische analyse: impact van 1900 extra rustoordbedden op de tewerkstelling..	81
6.4.1 Tewerkstelling tijdens de realisatie van de bouw (tijdelijke arbeid).....	81
6.4.1.1 De multiplicator.....	84
6.4.2 Tewerkstelling in het rusthuis na de bouw (permanente arbeid).....	85
6.4.2.1 Volgens de Vlaamse erkenningsnorm.....	86
6.4.3 Arbeidsplaatsen in toeleveringsbedrijven.....	91
6.5 Opbrengsten van 1900 Limburgse rusthuizen.....	91
6.5.1 Woonopbrengsten.....	91
6.5.2 Verblijfofbrengsten.....	92
6.5.3 Verzorgingsopbrengsten.....	93
6.6 Kosten van 1 900 bedden.....	93
6.6.1 Woonkosten.....	93
6.6.2 Leefkosten.....	94
6.6.3 Zorgkosten.....	95
6.7 Toekomstige uitdagingen in de ouderenzorg.....	97
6.8 Besluit.....	101
Lijst van de geraadpleegde werken.....	103
Bijlagen.....	110

Lijst van tabellen

Hoofdstuk 2

Tabel 2.1: Overzicht van de Limburgse bevolking volgens leeftijdscategorie	16
Tabel 2.2: Aantallen en percentage van de 60-plussers in 1998, 2010, 2022.....	25

Hoofdstuk 4

Tabel 4.1: Evolutie van het aantal rusthuizen en woongelegenheden in Vlaanderen en Limburg (2006-2008).....	36
Tabel 4.2: Evolutie van het aantal serviceflats en woongelegenheden in Vlaanderen en Limburg (2006-2008).....	42
Tabel 4.3: Evolutie van het aantal centra voor kortverblijf en woongelegenheden in Vlaanderen en Limburg (2006-2008).....	44
Tabel 4.4: Aantal woongelegenheden in een rusthuis per beheersvorm.....	47

Hoofdstuk 5

Tabel 5.1: Programmacijfer 2008 en het aantal woongelegenheden in de rusthuizen van het Vlaams gewest (toestand op 1 januari 2008).....	63
Tabel 5.2: Verhouding programma – bestaande woongelegenheden op 1 januari 2008.....	65
Tabel 5.3: Verhouding programma – bestaande en geplande woongelegenheden op 1 januari 2008.....	66

Hoofdstuk 6

Tabel 6.1: Verhouding programma – bestaande woongelegenheden op 1 januari 2005.....	72
Tabel 6.2: Realisatie- en invullingsgraad bij de start en het einde van het Limburgplan.....	73
Tabel 6.3: Evolutie van het bestaande aanbod woongelegenheden in Limburg 1 januari 2006 – 1 januari 2008.....	76
Tabel 6.4: Programma der bejaardenvoorzieningen in Limburg. Toestand aantal woongelegenheden in rusthuizen op 1 januari 2008.....	78
Tabel 6.5: Permanente tewerkstelling.....	90

Lijst van figuren

Hoofdstuk 2

Figuur 2.1: Bevolkingspiramide van de Limburgse bevolking op 1 januari 2007.....	18
Figuur 2.2: Procentueel aandeel van de leeftijdsgroepen in Limburg en het Vlaams gewest op 1 januari 2005.....	18
Figuur 2.3: Leeftijdsopbouw van de Limburgse bevolking (1/1/2001) versus een stationaire en constante bevolking.....	20
Figuur 2.4: Ontgroening per provincie.....	22
Figuur 2.5: Vergrijzing per provincie.....	24

Hoofdstuk 4

Figuur 4.1: Gemiddelde prijs voor ligdag in rusthuis per provincie, gewest en land (in euro).....	40
Figuur 4.2: Gemiddelde dagprijs in OCMW-rusthuis, vzw of privé-instelling (in euro).....	48
Figuur 4.3: Schematische voorstelling van de klassieke VIPA-procedure.....	54

Hoofdstuk 6

Figuur 6.1: De spreiding van rusthuizen in Limburg, realisatie in 2006 en in de toekomst.....	75
Figuur 6.2: Directe en indirecte werkgelegenheid in de bouwnijverheid.....	82
Figuur 6.3: Bouw (1995, 2000 en 2001), multiplicator van directe (1,00) naar indirecte werkgelegenheid in aantal indirect werkzame personen per direct werkzame personen en in % van het totale werkgelegenheidseffect.....	85

Hoofdstuk 1: probleemstelling

1.1 Praktijkprobleem: omschrijving en situering

Een demografische evolutie is duidelijk merkbaar in heel België. Net zoals in alle andere provincies krijgt ook Limburg te maken met een vergrijzing van de bevolking. In 1990 bedroeg het aandeel 65-plussers 10,2% van de Limburgse bevolking, terwijl dit in 2005 al opgelopen was tot 15,5%. Deze stijgende trend blijft zich verder zetten. Momenteel heeft Limburg nog steeds een jongere bevolking dan de rest van Vlaanderen maar het vergrijzingsproces loopt er het snelst.¹

Door de vergrijzing, die het gevolg is van de toenemende levensverwachting en de pensionering van de babyboomers, krijgen we te maken met een sterk verouderde bevolking. Dit brengt op verschillende domeinen uitdagingen en problemen met zich mee.²

Door het toenemende aandeel van bejaarden in de bevolking neemt de vraag naar alle zorgvormen sterk toe. Dit probleem vraagt een oplossing van de beleidsmakers. Vandaar dat ook de provincie Limburg op vlak van ouderenzorg enkele initiatieven genomen heeft. Zo stelt de provincie in het kader van het Limburgplan een programma op om het aantal rustoordbedden in de periode 2006-2010 uit te breiden met 1900 bijkomende bedden. Deze extra rustoordbedden moeten de provinciale tekorten ten opzichte van de programmatie in Limburg afbouwen.³ Ook al liggen de noden en behoeften op vlak van rusthuiscapaciteit in Limburg hoger dan de geprogrammeerde 1 900 bedden, toch is het een stap in de goede richting. Vooralsnog is er weinig informatie bekend over de realisatie van deze 1900 bedden en de effecten van deze maatregel. Met behulp van een literatuurstudie wordt geprobeerd om de huidige stand van zaken te weer te geven en alle relevante informatie te verzamelen in één document.

¹ Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS). (1990-2005). *Statistieken demografie*. Opgevraagd op 15 november 2007 van de volgende website:

[http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingsindicatoren/2_Provincies/Provind002_\(vergr_izing_per_provincie\)_65-plus.xls](http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingsindicatoren/2_Provincies/Provind002_(vergr_izing_per_provincie)_65-plus.xls)

² De Groote, P., & Truwant, V. (2003). *Demografie & samenleving*, p. 206

³ Provincie Limburg (2005). *Limburgplan*, p.17

1.2 Centrale onderzoeksvraag

De realisatie van 1900 bijkomende rustoordbedden is in eerste instantie een uitbreiding van de residentiële capaciteit, maar heeft eveneens invloed op de economie. De investeringen in de ouderenzorg bieden een economische meerwaarde op vlak van de tewerkstelling. Tijdens de bouw van deze bijkomende rusthuizen wordt er tijdelijke arbeid gecreëerd terwijl er permanente arbeidskrachten nodig zijn na de realisatie van de bouw. De tewerkstelling van de toeleveringsbedrijven van deze residentiële voorzieningen zijn permanent. De kostprijs van een rusthuis is eveneens een grote investering en heeft ook op zijn beurt een invloed op de economische welvaart. Omdat dit project al loopt sinds 2006 lijkt een tussentijdse economische evaluatie aangewezen vandaar dat de centrale onderzoeksvraag als volgt luidt:

"Wat is de economische invloed van de 1.900 bijkomende rustoordbedden en wat is anno 2008 al gerealiseerd? "

1.3 Deelvragen

Volgende deelvragen zullen in deze eindverhandeling behandeld worden.

1. Hoe ziet de demografische opbouw van Limburg er uit?

Omdat Limburg steeds beschouwd werd als de provincie met de jongste bevolking lijkt het aangewezen om nader te onderzoeken hoe de vergrijzing zich manifesteert in deze provincie. Via een blik op de leeftijdsopbouw en demografische coëfficiënten wil ik volgende stelling bekrachtigen: "Is Limburg de moeder van een groen verleden en zwanger van een grijze toekomst?".

2. Wat is het de opzet van het luik ouderenzorg in het Limburgplan? Hoe wil de provincie de 1900 bijkomende rustoordbedden bereiken en waartoe verbinden de Vlaamse overheid en de Provincie Limburg zich?

Door de demografische veranderingen in Limburg neemt de vraag naar zorg toe waardoor de ouderenzorg voor belangrijke uitdagingen komt te staan.⁴ Door de grote

⁴ Provincie Limburg (2005). *Limburgplan*, p. 16

groep bejaarden en hoogbejaarden dient er een toekomstgericht zorgmodel gerealiseerd te worden met aandacht voor de uitbouw van de residentiële voorzieningen.⁵ In welke mate draagt het Limburgplan hiertoe bij? Aangezien dit plan is opgemaakt door de Vlaamse regering in samenwerking met de provincie Limburg zijn beide verantwoordelijk. Wie verbindt zich tot wat?

3. Wat is de huidige stand van zaken bij de algemene seniorenvoorzieningen in Limburg? Hoe wordt de bouw van een rusthuis gefinancierd?

Er wordt een overzicht gegeven van de mogelijke seniorenvoorzieningen die er bestaan en hun aanwezigheid in België, Vlaanderen en Limburg. Het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) biedt financiële steun aan welzijns- en gezondheidsvoorzieningen die infrastructuurwerken willen uitvoeren.⁶ In 2006 stonden maar liefst 63 dossiers op de wachtlijsten bij het VIPA en de oudste dossiers wachten zelfs sinds december 2002.⁷ Hoe werkt het systeem van alternatieve financiering waarmee de wachtlijsten worden weggewerkt?

4. Wat zijn de programmatie- en erkenningsnormen van de Limburgse rusthuizen? Wat zijn de provinciale tekorten ten opzichte van de programmatie?

De programmacijfers van rusthuizen zijn wettelijk bepaald en worden berekend op basis van de bevolkingsprojectie. Daarenboven moet een rusthuis aan een reeks normen voldoen om tot erkenning in aanmerking te komen. Er dient bijgevolg verder toegelicht te worden wat de programmatie- en erkenningsnormen zijn voor de Limburgse rusthuizen en hoeveel van het programma al gerealiseerd is in Limburg?

⁵ Ibidem, p.17

⁶ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). Opgevraagd op 2 februari 2008 van de volgende website: <http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/start.htm>

⁷ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint alternatieve financiering*. Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website: http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

5. *Hoeveel projecten lopen er en in welke fase zitten ze? Welke tewerkstelling en hoeveel kosten brengen 1 900 bijkomende rustoordbedden met zich mee?*

Door te kijken in welke fase de ingediende projecten zich momenteel bevinden kan er een conclusie getrokken worden of de 1.900 beoogde bedden anno 2008 nog haalbaar zijn en wat hun kost is. Eveneens dient er nader onderzocht te worden hoeveel arbeidskrachten er worden gecreëerd. Tot slot worden de uitdagingen in de zorgsector gekaderd.

1.4 Begrippen

1.4.1 Categorieën ouderen

De ouderen kunnen ingedeeld worden in volgende groepen:

- ✓ Senioren (55-plussers)
- ✓ Bejaarden (65-plussers)
- ✓ Hoogbejaarden (75-plussers)
- ✓ Derde leeftijd (bejaarden en hoogbejaarden)
- ✓ Vierde leeftijd (80-plussers).⁸

Verder kan de totale bevolking ingedeeld worden in volgende groepen:

- ✓ 0-19 jaar: de nog-niet-economisch actieven
- ✓ 40-59 jaar: de jonge actieven
- ✓ 60-plussers: de niet-meer economisch actieven.⁹

⁸ De Groote, P., & Truwant, V. (2003). *Demografie & samenleving*, p. 206

⁹ Provincie Limburg. (2005). *De Limburgse bevolking op 01.01.2005* [Elektronische versie]. p. 33

Hoofdstuk 2: Demografische analyse van Limburg

Volgens het Limburgplan staat Limburg voor nieuwe uitdagingen, zeker op het vlak van ouderenzorg. Door de dubbele vergrijzingsgolf is er een demografische evolutie van en binnen de groep ouderen werkzaam, die ervoor zorgt dat de residentiële ouderenzorg moet uitgebreid worden.¹⁰ In dit hoofdstuk wordt de vergrijzing in Limburg beschreven. Hoofdstuk 3 licht toe hoe het Limburgplan hierop anticipeert.

2.1 Demografische opbouw

2.1.1 Inleiding

Op 1 januari 2007 telde België 10.584.534 inwoners waarvan 1.031.215 in het Brussels Hoofdstedelijk gewest, 6.117.440 in het Vlaams gewest en 3.435.879 in het Waals gewest. Met andere woorden, 57,80% van alle Belgen woont in Vlaanderen. Op 1 januari 2007 telde Limburg 820.272 inwoners, waarvan 409.142 (49,88%) mannen en 411.130 (50,12%) vrouwen. Er bestaat een grote kans dat ons land tijdens de 21ste eeuw de kaap van 11 miljoen inwoners zal bereiken.¹¹

Wat betreft de **structuur van de bevolking** is er bij de geslachtsverhouding (G) een trend naar meer vrouwen omwille van de hogere levensverwachting van de vrouw. Op 1 januari 2007 was in België 48,95% van de bevolking mannelijk en 51,05% vrouwelijk.¹² Deze trend valt eveneens in Limburg verder te trekken waar 49,88% van de bevolking mannelijk is en 50,12% vrouwelijk. De geslachtverhouding (G) of "sex ratio" is een indicator die een voorstelling geeft van het aantal mannen in verhouding tot het aantal vrouwen.¹³ Voor België is de geslachtsverhouding relatief stabiel namelijk 0,96 (man per vrouw). De verhouding is in Vlaanderen 0,97 (man per vrouw) en in Limburg is er een gelijke geslachtsstructuur (G=1). Vroeger was de "sex ratio" in Limburg groter dan 1, wat betekent dat er meer mannen dan vrouwen waren. Dit valt te verklaren door het

¹⁰ Provincie Limburg (2005). *Limburgplan*, p. 16-17

¹¹ Bijlage 1: Overzicht van de bevolking in de Vlaamse provincies.

¹² Ibidem.

¹³ De Grootte, P., & Truwant, V. (2003). *Demografie & samenleving*, p. 171

mijnverleden van deze provincie. In Wallonië (G=0,94) en Brussel (G= 0,91) zijn er duidelijk meer vrouwen.¹⁴

Bijlage 1 geeft een overzichtstabel weer van de totale bevolking en het aandeel mannen en vrouwen voor de Vlaamse provincies, Vlaanderen en België.

2.1.2 Leeftijdsopbouw van de Limburgse bevolking

Zoals hierboven vermeldt telde de Limburg op 1 januari 2007 820.272 inwoners, waarvan 49,88% mannelijk en 50,12% vrouwelijk. In **tabel 2.1** wordt een overzicht gegeven van de Limburgse bevolking volgens de verschillende leeftijdscategorieën. Hierbij wordt een onderscheidt gemaakt tussen de nog-niet-economisch actieven (0-19 jaar), de jonge actieven (20-39 jaar), oudere actieven (40-59 jaar) en de niet-meer-economisch actieven (60-plussers). Uit deze tabel blijkt dat op 1 januari 2006 22,14% van de Limburgse bevolking tot de leeftijdsklasse van 0-19 jaar behoort, 26,70% behoort tot de jonge actieven, de ouderen actieven vertegenwoordigen 30,39% terwijl 20,78% van de Limburgse bevolking een 60-plussers is. Opmerkelijk is eveneens dat 22,48% van de 60-plussers vrouwelijk is en slechts 19,07% mannelijk. Dit bewijst nogmaals dat de gemiddelde levensverwachting van de vrouw groter is dan die van de man.

Tabel 2.1: overzicht van de Limburgse bevolking volgens leeftijdscategorie (1 januari 2006)

	Totale Limburgse bevolking op 1 januari 2006		
	Mannen	Vrouwen	Totaal
0-19 jaar	92.725 22,81%	87.635 21,47%	180.360 22,14%
20-39 jaar	110.262 27,12%	107.218 26,27%	217.480 26,70%
40-59 jaar	126.017 31,00%	121.518 29,77%	247.535 30,39%
60 jaar en +	77.520 19,07%	91.763 22,48%	169.283 20,78%
Totale bevolking	406.524 100%	408.134 100%	814.658 100%

Bron: FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Dienst Demografie.

¹⁴ De Groote, P., & Truwant, V. (2003). *Demografie & samenleving*, p. 173

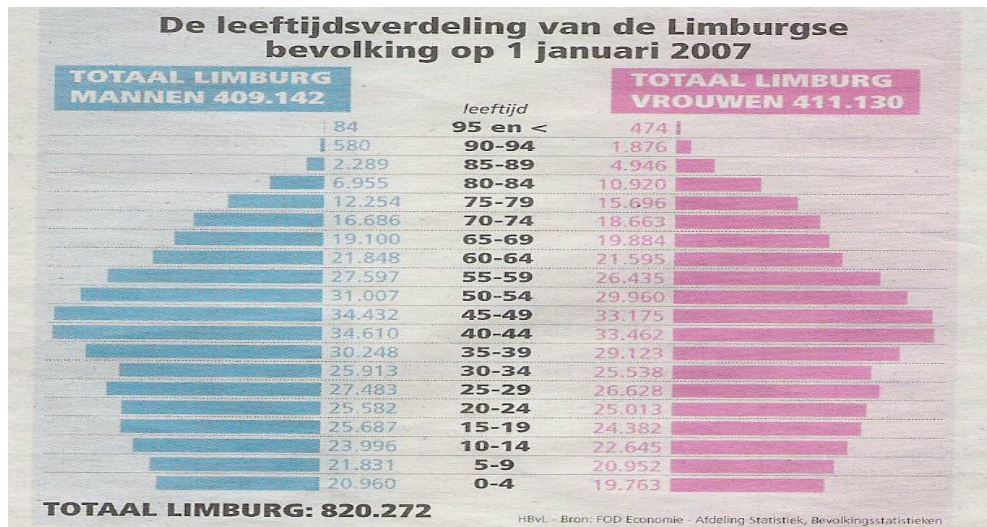
Verwerking: provincie Limburg - 2de Directie Welzijn - stafdienst Strategie en Planning – Studiecel + verwerking Olivier Frederix.

In **bijlage 2** vindt u een overzicht van het *aantal 60 plussers per Limburgse gemeente* (2006). Zo was Opglabeeek in 2006 de jongste Limburgse gemeente. Hier is 16,8% van haar bevolking ouder dan 60 jaar. Houthalen-Helchteren is de tweede jongste Limburgse gemeente met 17,3%. De oudste Limburgse provincie daarentegen is Halen (24,6% van haar bevolking is een 60-plusser). Wetende dat in Vlaanderen en België het aantal 60 plussers van de totale bevolking respectievelijk 23% en 22% bedraagt, bevindt Limburg zich met 20,78% onder het gemiddelde. Limburg had in 2006 met andere woorden een kleiner percentage senioren dan Vlaanderen en heeft bijgevolg een jongere bevolking. Dit wordt eveneens bevestigd door de tabel uit **bijlage 3** die de *Leeftijdsopbouw (absolute cijfers en %) in Limburg en (rest van) Vlaanderen (2005-2015)* weergeeft. Zo was 20,5% van de Limburgse bevolking in 2005 ouder dan 60, terwijl dit in de rest van Vlaanderen 23,2% was. In 2015 wordt nog steeds dezelfde trend verwacht, namelijk dat 25,3% van de Limburgse bevolking een 60-plussers zal zijn, terwijl dit in de rest van Vlaanderen 26,6% bedraagt. Er is wel een stijging waarneembaar van het aantal 60-plussers in heel Vlaanderen, maar toch wordt verwacht dat in 2015 Limburg nog steeds de jongere provincie is.

Een **bevolkingspiramide** is een ideaal instrument om de leeftijdsopbouw te weergeven. Deze piramide geeft de verdeling van een bevolking naar geslacht en leeftijd op een bepaald moment. Op de x-as wordt het aantal individuen in absolute aantallen weergegeven en de y-as geeft de leeftijden weer per 5 jaar. **Figuur 2.1** geeft de bevolkingspiramide van de Limburgse bevolking weer. Opvallend is de smallere basis van de piramide in vergelijking met de leeftijden erboven wat wijst op een dalende bevolkingsgroei. Er is een beperkte bevolkingsaan groei wat te verklaren valt door de dalende nataliteit (zie 2.1.3.1 Ontgroening). De ontgroening is waarneembaar aan de basis van de bevolkingspiramide terwijl de vergrijzing aan de top van de piramide werkt. Er kan daarenboven een duidelijke asymmetrie waargenomen worden aan de top van de piramide wat duidt op een vrouwelijk overwicht op hogere leeftijd.¹⁵ In 2007 was een duidelijke asymmetrie waarneembaar voor de 90-plussers met 2350 vrouwen en 664 mannen. Ook in Limburg leeft de vrouw gemiddeld langer dan de man.

¹⁵ De Groote, P., & Truwant, V. (2003). *Demografie & samenleving*, p. 173

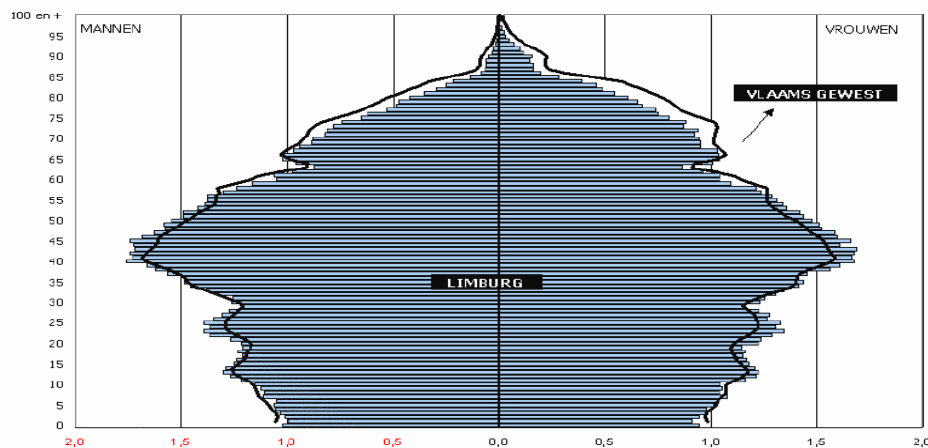
Figuur 2.1: Bevolkingspiramide van de Limburgse bevolking op 1 januari 2007

Bron: Rusthuizengids. (2007, 17 november). *Het Belang van Limburg*, p. 3.

Figuur 2.2 toont het *procentueel aandeel van de leeftijdsgroepen in Limburg en het Vlaams gewest*. Limburg heeft procentueel een jongere bevolking dan Vlaanderen (smallere basis). Het Masterplan ouderenzorg Limburg (2003,p. 24) besluit hetzelfde en merkt op dat vooral de leeftijdsgroep 18-24 jaar in Limburg sterker vertegenwoordigd is dan de rest van Vlaanderen. De dertigers en veertigers (babyboomers) hebben gemiddeld 5% meer aandelen in de Limburgse bevolking dan in de rest van Vlaanderen. Verder heeft Limburg een hoger percentage oudere actieve (40-59 jaar) en minder niet-meer economisch-actieven (60-plussers) dan Vlaanderen.

Figuur 2.2: Procentueel aandeel van de leeftijdsgroepen in Limburg en het Vlaams gewest op 1 januari 2005

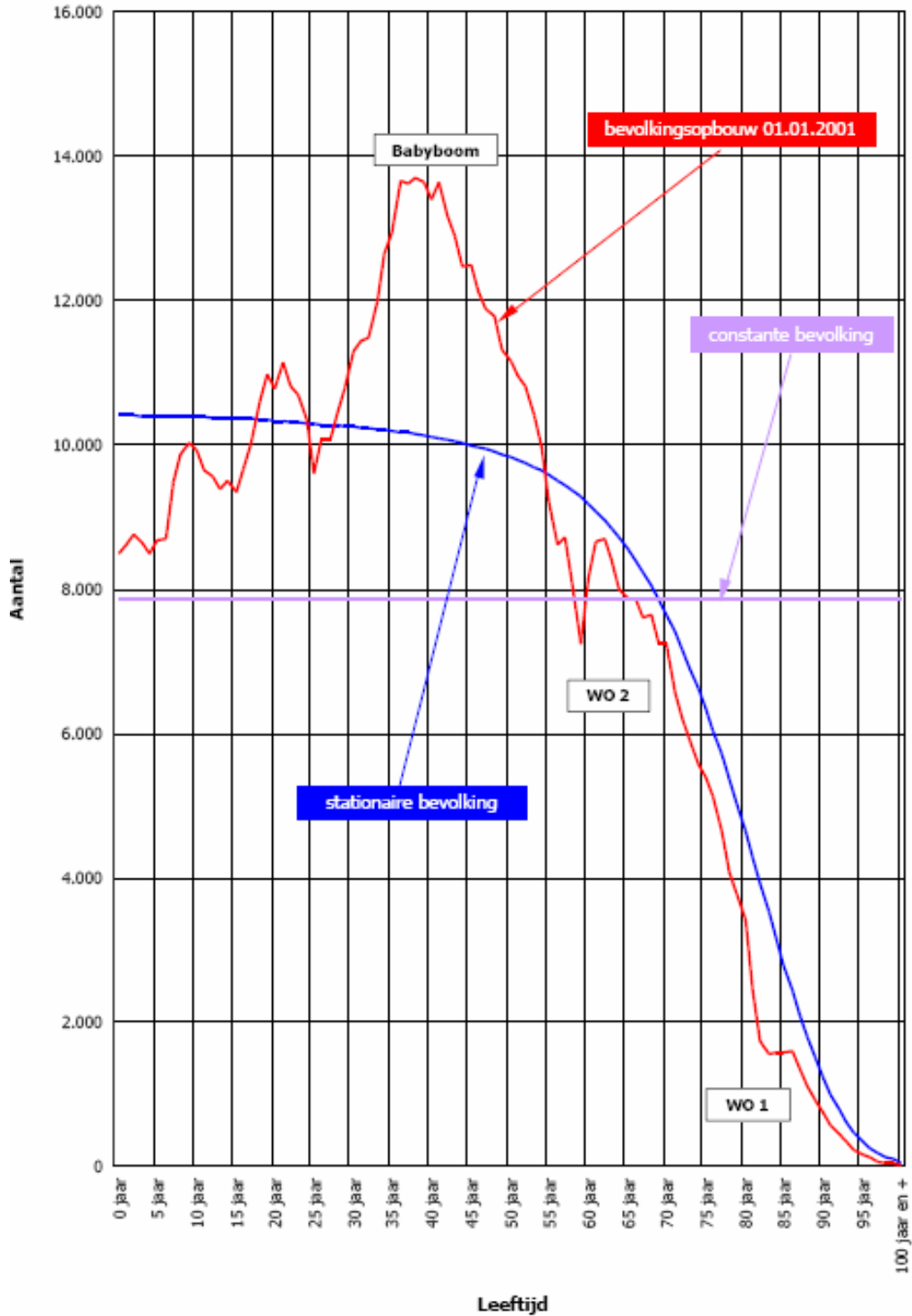
Bron: FOD-economie. Verwerking: Provincie Limburg, 2de Directie Welzijn, studiecetel.

Indien we bovenstaande grafiek roteren met 90 graden bekomen we **figuur 2.3** waar de leeftijdsjaren op de X-as staan en de absolute aantallen op de Y-as. De rode curve geeft de **Limburgse bevolking** op 1 januari 2001 weer. De andere 2 curven zijn hypothetische bevolkingsmodellen. De blauwe curve geeft de **stationaire bevolking** weer. Een stationaire bevolking is een bevolking waar de *bevolkingsgroei onveranderlijk* is (de bevolking groeit en krimpt niet) en de *bevolkingstructuur ongewijzigd* blijft. Dit houdt in dat noch het percentage van de bevolking in elke leeftijdsgroep, noch het absoluut aantal in elke leeftijdscategorie wijzigt. De paarse curve geeft de **constante bevolking** weer, dit wil zeggen dat er elk leeftijdsjaar evenveel mensen zijn.

Indien we de drie grafieken gaan vergelijken valt het grillige verloop van de Limburgse bevolking duidelijk op, wat te verklaren valt door historisch maatschappelijke feiten. De inkervingen die we bij de Limburgse bevolking aantreffen bij een leeftijd van 60 jaar valt te verklaren door de sterke terugval in het aantal geboorten tijdens de tweede wereldoorlog. De nataliteit nam af. Net *voor de tweede wereldoorlog* is er een daling in de Limburgse bevolking waarneembaar. Dit valt te verklaren door de afname van het geboortecijfer tijdens de economische crisis van de jaren dertig. De periode *na de tweede wereldoorlog* is een sterke stijging van het aantal geboorten. De terugval vanaf de 80-jarige leeftijd is te wijten aan de eerste wereldoorlog die het aantal geboorten deed afnemen. Het is geen echte dal maar een afvlakking door de "natuurlijke sterfte" van deze groep. Bij de leeftijdscategorie van 40 jaar zien we een grote piek die we kunnen duiden door de babyboom die zich afspeelde in het begin van jaren zestig in de 20ste eeuw (1946-1965). De daling van het geboortecijfer aan de linkerkant van de piek geeft de daling van het geboortecijfer (denataliteit) weer tijdens 1965-1975. Na vergelijking van de 3 curven is opmerkelijk dat bij de leeftijdsgroep van 20-55 jaar de feitelijke bevolking sterk boven de stationaire bevolking uitsteekt.¹⁶ Dit is economisch gezien een interessant fenomeen: de Limburgse bevolking heeft in vergelijking met een hypothetische stationaire bevolking een surplus in de actieve leeftijdsgroepen (22-55jaar) en een lager aantal bij de niet-actieve leeftijdscategorieën. Binnen enkele jaren zullen de babyboomers de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. Door deze vergrijzing wordt vastgesteld dat in ons repartitiesysteem het geld van de actieven niet voldoende zal zijn om de grote groep pensioengerechtigde te onderhouden.

¹⁶ Provincie Limburg. (2003). *Masterplan ouderenzorg Limburg*, p. 13-15

Figuur 2.3: Leeftijdsopbouw van de Limburgse bevolking (1/1/2001) versus een stationaire en constante bevolking

Bron: Provincie Limburg. (2003). *Masterplan ouderenzorg Limburg*, p. 14

2.1.3 Veroudering van de bevolking

De **veroudering van de bevolking** kan verklaard worden door twee factoren. De eerste factor is de **vergrijzing**, we leven langer. Ten tweede is er het feit dat er steeds minder geboorten zijn door de daling van de vruchtbaarheid wat **ontgroening** wordt genoemd.¹⁷ In wat volgt wordt eerst de veroudering door ontgroening om vervolgens de veroudering door vergrijzing te bespreken.

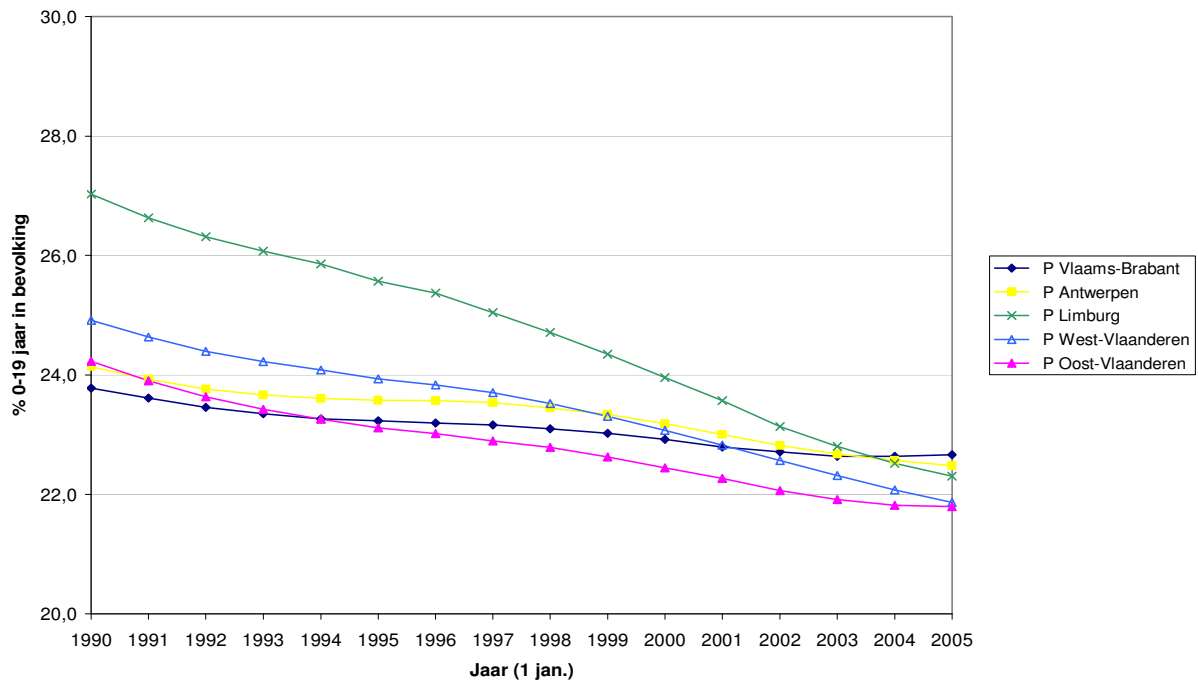
2.1.3.1 Ontgroening

Ontgroening is een verouderingsmechanisme dat aan de *basis van de bevolkingspiramide* werkt. Doordat de vruchtbaarheid daalt krimpt de basis van de piramide, waardoor de oudere leeftijdsgroepen proportioneel een grotere bezetting innemen.¹⁸ In **figuur 4** komt tot uiting dat ontgroening zichtbaar is in heel België, maar dat het percentage 0 tot 19 jarigen van de Limburgse bevolking sterker afneemt in vergelijking met de andere provincies. Zo vertegenwoordigde in 1990 de nog-niet-economisch actieven (0-19jaar) 27% van de totale Limburgse bevolking, in 2005 was dit slechts 22,3%. Limburg was tot 2003 in vergelijking met de andere provincies demografisch gezien de jongste.

¹⁷ De Groote, P., & Truwant, V. (2003). *Demografie & samenleving*, p. 205

¹⁸ Ibidem.

Figuur 2.4: Ontgroening per provincie

Bron: Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS). *Statistieken demografie: ontgroening per provincie.*

Opgevraagd op 15 november 2007 van de volgende website:

[http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingindicatoren/2_Provincies/Provind001_\(ontgroening_per_provincie\).xls](http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingindicatoren/2_Provincies/Provind001_(ontgroening_per_provincie).xls)

Groene druk is een demografische coëfficiënt die de verhouding van de jongeren (0-19 jaar) ten opzichte van de totale bevolking op actieve leeftijd (20-59 jaar) weergeeft.¹⁹ In 2005 bedroeg de "groene druk" in Limburg 38,8%. In Vlaanderen was dit 40,5% en in België 42,1%.²⁰

¹⁹ Provincie Limburg. (2007). *Cijferkorf demografie, editie 2007*. Opgevraagd op 22 november 2007 van de volgende website:

http://www1.limburg.be/studiecel/Cijferkorfdemografie2006/11B_b_indicatorfiches.xls#info!A1:A6

²⁰ Provincie Limburg. (2007). *Cijferkorf demografie, editie 2007*. Opgevraagd op 22 november 2007 van de volgende website:

http://www1.limburg.be/studiecel/Cijferkorfdemografie2006/37_groene_druk.xls

2.1.3.2 Vergrijzing

De **vergrijzing** wordt omschreven als: "de veroudering van het groeiend aandeel van de oudere bevolking in de gehele bevolking door gunstige evolutie van de overlevingskansen is een verouderingsmechanisme dat aan de *top van de bevolkingspiramide* werkt".²¹ De levensverwachting van de mannelijke en vrouwelijke Vlamingen stijgen. Ook al is de levensverwachting van mannen de voorbije jaren sterker gestegen dan die van vrouwen, toch leven de vrouwen gemiddeld langer dan de mannen. In 1995 was de gemiddelde levensverwachting van de vrouw 81 jaar en die van de man 74 jaar.²² In 2007 was de levensverwachting voor de vrouw al gestegen tot 83 jaar en voor de man tot 77 jaar. Vrouwen sterven vaker in een bejaardentehuis dan mannen (30% bij vrouwen ten opzichte van 13% bij mannen). Dit lijkt enigszins logisch aangezien mannen gemiddeld jonger sterven, overlijden ze vaker thuis dan vrouwen.²³

Figuur 2.5 geeft de vergrijzing weer per provincie. Zo bedroeg het aandeel 65 plussers in Limburg in 1990 slechts 10,2 %, terwijl het in de andere Vlaams provincies tussen de 12 en 13% bedroeg. In 1993 bedroeg het aandeel bejaarden in Limburg al 13,5% en in 2005 steeg het tot 15,5%. Ook al is het aandeel 65 plussers in Limburg het snelst gestegen toch was aandeel 65 plussers voor Limburg in 2005 nog lager dan in de rest van Vlaanderen. Hierdoor heeft Limburg gemiddeld een jongere bevolking dan de andere Vlaamse provincies. Toch is er in Limburg een stelselmatige "**vergrijzing**" van de bevolking vast te stellen. Dit vergrijzingsproces verloopt in Limburg overigens **sneller** dan in de rest van Vlaanderen.

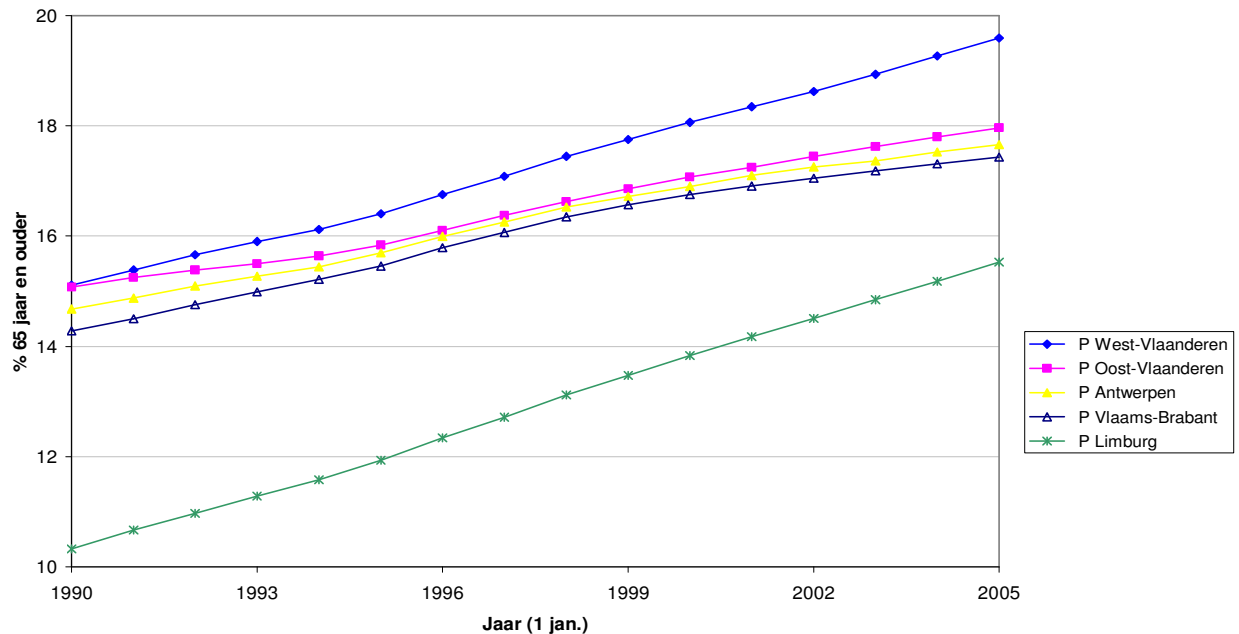
²¹ De Grootte, P., & Truwant, V. (2003). *Demografie & samenleving*, p. 205

²² FOD Economie. *Evolutie van de levensverwachting bij de geboorte, in jaren - België en de gewesten*. Opgevraagd op 12 februari 2008 van de volgende website:

http://www.statbel.fgov.be/figures/d23_nl.asp#Levensverwachting

²³ Vlaams Agentschap Zorg & Gezondheid. (z.d.). *Vlamingen leven langer*. Opgevraagd op 22 november 2007 van de volgende website: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=11080>

Figuur 2.5: Vergrijzing per provincie

Bron: Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS). *Statistieken demografie: vergrijzing per provincie*.

Opgevraagd op 15 november 2007 van de volgende website:

[http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingsindicatoren/2_Provincies/Provind002_\(vergr_izing_per_provincie\)_65-plus.xls](http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingsindicatoren/2_Provincies/Provind002_(vergr_izing_per_provincie)_65-plus.xls)

Zoals blijkt uit **tabel 2.2** gaat Limburg in vergelijking met de andere Vlaamse provincies het snelst vergrijzen. **In 1998** bedroeg het aandeel van de 60-plussers in het Vlaamse gewest 21,8% van de totale bevolking. Er wordt verwacht dat tegen 2010 dit percentage licht stijgt tot 22,6% en vanaf dan progressief toeneemt tot 30,2% in 2022. Bovendien blijkt uit de tabel dat de volgende provincies in 1998 een oudere bevolkingsstructuur dan het Vlaams gemiddelde (21,8%) hadden: Antwerpen (22%), Vlaams Brabant (22,2%), Oost-Vlaanderen (22,3%) en West-Vlaanderen (22,8%). Limburg scoort met een aandeel 60-plussers van 18,5% sterk onder het Vlaams gemiddelde en is duidelijk de provincie met de minst vergrijsde bevolking. **In 2010** is Limburg in vergelijking met de andere provincies nog steeds de demografisch jongere provincie. **In 2022** is het aandeel 60-plussers sterk toegenomen in alle Vlaamse provincies, het schommelt rond de 30%. In Limburg zal de sterkste vergrijzingsgolf optreden. Het aandeel stijgt van 20,1% in 2010 naar 29,7% in 2022. Een stijging van bijna 10% op 12 jaar tijd is enorm en zal onder andere een impact hebben op het aanbod van de seniorenvoorzieningen en de arbeidsmarkt. Door deze vergrijzing worden in het Limburgplan bijkomende rustoordbedden geprogrammeerd.

Limburg sluit zich bijgevolg geleidelijk aan bij het gemiddelde (oudere) leeftijdsprofiel van de Vlaamse bevolking. De snelheid waarmee Limburg zich aan het Vlaamse profiel aanpast, is sneller in de periode 1992-2000 dan in 2000-2010. Kortom: Limburg is de moeder van een groen verleden en zwanger van een grijze toekomst.

Tabel 2.2: aantallen en percentage van de 60-plussers in 1998, 2010, 2022 per provincie

	1998		2010		2022	
	Aantal	Percentage van de bevolking	Aantal	Percentage van de bevolking	Aantal	Percentage van de bevolking
Provincie	60+	%60+	60+	%60+	60+	%60+
Antwerpen	362.950	22%	377.742	22,6%	509.250	29,9%
Vlaams-Brabant	223.746	22,2%	235.435	23%	324.674	31,4%
Limburg	145.290	18,5%	161.567	20,1%	250.558	29,7%
Oost-Vlaanderen	305.163	22,3%	315.944	22,8%	426.158	30,4%
West-Vlaanderen	257.671	22,8%	267.286	23,5%	342.344	30%
Vlaams gewest	1.294.820	21,8%	1.357.974	22,6%	1.852.984	30,2%

Bron: Heeren, J., & Thewys, T. (1999). *Vlaamse Seniorenvoorzieningen voor en na 2000*. Aangepaste tabel van p. 110.

2.1.4 Demografische coëfficiënten

De **verouderingscoëfficiënt** geeft de verhouding van de ouderen (vanaf 60 jaar) t.o.v. de jongeren (0-19 jaar) weer. Het is een indicator voor de mate waarin de oudere bevolking weegt op de jongeren. Deze coëfficiënt kan het berekenen door het aantal ouderen vanaf 60 jaar te delen door het aantal 0-19 jarigen, en dan te vermenigvuldigen met 100 om een percentage te bekomen.²⁴

²⁴ Provincie Limburg. *Cijferkorf demografie, editie 2007*. Opgevraagd op 12 december 2007 van de volgende website:

Uit de demografische coëfficiënten in **bijlage 4** blijkt dat de verouderingscoëfficiënt aan een sneller tempo toeneemt in Limburg (een toename van 32% van 2005 tot 2015) dan in de rest van Vlaanderen waar een zwakkere stijging wordt verwacht van ongeveer 24%. In Limburg ver verloopt het vergrijzingproces sneller in Limburg dan gemiddeld gezien in Vlaanderen.

Interne vergrijzing is een coëfficiënt die het aandeel van de bevolking van 80 jaar of ouder in de bevolking van 60 jaar of ouder weergeeft. Het geeft met andere woorden de intensiteit van de veroudering weer. Hoe groter de interne vergrijzing, hoe groter het aandeel van de hoogbejaarden in de oudere bevolking.²⁵ Uit **bijlage 4** blijkt dat deze interne vergrijzing in *Limburg* toeneemt van 15% in 2005 tot 20% in 2015. In de *rest van Vlaanderen* bedroeg deze coëfficiënt 19% in 2005 en wordt verwacht dat dit zal oplopen tot 22% in 2015. Limburg heeft momenteel en zal in 2015 nog steeds een kleiner aandeel hoogbejaarden hebben dan Vlaanderen.

De **bevolkingsdichtheid** geeft het aantal inwoners per km² weer. De bevolkingsdichtheid in Limburg telde 336 inwoners per km² (in 2006) en ligt lager dan het Belgisch gemiddelde (344 inwoners/ km²) en dat van het Vlaams gewest (450 inwoners/ km²). Voeren is met 84 inwoners per km² de minst bevolkte gemeente van Limburg. Genk (726 inwoners/ km²) en Hasselt (685 inwoners/ km²) zijn de dichtstbevolkte Limburgse gemeentes.²⁶

2.4 Besluit

De toenemende levensverwachting, de daling van de nataliteit en de pensionering van de 'babyboomers' zijn de oorzaken voor de sterke veroudering van de bevolking. In Limburg is er stelselmatige vergrijzing van de bevolking vast te stellen. Dit vergrijzingproces verloopt sneller in Limburg dan gemiddeld gezien in Vlaanderen. De intensiteit van de veroudering zal toenemen in Limburg, maar zal nog steeds lager liggen dan in de rest van Vlaanderen. Daarenboven wordt er verwacht dat het aandeel van de hoogbejaarden

http://www.limburg.be/webfiles/FILES_DIR02/Studiecel/Cijferkorven/Cijferkorf_demografie/11B_b_indicatorfic_hes.xls#info!A1:A6

²⁵ Provincie Limburg. *Cijferkorf demografie, editie 2007*. Opgevraagd op 12 december 2007 van de volgende website:

http://www.limburg.be/webfiles/FILES_DIR02/Studiecel/Cijferkorven/Cijferkorf_demografie/11B_b_indicatorfic_hes.xls#info!A1:A6

²⁶ Ibidem.

in Limburg tegen 2015 zal toenemen zijn tot 20 %. Door de vergrijzing komt ons land op vlak van beleidsvoering in een totaal onbekende situatie terecht. Omdat de dubbele vergrijzingsgolf een uitbreiding van het aantal rustoordbedden noodzakelijk maakt, heeft de provincie Limburg in het Limburgplan een toename van 1900 bedden voorop gesteld in de periode 2006-2010.

Hoofdstuk 3: Het Limburgplan

3.1 Doel Limburgplan

Het Limburgplan is opgemaakt door de Vlaamse regering in samenwerking met de provincie Limburg. De kern van dit plan is om de socio-economische ontwikkelingen in Limburg te ondersteunen. Alle projecten van het Limburgplan zullen kaderen binnen dit socio-economisch gegeven. Het plan bevat ongeveer 45 concreet uitvoerbare korte termijn gerichte acties die de overheden willen realiseren in de periode 2006-2009 om de achterstand van Limburg ten opzichte van Vlaanderen op verschillende domeinen weg te werken.²⁷ Voor elk project wordt een concrete planning opgemaakt. De Vlaamse regering benadrukt dat de klemtoon van de projecten ligt op de uitvoerbaarheid, het is met andere woorden een inspanningverbintenis en geen resultaatsverbintenis.²⁸

De doelstellingen van het Limburgplan zijn talrijk.

- ✓ Het bevorderen van het ondernemingsklimaat in Limburg.
- ✓ Het wegwerken van socio-economische achterstanden die bestaan in Limburg.
- ✓ Het verminderen van de werkloosheid, waarbij voldoende aandacht wordt geschonken aan minderheden zoals vrouwen, kansengroepen en inwoners in de mijnregio.

Het Limburgplan is opgebouwd rond vier assen die bijdragen om bovenvermelde doelstellingen te bereiken. Elke as is een hoofdstuk van het Limburgplan.

- ✓ De beschikbare ruimte wordt op zo'n manier ingericht dat het ondernemen en werken gestimuleerd wordt.²⁹ De directe tewerkstelling moet met ongeveer 7.500 tot 14.000 arbeidsplaatsen worden uitgebreid door extra industrieterreinen en een uitbreiding van de sociale economie en zorgsector.³⁰
- ✓ Het economisch profiel van Limburg wordt vernieuwd met de nadruk op economische innovatie.

²⁷ Provincie Limburg. (2005). *Limburgplan*, p. 1

²⁸ Ibidem, p. 5

²⁹ Ibidem

³⁰ Ibidem, p. 21

- ✓ Er wordt ruimte voor talent gecreëerd door de relatie tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt te versterken, de deelname aan het hoger onderwijs te bevorderen en werkzoekenden en werknemers beter te begeleiden en op te leiden.³¹ Er wordt geprobeerd om 1.600 werkzoekenden en 3.000 werknemers bijkomende opleidingen te bieden.³²
- ✓ Het creëren van werk door te voldoen aan de stijgende behoefte op vlak van zorg voor ouderen, sociale huisvesting en sociale economie.³³ Binnen dit kader past het luik ouderenzorg waarbij werk wordt gecreëerd door de residentiële capaciteit uit te breiden. De geplande 1900 bijkomende rustoordbedden vormen de basis van deze eindverhandeling, vandaar dat dit luik ouderenzorg uitgebreid wordt besproken in volgende sectie.

Het plannen van projecten is één zaak, het financieren ervan is een andere zaak. In totaliteit kost het Limburgplan verspreid over 4 jaren 672,9 miljoen euro. De financiering ervan is als volgt:

- 405,9 miljoen euro werd voorzien in de Vlaamse reguliere begroting.
- 180 miljoen euro wordt gefinancierd via het systeem van alternatieve financiering³⁴ georganiseerd door het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden³⁵. Slechts voor 2 projecten wordt er beroep gedaan op alternatieve financiering: de Noord-Zuid verbinding in Houthalen-Helchteren en de 1.900 bijkomende rustoordbedden.
- Van de overige 87 miljoen euro wordt ongeveer 40,6 miljoen euro ter beschikking gesteld door de Limburgse Reconversie Maatschappij (LRM). Voor de resterende 46,4 miljoen euro wordt aan de Vlaamse regering gevraagd om dit bijkomend te voorzien voor de realisatie van het Limburgplan.³⁶

³¹ Provincie Limburg. (2005). *Limburgplan*, p. 5

³² Ibidem, p. 21

³³ Ibidem, p. 5

³⁴ Het systeem van Alternatieve financiering wordt uitgebreid besproken in 4.3.1 Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA).

³⁵ VIPA is een instrument van de Vlaamse overheid dat een financiële ondersteuning biedt aan welzijns- en gezondheidsvoorzieningen die infrastructuurwerken willen uitvoeren.

³⁶ Provincie Limburg. (2005). *Limburgplan*, p. 21-22

3.2 Luik ouderenzorg

Door de vergrijzing neemt de groep ouderen steeds toe waardoor in 2010 niet minder dan één vijfde van de Limburgse bevolking een 60-plusser zal zijn.³⁷ Zoals in 2.1 aangehaald, bedroeg het aandeel hoogbejaarden (aandeel 80-plussers onder de 60-plussers) 15% in 2005, terwijl dit in 2015 met 5% zal gestegen zijn.³⁸ Er is met andere woorden sprake van een dubbele vergrijzingsgolf waar Limburg zich grondig moet op voorbereiden. Door de demografische veranderingen in Limburg neemt de vraag naar zorg toe waardoor de ouderenzorg voor belangrijke uitdagingen komt te staan.³⁹ Omdat het Limburgplan primair de socio-economische welvaart wil verbeteren, konden de aspecten rond ouderenzorg via de factor tewerkstelling in het Limburgplan worden opgenomen. Er wordt werk gecreëerd binnen de ouderenzorg door te voldoen aan de behoefte van toegenomen zorg. De uitbreiding van de residentiële capaciteit creëert werk tijdens en na de realisatie van het project.⁴⁰

Binnen de ouderenzorg moet een nieuw toekomstgericht zorgmodel worden ontwikkeld waarbij het aanbod seniorenvoorzieningen moet worden uitgebreid. Hierdoor wordt in het luik ouderenzorg van het Limburgplan voorzien dat tussen 2006 en 2010 de residentiële capaciteit wordt uitgebreid met 1.900 bijkomende rustoordbedden.⁴¹ Het doel van dit project is om door 1.900 bijkomende bedden te verwezenlijken de realisatiegraad van het programma in Limburg op hetzelfde niveau te brengen als het Vlaams gemiddelde. De behoeften en noden liggen echter hoger.⁴²

³⁷ Zie tabel 2.2: aantallen en percentage van de 60-plussers in 1998, 2010, 2022.

³⁸ Bijlage 4: demografische coëfficiënten, interne vergrijzing.

³⁹ Provincie Limburg. (2005). *Limburgplan*, p. 16

⁴⁰ Gesprek met Mevrouw Marijke Molemans, diensthoofd ouderen provincie Limburg.

⁴¹ Provincie Limburg. (2005). *Limburgplan*, p. 17

⁴² Gesprek met Mevrouw Marijke Molemans, diensthoofd ouderen provincie Limburg.

Voor de realisatie van dit project zijn zowel de Vlaamse overheid als de provincie Limburg afzonderlijk als gezamenlijk verantwoordelijk:

3.2.1 Verbintenis van de Vlaamse overheid

De activiteit van de Vlaamse overheid is tweeledig. Enerzijds staat de Vlaamse overheid in voor het wegwerken van de wachtlijsten bij VIPA en anderzijds trachten ze de provinciale tekorten ten opzichte van de programmatie versneld af te bouwen.

Bij het VIPA worden dossiers ingediend voor het verkrijgen van een voorafgaande vergunning, die nodig is voor de bouw van een rusthuis. Na verloop van tijd ontstonden er wachtlijsten waardoor in 2006, bij de start van het Limburgplan, dossiers van 2003 nog steeds op behandeling aan het wachten waren.⁴³ De Vlaamse overheid heeft zich bij de start van het Limburgplan ertoe verbonden om via de technieken van alternatieve financiering de dossiers op de **wachtlijsten bij VIPA weg te werken**.⁴⁴ Sinds november 2006 werd de procedure van alternatieve financiering door het VIPA (Vlaams niveau) opgericht. Hierdoor hebben bijna alle 'wachtlijstdossiers' tot op heden (17/3/2008) een principiële akkoord verkregen. De nog resterende 'wachtlijstdossiers' krijgen prioriteit bij de toekenning van principiële akkoorden. Pas als alle dossiers op wachtlijst behandeld zijn, kunnen de sinds november 2006 ingediende aanvragen in aanmerking komen voor een principiële akkoord.⁴⁵ Hoe de procedure van de alternatieve financiering in zijn werk gaat wordt in 3.2.1 uitgebreid besproken.

Als de operatie alternatieve financiering afgelopen is, gaat de helft van het VIPA-budget voor de ouderenzorg in Vlaanderen gebruikt worden om de **provinciale tekorten ten opzichte van de programmatie versneld af te bouwen** over een periode van 5 jaar. Deze inhaaloperatie kan versneld uitgevoerd worden door publiek-private-samenwerking (PPS) of door prefinanciering in samenwerking met Limbursse Reconvertiemaatschappij (LRM).

⁴³ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint alternatieve financiering*. Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website:

http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

⁴⁴ Provincie Limburg. (z.d.). *Projectmonitorfiche Vlaamse overheid*, p. 1

⁴⁵ VIPA. (z.d.). Opgevraagd op 19 maart 2008 van de volgende website

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/start.htm>

Kortom: De Vlaamse overheid wil de 1.900 bijkomende rustoordbedden op volgende manier bereiken:

- Een 400-tal bedden op de huidige wachtlijst versneld afbouwen via het systeem van alternatieve financiering. Alle nieuwe dossiers zullen eveneens via alternatieve financiering behandeld worden.
- De andere 1.500 bijkomende bedden worden stelselmatig ingevuld op basis van de budgettaire mogelijkheden en de kwaliteit van de dossiers.⁴⁶

3.2.2 Verbintenis Provincie Limburg

De provincie verbindt zich ertoe om de Vlaamse initiatieven te ondersteunen en anderzijds eigen Limburgse acties te ontwikkelen. De provincie ondersteunt op drie manieren. Ten eerste zal de provincie regionale zorgstrategische plannen aanreiken die de initiatienemer van een rusthuisproject kan uitbreiden met een individueel luik. Het koepelplan is door de provincie opgesteld om het indienen van een subsidieaanvraag voor het bouwen van bijkomende ouderenvoorzieningen te faciliteren. Het vormt een leidraad voor de opmaak van het zorgstrategisch plan⁴⁷. Ten tweede biedt de provincie ondersteuning op financieel-technisch vlak. Zo probeert de provincie de initiatiefnemers die een dossier hebben ingediend bij VIPA, een zorgstrategisch plan hebben maar nog geen financieel plan-technisch plan hebben ingediend, stimuleren om dit af te werken. Ten slotte gaat de provincie analyses maken om hiaten in het aanbod te detecteren en nieuwe initiatiefnemers te sensibiliseren om nieuwe dossiers in te dienen.

De geraamde totale kostprijs van deze Vlaamse verbintenis bedraagt 85,5 miljoen euro waarvan het eerste jaar 30 miljoen werd voorzien en voor 2007, 2008 en 2009 werd de kost op 18,5 miljoen euro geraamd.⁴⁸

De geraamde kostprijs van dit project voor de provincie Limburg was 850 000 euro verspreid over de vier jaren. In 2006 werd 370 000 euro voorzien en voor 2007,2008 en 2009 wordt 160 000 euro per jaar voorzien.

⁴⁶ Provincie Limburg. *Projectmonitorfiche Vlaamse overheid*, p. 1

⁴⁷ Zie 4.4: definitie zorgstrategische plannen.

⁴⁸ Ibidem

3.3 Besluit

Het Limburgplan is opgemaakt door de Vlaamse regering in samenspraak met de provincie Limburg. Het plan bevat 45 concrete korte termijn acties die ervoor moeten zorgen dat de achterstand van Limburg ten opzichte van Vlaanderen op verschillende domeinen wordt weggewerkt. De acties dienen gerealiseerd te worden in de periode 2006-2009. De totale kost van het Limburgplan bedraagt 672,9 miljoen euro. Het Limburgplan heeft tot doel het ondernemersklimaat te bevorderen, de socio-economische achterstand weg te werken en de werkloosheid te verminderen.

Door de dubbele vergrijzingsgolf moet binnen de ouderenzorg een nieuw toekomstgericht zorgmodel worden ontwikkeld waarbij het aanbod seniorenvoorzieningen wordt uitgebreid. Vandaar dat in het luik ouderenzorg van het Limburgplan tussen 2006 en 2010 een uitbreiding is voorzien van de residentiële capaciteit met 1900 rustoordbedden. Zowel de Vlaamse overheid als de provincie Limburg zijn verantwoordelijk voor de realisatie. De Vlaamse overheid staat enerzijds in voor het wegwerken van de wachtlijsten bij VIPA en anderzijds wordt dient het de provinciale tekorten ten opzichte van de programmatie versneld af te bouwen. De provincie Limburg ondersteunt daarentegen op drie manieren. Ten eerste reikt de provincie provinciale zorgstrategische plannen aan die kunnen uitgebreid worden met een individueel luik. Ten tweede biedt de provincie Limburg ondersteuning op financieel-technisch vlak. Tot slot detecteert de provincie de hiaten in het aanbod en sensibiliseert om nieuwe dossiers in te dienen.

Hoofdstuk 4: Huidige stand van zaken bij de Limburgse algemene seniorenvoorzieningen

4.1 Overzicht van Seniorenvoorzieningen in Limburg

4.1.1 Historische schets

In de twaalfde en dertiende eeuw verschenen de eerste gasthuizen, ook hospita genoemd, waar de armsten en de zwakkeren van de samenleving hulp werd aangeboden. Het doel was niet om mensen te genezen maar om te verzorgen.⁴⁹ In de negentiende eeuw was in wezen nog geen sprake van bejaardenzorg op het platteland. De financiële draagkracht van de plattelandsgemeenten was te beperkt om aparte bejaardenvoorzieningen op te richten. Hierdoor werden bejaarden opgevangen in gezinsverband, namelijk door hun kinderen en kleinkinderen. De steden zoals Antwerpen, Brugge, Gent en Mechelen daarentegen begonnen met de eerste bejaardentehuizen, zowel op openbaar als particulier initiatief.⁵⁰ Doorheen de jaren zijn de termen bejaardentehuis, rusthuis, home voor bejaarden de revue gepasseerd. Vanaf de jaren tachtig wordt er gesproken van 'voorzieningen voor bejaarden' die een hele reeks van voorzieningen omvatten.⁵¹ De vergrijzingsgolf, zoals die hierboven uitgebreid besproken is, brengt met zich dat meer senioren beroep doen op seniorenvoorzieningen. De senior wordt niet alleen ouder, maar ook meer hulpbehoevend. Deze generatie ouderen willen mee betrokken worden bij keuzes en goed geïnformeerd worden. Ze willen zo lang mogelijk op zelfstandige en autonome wijze functioneren.⁵²

Hieronder wordt een beknopt overzicht gegeven van de seniorenvoorzieningen die in de eenentwintigste eeuw aan senioren ter beschikking worden gesteld. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen intramurale (residentieel), semi- of transmurale voorzieningen en thuiszorg (niet-residentieel).

⁴⁹ Querido, A. (1974). *Godshuizen en gasthuizen*, p. 8-12 en in *Vijftig jaar ten dienste van de Caritas-verzorgingsinstellingen* (1998), p. 17-59

⁵⁰ *Vijftig jaar ten dienste van de Caritas-verzorgingsinstellingen* (1998), p. 43 - 45

⁵¹ Heeren, J., & Thewys, T. (1999). *Vlaamse Seniorenvoorzieningen voor en na 2000*, p.20

⁵² Provincie Limburg. (2003). *Masterplan ouderenzorg Limburg*, p. 51

4.1.2 Intramurale voorzieningen

Intramurale voorzieningen zijn de instellingen die 24-uurszorg aanbieden aan mensen die intensieve zorg en begeleiding nodig hebben. Er wordt hierbij de nadruk gelegd op wooninstellingen waar de zorg verleend wordt 'binnen de muren'. De rusthuizen, rust- en verzorgingstehuizen (RVT), serviceflats en ziekenhuizen worden bijgevolg gecatalogeerd als intramurale voorzieningen. De intramurale voorzieningen zijn in het voorzieningsaanbod de laatste schakel. De kern van zulke voorzieningen beperkt zich niet tot zorgverlening, maar stimuleren eveneens de senior om autonoom en onafhankelijk te functioneren. Bovendien spelen ze een thuisvervangende rol.⁵³

4.1.2.1 Rusthuis

Het rusthuis is een residentiële opvangvorm waar bejaarden, die er op duurzame wijze verblijven, huisvesting krijgen en van een gedeeltelijke of gehele gezins- en huishoudelijke verzorging kunnen genieten.⁵⁴ Een rusthuis is geëvolueerd van een instelling voor valide ouderen naar een verzorgingstehuis voor zorgbehoevende ouderen. Uit **tabel 4.1** blijkt dat in Vlaanderen het aantal rusthuizen is afgenomen van 755 in 2006 naar 749 in 2008. Dit terwijl er in Limburg rusthuizen moeten worden bijgebouwd. Zo telde Limburg in 2008 slechts 77 rusthuizen en 5.618 woongelegenheden. In Limburg blijven de bejaarden ook langer thuis wonen omwille van de goed uitgebouwde huishulp in deze provincie.

Zoals aangehaald in 6.2. is het huidig aantal bedden in Limburg amper 59% van het aantal wat noodzakelijk is. Deze provincie zal dus de komende jaren een inhaalbeweging moeten maken wat het aantal bedden betreft. Hieromtrent zijn in het Limburgplan reeds plannen gemaakt: tegen 2010 zouden er 1.900 extra bedden moeten zijn waardoor het aantal woongelegenheden in 2010 maar liefst 7.067⁵⁵ zou moeten bedragen.

⁵³ Provincie Limburg. (2003). *Masterplan ouderenzorg Limburg*, p. 56

⁵⁴ Art. 2, 6° van het Besluit van de Vlaamse Executieve (regering) van 18 december 1991 tot coördinatie van de Decreten inzake de voorzieningen voor bejaarden, BS, 20 augustus 1992

⁵⁵ Zoals tabel 4.1 aantoont, telde Limburg in 2006 5.167 rustoordbedden. Tegen 2010 moeten 1900 bedden gerealiseerd zijn waardoor het aanbod 7.067 bedden (5.167 bedden + 1900 bedden) zou moeten bedragen.

Tabel 4.1: Evolutie van het aantal rusthuizen en woongelegenheden in Vlaanderen en Limburg (2006-2008)

	Vlaanderen			Limburg		
	1 januari 2006	1 januari 2007	1 januari 2008	1 januari 2006	1 januari 2007	1 januari 2008
Aantal gebouwen	755	749	749	73	77	77
Aantal woon-gelegenheden ⁵⁶	63.003	63.382	64.354	5.167	5.400	5.618

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid.

Een rusthuis kan erkend worden als een rust- en verzorgingstehuis indien het voldoet aan de gestelde voorwaarden bepaald in het Koninklijk Besluit van 21 September 2004 betreffende de vaststelling van de normen voor de bijzondere erkenning als rust- en verzorgingstehuis. De overheid kan zowel de totaliteit als een gedeelte van de rustoordbedden erkennen als een rust- en verzorgingstehuis.⁵⁷ Vele rusthuizen krijgen een aantal rust- en verzorgingsbedden (RVT-bedden) toegewezen die bestemd zijn voor zwaar zorgbehoevende ouderen die nood hebben aan een permanente en intensieve verzorging. Ook al beschikt een rusthuis niet over RVT-bedden, dan kunnen er toch nog zwaar zorgbehoevendenden worden opgenomen en verzorgd. Niet alleen rusthuizen kunnen over RVT-bedden beschikken, maar ook ziekenhuizen kunnen hiervoor in aanmerking komen.⁵⁸

A. Het zorgforfait

Een erkend rusthuis ontvangt een betoelaging van het RIZIV⁵⁹, die uitbetaald wordt via het ziekenfonds. De tegemoetkoming van het RIZIV bestaat uit een forfaitair bedrag per inwoner per dag, het RIZIV-forfait. De hoogte van dit zorgforfait is afhankelijk van de graad van zorgbehoefendheid. De zorgbehoefendheid van een resident wordt bepaald op basis van een aantal criteria zoals zich zelfstandig wassen, kleden, eten, toiletbezoek.

⁵⁶ Erkende + erkende in onderzoek

⁵⁷ Vanden Boer, L. (1992). Ouderen straks: scenario's in het zorgaanbod voor ouderen.

⁵⁸ Vlaams agentschap zorg & gezondheid. *Erkenning ouderenvoorzieningen*. Opgevraagd op 8 maart 2008 van de volgende website: <http://www.wvg.vlaanderen.be/juriwel/ouderenzorg/erkenning.htm>

⁵⁹ Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Deze criteria worden op een schaal gezet, namelijk de katz-schaal. De geneesheer gaat in samenspraak met een verpleegkundige de schaal invullen, die wordt nagekeken door een arts of verpleegkundige van de mutualiteit.⁶⁰ Volgende categorieën van zorgbehoevendheid kunnen onderscheiden worden:

- "O": Valide
- "A": Semi-valide
- "B": Zorgbehoevend
- "C": Zwaar zorgbehoevend
- "Cd": Dement
- "Cc": Comapatiënt⁶¹

Met het zorgforfait kan de verpleging en het verzorgingspersoneel betaald worden.⁶² Het RIZIV bepaalt één volledige tegemoetkoming per inrichting die verdeeld worden over verschillende onderdelen: de financiering van de personeelsnorm, een tegemoetkoming als aanmoediging voor extra zorginspanningen, financiering van het verzorgingsmateriaal⁶³, financiering van de palliatieve functie, tegemoetkoming in de beheerskost, functiecomplement voor de hoofdverpleegkundige in RVT en een tegemoetkoming voor de coördinerend geneesheer in RVT.⁶⁴

Aan de tegemoetkoming van het RIZIV wordt eveneens een RIZIV-personeelsnorm gekoppeld. Enkel wanneer het rusthuis aan deze personeelsnorm voldoet kan er beroep worden gedaan op het zorgforfait. Indien een rusthuis over een RVT-erkenning beschikt, krijgt ze voor een aantal zwaar zorgbehoevenden een hogere tussenkomst, die gerelateerd is aan een strengere personeelsnorm.⁶⁵ In **bijlage 5** wordt de RIZIV-personeelsnorm voor verpleegkundigen en verzorgenden weergegeven.

⁶⁰ Vlaams agentschap zorg & gezondheid. *Het zorgforfait*. Opgevraagd op 13 april 2008 van de volgende website: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=1754>

⁶¹ Pacolet, J., & Cattaert, G. (2004). *Het silhouet van de bewoners achter de gevel van het woon- en zorgcentrum*, p. 182-183. HIVA-K.U.Leuven.

⁶² Callens, S., & Peers, J. (2003). *Organisatie van de gezondheidszorg*, p. 152-154

⁶³ Het verzorgingsmateriaal zoals bedoeld in art 147, §§1 en 2 van het Koninklijk Besluit van 3 juli 1996

⁶⁴ RIZIV (2004). *Nieuw financieringssysteem vanaf 1 januari 2004 voor rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen* [elektronische versie], p. 14

⁶⁵ Vlaams agentschap zorg & gezondheid. *Het zorgforfait*. Opgevraagd op 13 april 2008 van de volgende website: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=1754>

B. De dagprijs

De bejaarde moet een **dagprijs** betalen om in een rusthuis te wonen. Deze dagprijs dient minimaal de kostprijselementen te bevatten voor de huisvesting en verzorging van de bewoner, die beschouwd worden als de normale activiteiten van een rusthuis. Naast de dagprijs zijn er ook supplementen die kunnen worden aangerekend aan de bewoners voor persoonlijke en individuele diensten die niet behoren tot de minimale kostprijselementen van de dagprijs.⁶⁶ Sinds 1 juli 2007 heeft de Vlaamse overheid uniforme dagprijzen ingevoerd. Dit houdt in dat de rusthuizen niet meer vrij kunnen beslissen over de supplementen die ze buiten de dagprijs aanrekenen. Hierdoor kunnen de dagprijzen van de rusthuizen onderling vergeleken worden en is er meer transparantie in de rusthuisfacturen. Vanaf 1 juli 2007 heeft Vlaams minister Inge Vervotte ervoor gezorgd dat de bewoners van een rusthuis (op vooraf) duidelijkheid hebben over de hoogte van de dagprijs. In deze dagprijs zal voor elk rusthuis een minimaal verplicht pakket supplementen inbegrepen zijn. Volgende zaken moeten verplicht worden opgenomen in de dagprijs, en mogen niet worden aangerekend in de vorm van een supplement:

- handzeep, shampoo en toiletpapier
- onbeperkte beschikbaarheid van drinkbaar water
- incontinentiemateriaal
- was en stomerij van niet-persoonlijk linnen (zoals bijvoorbeeld beddengoed)
- aansluiting op nutvoorzieningen, televisie, telefoon en radio.

Voor de supplementen die bijbetaald worden, krijgt de bewoner een bewijs. De supplementen mogen enkel aan marktconforme prijzen worden aangerekend. Dit wil zeggen de prijzen die ook gangbaar zijn buiten het rusthuis.⁶⁷

De regels inzake de verhoging van de dagprijs staan vermeld in het Ministerieel Besluit van 12 augustus 2005 houdende de bijzondere bepalingen inzake prijzen voor de sector van de instellingen voor bejaardenopvang. Indien de dagprijs enkel wordt verhoogd om aan te passen aan de index wordt een vereenvoudigde procedure toegepast. Indien de

⁶⁶ Art 1, 1° en 2° van het Ministerieel besluit van 14 februari 2007 tot bepaling van de samenstelling van de dagprijs, de extra vergoedingen en de voorschotten ten gunste van derden aangerekend in de rusthuizen, BS, 26 maart 2007

⁶⁷ *Welzijn, volksgezondheid en gezin*. (z.d.). Opgevraagd op 20 april 2008 van de volgende website:
<http://www.wvq.vlaanderen.be/juriwel/ouderenzorg/info/erkenningsinfo.htm>

verhoging van de dagprijs hoger is dan de indexaanpassing is de procedure uitgebreider. In het eerste geval dient de nieuwe dagprijs met een aangetekende brief verstuurd te worden naar het federale ministerie van Economische Zaken die nakijkt of het bedrag juist berekend werd en vervolgens een bevestiging stuurt. Bij de uitgebreide procedure moet er eveneens een aangetekende brief worden verstuurd, maar wordt er nagekeken of de prijsverhoging voldoende gemotiveerd is. Nadien beslist de minister of de verhoging van de dagprijs al dan niet wordt toegelaten.⁶⁸

Op 1 januari 2008 bedroeg de dagprijs in Vlaanderen 42,87 euro, terwijl deze in 2006 nog maar 39,24 euro bedroeg.⁶⁹ Op 2 jaar tijd is de gemiddelde dagprijs met 9,3% gestegen. Dit lijkt een sterke stijging, maar dit bewijst dat het laag houden van dagprijs (door meer supplementen aan te rekenen buiten de dagprijs) een algemeen feit was. Deze stijging van 9,3% houdt met andere woorden niet in dat de bewoners effectief 9,3% meer zullen betalen aangezien er minder supplementen te betalen zijn. De privé-sector en de publieke sector (OCMW) maakten hoogstwaarschijnlijk het meeste gebruik van supplementen bovenop de dagprijs aangezien hun dagprijzen met respectievelijk 12,6% en 10% gestegen zijn tussen eind 2006 en begin 2008. Daarenboven is het opmerkelijk dat het verschil in dagprijzen is afgevlakt. In 2006 rekende de vzw's een veel hogere dagprijs aan dan de andere beheersvormen (41,07 euro per dag), terwijl dit begin 2008 al minder het geval was. Momenteel zijn de verschillen in dagprijs tussen een vzw (43,68 euro per dag) en privé rusthuis (42,78 euro per dag) verwaarloosbaar.⁷⁰

De rusthuizen in Limburg behoren tot de goedkoopste rusthuizen van Vlaanderen. Volgens **figuur 4.1** bedraagt de gemiddelde dagprijs van een Limburgs rusthuis 38,62 euro per dag. Enkel West-Vlaanderen doet het beter met een dagprijs van 38,13 euro. In Antwerpen is het verblijf in een rustoord het duurst met een dagprijs van bijna 45 euro. In deze prijzen zijn de kosten voor dokters en medicijnen nog niet opgenomen. Het prijsverschil kan oplopen tot bijna 25 euro per dag. Uit **figuur 4.1** kunnen we afleiden dat er wel degelijk regionale verschillen bestaan tussen de dagprijzen in rusthuizen. De

⁶⁸ Vlaams agentschap zorg & gezondheid. (z.d.). *Kan het rusthuis de dagprijs vrij bepalen?* Opgevraagd op 13 april 2008 van de volgende website: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=1754>

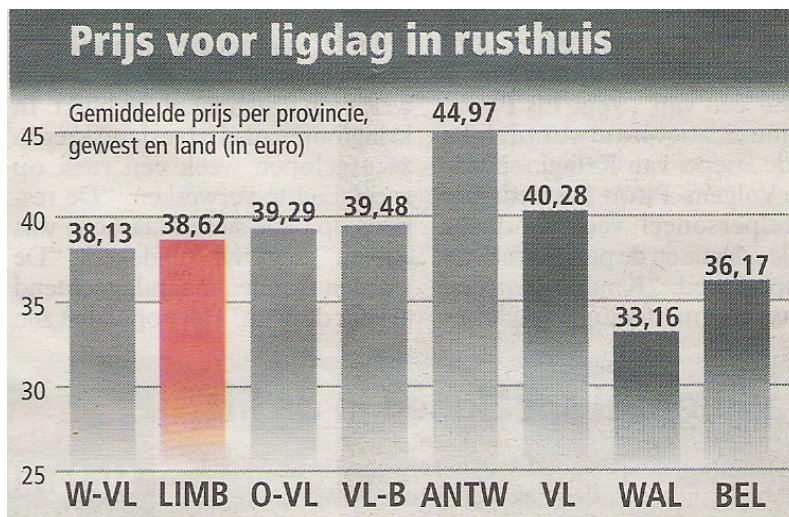
⁶⁹ Let op: deze cijfers zijn gemiddelden en zeggen bijgevolg niets over hoe de dagprijs van een individuele instelling evolueert.

⁷⁰ OKRA. (2007). *Beleidsgegevens vanuit het rusthuizenrapport van november 2007*, p. 1-2.

regio waar een bejaarde verblijft, is dus bepalend voor de prijs die betaald moet worden. Deze regionale verschillen kunnen verklaard worden door drie factoren:

- 1) *Grondprijzen*: Limburgse senioren betalen minder dan Antwerpse senioren omdat de grondprijzen in het landelijke Limburg relatief laag liggen vergeleken met het verstedelijkte Antwerpen;
- 2) *Tekort aan verplegend personeel*: dit probleem komt het meest voor in de verstedelijkte gebieden. Meer verlonen is een middel om verpleegkundigen aan te trekken, maar deze extra's worden aan de ouderen doorgerekend;
- 3) *Tekort aan opvangplaatsen*: schaarse plaatsen zijn duurder; hoe langer de wachtlijst, hoe hoger de prijs.⁷¹ Dit argument blijkt tegenstrijdig te zijn met wat er in Limburg waarneembaar is. In Limburg zijn de plaatsen schaarser dan in Antwerpen en toch is de dagprijs er lager.

Figuur 4.1: Gemiddelde prijs voor ligdag in rusthuis per provincie, gewest en land (in euro)

Bron: Het Belang van Limburg, 17-18 november 2007

4.1.2.2 Rust- en verzorgingstehuis (RVT)

Een rust en verzorgingstehuis wordt door Thewys en Heeren (1999) omschreven als "een residentiële voorziening waar een financiële overheidsbijdrage wordt verleend voor de verzorging van verzorgingsbehoevende personen die zijn aangetast door een aandoening

⁷¹ Bertrand, K. (2007, 17-18 november). Limburgse rusthuizen bij goedkoopste van Vlaanderen. *Het Belang van Limburg*, p. 1

met een langdurig karakter" (p. 22). Zowel een bepaalde ziekenhuisdienst als een rusthuis kunnen een aantal RVT-bedden toegekend krijgen door de overheid. Er bestaan met andere woorden "rusthuis-RVT's" en "ziekenhuis-RVT's".⁷²

Een RVT-bed is een bijkomende erkenning van een rusthuisbed. Het enige verschil is de financiering tussen ROB-bedden (voor valide ouderen) en RVT-bedden (voor zorgbehoevende ouderen). De RVT-bedden krijgen meer financiële middelen, beter gekwalificeerd personeel en een hogere tussenkomst (zorgforfait) van het RIZIV. In de meeste voorzieningen hebben slechts een gedeelte van de bedden een RVT-erkenning.⁷³ Op 1 januari 2008 waren 3.041 van de 5.618 erkende rustoordbedden in Limburg erkend als RVT-bed. Met andere woorden: 54,1% van alle Limburgse rustoordbedden waren RVT-bedden.⁷⁴

4.1.2.3 Serviceflats of woningcomplex met dienstverlening

Een serviceflat of woningcomplex met dienstverlening zijn één of meerdere gebouwen die functioneel een geheel vormen. Het bestaat uit individuele wooneenheden waar bejaarden zelfstandig wonen en facultatief beroep kunnen doen op gemeenschappelijke voorzieningen voor dienstverlening.⁷⁵ Volgens **tabel 4.2** beschikte Limburg begin 2008 over 41 serviceflats en 1.186 woongelegenheden. Er is zowel in Vlaanderen als in Limburg een stijgende trend waarneembaar op vlak van serviceflats, zo zijn er in Limburg op 2 jaar tijd 6 serviceflats en 160 woongelegenheden bijgekomen. Uit de vergelijking van tabel 4.1 met tabel 4.2 komt duidelijk tot uiting dat Limburg over meer rusthuizen dan serviceflats beschikt.

⁷² Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (z.d.). *Algemene ziekenhuizen*. Opgevraagd op 2 oktober 2007, van de volgende website: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=122>

⁷³ Provincie Limburg. (2003). *Masterplan ouderenzorg Limburg*, p. 59

⁷⁴ Provincie Limburg. *Ouderenzorggegevens*. Opgevraagd op 2 April 2008 van de volgende website: http://www1.limburg.be/studiecel/Ouderenzorg_Data/Rubriek/Overzichtstabellen_ouderenzorggegevens_Limburg_2008.xls

⁷⁵ art. 2, 5° van het Besluit van de Vlaamse Executieve (regering) van 18 december 1991 tot coördinatie van de Decreten inzake de voorzieningen voor bejaarden, BS, 20 augustus 1992.

Tabel 4.2: Evolutie van het aantal serviceflats en woongelegenheden in Vlaanderen en Limburg (2006-2008)

	Vlaanderen			Limburg		
	1 januari 2006	1 januari 2007	1 januari 2008	1 januari 2006	1 januari 2007	1 januari 2008
Aantal gebouwen	396	401	415	35	36	41
Aantal woon-gelegenheden ⁷⁶	12.797	12.872	13.436	1.026	1.031	1.186

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid.

4.1.2.4 Ziekenhuis

Een ziekenhuis is een instelling waar artsen, medische specialisten en verpleegsters professionele zorg toedienen. Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen algemene, categorale en universitaire ziekenhuizen. In een **algemeen ziekenhuis** kan er geopereerd worden en kunnen interne ziektes (vb. suikerziekte) behandeld worden. Bovendien is het voorzien van een dienst geriatrie, apotheek en eigen laboratorium.

In een **categoriaal ziekenhuis** wordt er gefocust op een bepaalde doelgroep, vb. ouderen en revaliderende. In een **universitair ziekenhuis** worden niet alleen patiënten verzorgd maar wordt medisch personeel opgeleid en universitair onderzoek gedaan. De Vlaamse overheid erkent momenteel 78 ziekenhuizen.⁷⁷

In een ziekenhuis kunnen specifieke voorzieningen onderscheiden worden zoals o.a. de dienst geriatrie (G-bedden⁷⁸) en de Sp-dienst (Sp-bedden⁷⁹). Een bepaalde ziekenhuisdienst kan erkend worden als een rust-en verzorgingstehuis indien er voldaan wordt aan de vooropgestelde erkenningscriteria.⁸⁰

⁷⁶ Erkende + erkende in onderzoek.

⁷⁷ Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (z.d.). *Algemene ziekenhuizen*. Opgevraagd op 2 oktober 2007 van de volgende website:

<http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=122>

⁷⁸ G-bedden zijn bedden op de dienst geriatrie voor oudere mensen met meerdere gezondheidsproblemen.

⁷⁹ Sp-bedden zijn bedden in gespecialiseerde diensten voor behandeling en revalidatie.

⁸⁰ Vanden Boer, L. (1992). *Ouderen straks: scenario's in het zorgaanbod voor ouderen*.

4.1.3 Semi- of transmurale voorzieningen

Dit zijn de voorzieningen die pogen om een intramurale opname zo lang mogelijk uit te stellen of te voorkomen. Het is vanuit maatschappelijk en sociaal standpunt opportuun dat senioren zo lang mogelijk in hun vertrouwelijke omgeving kunnen blijven. Transmurale voorzieningen trachten niet alleen de ouderen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen maar proberen eveneens de mantelzorgers te ontlasten.⁸¹ De dagverzorging en kortverblijf zijn tussenvoorzieningen die een ondersteuning bieden voor de mantelzorg.

4.1.3.1 Dagverzorgingscentrum

Een dagverzorgingscentrum is een gebouw of een gedeelte van een gebouw waar de gebruiker, zonder overnachting, gebruik kan maken van dagverzorging en van gezins- en huishoudelijke verzorging.⁸² Een dagverzorgingscentrum richt zich op bejaarden die geen permanente medische controle nodig hebben maar wel hulp kunnen gebruiken bij de verzorging en begeleiding van dagdagelijkse activiteiten. Het is met andere woorden een rusthuis dat enkel overdag verzorging biedt.⁸³ Op 25 maart 2008 waren in Limburg 16 dagverzorgingscentra aanwezig.⁸⁴

4.1.3.2 Centrum voor kortverblijf

Een centrum voor kortverblijf is een voorziening waarbij de gebruiker 's nachts of gedurende een beperkte periode verblijf wordt aangeboden en daarenboven de gebruikelijke gezins- en huishoudelijke verzorging krijgt.⁸⁵ Er wordt van kortverblijf gesproken wanneer een senior gedurende een korte periode in een rusthuis wordt opgevangen om de thuisbasis te ontlasten.⁸⁶ Zo kan de senior opvangen worden in een

⁸¹ Ibidem.

⁸² art. 10 van het decreet van 14 juli 1998 houdende de erkenning en de subsidiëring van verenigingen en welzijnsvoorzieningen in de thuiszorg, BS, 5 september 1998.

⁸³ Vlaamse Raad (1993-1944). *Beleidsbrief ouderenbeleid. Opgevraagd op 2 oktober 2007 van de volgende website: <G:\Eindwerk\VLAAMSERAAD.htm>*

⁸⁴ Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (25/3/2008). *Adressen dagverzorgingscentra provincie Limburg* [Elektronische versie].

⁸⁵ Art 12 van het decreet van 14 Juli 1998 houdende de erkenning en de subsidiëring van verenigingen en welzijnsvoorzieningen in de thuiszorg, BS, september 1998.

⁸⁶ Heeren, J., & Thewys, T. (1999). *Vlaamse Seniorenvoorzieningen voor en na 2000*, p. 21

kortverblijf wanneer de mantelverzorgers bijvoorbeeld op vakantie willen gaan.⁸⁷ Onder de korte verblijfperiodes worden maximum 60 opeenvolgende dagen en 90 dagen op jaarbasis verstaan.⁸⁸ Een centrum voor kortverblijf biedt niet enkel een verblijf maar ook verpleegkundige hulp- en dienstverlening, een activering, ondersteuning en revalidatie.⁸⁹

Tabel 4.4 toont aan dat op 1 januari 2008 179 centra voor kortverblijf aanwezig waren in Vlaanderen en 16 in Limburg. In 2006 waren er in Limburg 36 woongelegenheden in centra voor kortverblijf terwijl dit in 2008 sterk gestegen was tot 65 woongelegenheden.

Tabel 4.3: Evolutie van het aantal centra voor kortverblijf en woongelegenheden in Vlaanderen en Limburg (2006-2008)

	Vlaanderen			Limburg		
	1 januari 2006	1 januari 2007	1 januari 2008	1 januari 2006	1 januari 2007	1 januari 2008
Aantal gebouwen	/	159	179	/	14	16
Aantal woongelegenheden	649	744	834	36	58	65

Bron: Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (1/1/2008). *Toestand centra voor kortverblijf* [Elektronische versie].

4.1.3.3 Woningen voor bejaarden

Een woning voor bejaarden wordt omschreven als een huis, een deel van een huis of appartement, dat door een lokaal of provinciaal bestuur speciaal gebouwd of ingericht is als individuele wooneenheid voor bejaarden, namelijk personen van 60 jaar of ouder.⁹⁰ Zo zijn de woningen voor bejaarden voorzien van bv. een aangepaste keuken, geen trappen of drempels, rolstoeltoegankelijk enz.

⁸⁷ Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (25/3/2008). *Adressen dagverzorgingscentra provincie Limburg* [Elektronische versie].

⁸⁸ Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (z.d.). *Centra voor kortverblijf*. Opgevraagd op 2 oktober 2007 van de volgende website:
<http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=86>

⁸⁹ Art. 13 van het decreet van 14 Juli 1998 houdende de erkenning en de subsidiering van verenigingen en welzijnsvoorzieningen in de thuiszorg, BS, september 1998

⁹⁰ Art.2, 2° en 3° van het Besluit van de Vlaamse Executieve (regering) van 18 december 1991 tot coördinatie van de Decreten inzake de voorzieningen voor bejaarden, BS, 20 augustus 1992.

4.1.4 Thuiszorg

Thuiszorg omvat uiteenlopende vormen van hulp- en dienstverlening aangeboden door, al dan niet professionele, hulpverleners. De georganiseerde thuiszorg probeert bij te dragen tot het behoud en ondersteuning van zelfzorg/mantelzorg⁹¹ door het aanbieden van zorg op maat.⁹² In Limburg is thuiszorg lang de norm geweest waardoor weinig senioren in een rustoord terecht kwamen. Deze traditie is vandaag de dag doorbroken. Meer bejaarden brengen hun laatste levensjaren door in het rusthuis en er is zelfs sprake van een tekort aan rustoordbedden.⁹³ De 1900 bijkomende rustoordbedden die geprogrammeerd staan in het Limburgplan zijn dan ook meer dan welkom.

4.1.4.1 Gezins- en bejaardenhulp

Gezins- en bejaardenhulpers bieden huishoudelijke en verzorgende hulp aan gezinnen of alleenstaanden die zelf niet meer in staat zijn om zelf de huishoudelijke taken te verrichten. Degene die in aanmerking komen voor gezins- en bejaardenhulp zijn ouderen met een ziekte, handicap, geestelijke of lichamelijke ongeschiktheid. De hulp wordt aangeboden in het thuismilieu.⁹⁴ In 2006 presteerden alle Vlaamse diensten voor gezinszorg gezamenlijk 14.416.478,65 uur gezinszorg waarvan 81% gepresteerd werd bij gebruikers van 65 jaar of ouder en 19 % bij gebruikers jonger dan 65. Als je weet dat in 2006 één uur gezinszorg 3,91 euro bedroeg, ontvingen alle diensten voor gezinszorg samen 56.345.164,80 euro aan gebruikersbijdragen.⁹⁵

4.1.4.2 Dienstencentrum

Een lokaal dienstencentrum is een centrum dat aan bejaarden van een wijk diensten van materiële, hygiënische en sociale aard verleend, om hun zelfstandigheid te garanderen

⁹¹ Mantelzorger : elke natuurlijke persoon die op een niet-professionele basis, noch in een georganiseerd verband, hulp en bijstand biedt aan een gebruiker.

⁹² Art 3 van het decreet van 14 juli 1998 houdende de erkenning en de subsidiëring van verenigingen en welzijnsvoorzieningen in de thuiszorg, BS, 5 september 1998).

⁹³ Bertrand, K. (2007, 17-18 november). Limburgse rusthuizen bij goedkoopste van Vlaanderen. *Het Belang van Limburg*, p. 1

⁹⁴ Vlaamse Raad. (1993-1944). *Beleidsbrief ouderenbeleid*. Opgevraagd op 2 oktober 2007 van de volgende website: <G:\Eindwerk\VLAAMSERAAD.htm>

⁹⁵ Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (2006). *Gegevens over de gebruikersbijdragen voor gezinszorg*. Opgevraagd op 22 maart 2008, van de volgende website: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/topPage.aspx?id=11418>

en hun integratie in de gemeenschap te behouden.⁹⁶ Een lokaal dienstencentrum heeft een preventieve rol en organiseert activiteiten en initiatieven die de senior in staat moet stellen langer en zelfstandig te blijven functioneren in de samenleving. Het is laagdrempelig en heeft goede contacten met andere voorzieningen.⁹⁷ De lokale bewoners kunnen in de lokale dienstencentra deelnemen aan activiteiten van informatieve, recreatieve en vormende aard die het sociaal netwerk van de bejaarden versterken. Deze activiteiten gebeuren vaak in overleg met socio-culturele verenigingen en organisaties die soortgelijke activiteiten organiseren. Het dienstencentra biedt daarenboven aan de bejaarden ter plaatse hygiënische zorg.⁹⁸ Op 1 januari 2008 telde Vlaanderen 163 lokale dienstencentra en Limburg 20. Van deze 20 lokale dienstencentra zijn 17 in openbare handen en 3 in het bezit van VZW's.⁹⁹

4.1.4.3 Thuisverpleging

Een team voor thuisverpleging is samengesteld uit minstens vijf voltijdse verpleegkundigen of hun equivalent waartussen een structureel verband bestaat. Ze zijn erkend voor verlengbare perioden van vier jaar.¹⁰⁰

4.1.4.4 Mantelzorg

Mantelzorg is een informele zorg die verleend wordt door vrienden, familie, burens enz. Deze vorm van zorgverlening blijkt zeer belangrijk te zijn in Vlaanderen omdat bejaarden verkiezen om eerst informele hulp te krijgen van vrienden, familie en pas daarna beroep doen op formele organisaties. De mantelverzorgers nemen een deel van de thuiszorg op zich en worden vaak ook begeerd omwille van hun gezelschapsfunctie. Bijkomende details zijn dat twee op drie mantelverzorgers vrouwelijk zijn, 40% zelf een oudere is en

⁹⁶ Art. 2, 4° van het Besluit van de Vlaamse Executieve (regering) van 18 december 1991 tot coördinatie van de Decreten inzake de voorzieningen voor bejaarden, BS, 20 augustus 1992

⁹⁷ Provincie Limburg. (2003). *Masterplan ouderenzorg Limburg*, p. 48

⁹⁸ Art 6. van van het decreet van 14 juli 1998 houdende de erkenning en de subsidiëring van verenigingen en welzijnsvoorzieningen in de thuiszorg, BS, 5 september 1998

⁹⁹ Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (2008, 1 januari). *Toestand lokale dienstencentra* [Elektronische versie].

¹⁰⁰ Heeren, J., & Thewys, T. (1999). *Vlaamse Seniorenvoorzieningen voor en na 200*, p. 24

20% zelf hoogbejaard is. Voor mantelverzorgers zijn de thuisverzorgingsdiensten, zoals bijvoorbeeld dienstencentra en dagverzorgingscentra, een ware ontlasting.¹⁰¹

4.2 Aantal woongelegenheden in een rusthuis per beheersvorm

De 5400 rustoordbedden die in 2007 in Limburg aanwezig waren, worden in **tabel 4.5** opgedeeld per beheersvorm. Rusthuizen kunnen onderverdeeld worden in openbare en privé rusthuizen. De rusthuizen kunnen opgedeeld worden naar beheersvorm in drie categorieën, namelijk rusthuizen beheerd door een VZW, een OCMW of door een vereniging met winstoogmerk. Enkel OCMW rusthuizen behoren tot de openbare sector.¹⁰² Uit **Tabel 4.5** blijkt dat in 2007 de VZW's 44% van alle Limburgse rustoordbedden voor hun rekening namen, gevolgd door de openbare initiatiefnemers (OCMW) met 38% en slechts 18% van deze bedden waren in handen van private instellingen. In Limburg neemt het aandeel rustoordbedden in handen van OCMW's af, zo was in 2005 42% van de rustoordbedden in handen van een OCMW terwijl dit aandeel in 2007 al gedaald was tot 38%. Het aandeel Limburgse rustoordbedden in het bezit van VZW's en private initiatiefnemers nemen toe over de jaren heen. In alle Vlaamse provincies, behalve Brussel, is het grootste aandeel van de rusthuizen in handen een VZW. In Brussel daarentegen is het grootste aandeel (81%) van de rusthuizen een privé-instelling.

Tabel 4.4: Aantal woongelegenheden in een rusthuis per beheersvorm.

	2005	2006	2007	% in 2005	% in 2006	% in 2007
LIMBURG	5.012	5.167	5.400			
Openbaar (OCMW)	2.092	2.096	2.057	41,74	40,57	38,09
vzw	2.069	2.150	2.391	41,28	41,61	44,28
Privaat (Winstoogmerk)	851	921	952	16,98	17,82	17,63
ANTWERPEN	17.361	17.772	17.869			
openbaar	6.638	6.456	6.458	38,24	36,33	36,14
vzw	8.981	9.849	10.096	51,73	55,42	56,50
privaat	1.742	1.467	1.315	10,03	8,25	7,36
VLAAMS-BRABANT	9.157	9.414	9.578			

¹⁰¹ Vlaamse Raad. (1993-1944). Beleidsbrief ouderenbeleid. Opgevraagd op 2 oktober 2007 van de volgende website: <G:\Eindwerk\VLAAMSERAAD.htm>

¹⁰² Dooghe, G., Vandenboer, L., & Vanderleyden, L. (1990). *De rusthuizen in Vlaanderen*. Brussel, p. 38

openbaar	2.763	2.763	2.763	30,17	29,35	28,85
vzw	4.042	4.515	4.644	44,14	47,96	48,49
privaat	2.352	2.136	2.171	25,69	22,69	22,67
OOST-VLAANDEREN	16.549	16.371	16.407			
openbaar	6.902	6.860	6.806	41,71	41,90	41,48
vzw	8.097	7.986	8.017	48,93	48,78	48,86
privaat	1.550	1.525	1.584	9,37	9,32	9,65
WEST-VLAANDEREN	14.012	14.044	13.893			
openbaar	5.929	5.984	5.839	42,31	42,61	42,03
vzw	7.323	7.300	7.231	52,26	51,98	52,05
privaat	760	760	823	5,42	5,41	5,92
BRUSSEL-HOOFDSTAD	235	235	235			
openbaar	0	0	0	0,00	0,00	0,00
vzw	44	44	44	18,72	18,72	18,72
privaat	191	191	191	81,28	81,28	81,28

Bron: Vlaams agentschap zorg en gezondheid. *Eigen verwerkingen.*

Verder kunnen we uit **figuur 4.2** opmaken dat ook naar beheersvorm toe de prijzen significant verschillen. De dagprijzen in de VZW's zijn het hoogst, gevolgd door de private instellingen met winst oogmerk. Enkel in West-Vlaanderen is het juist omgekeerd, daar is een rusthuis met winst oogmerk duurder dan één beheerd door een VZW. De OCMW-rusthuizen kunnen als het voordeligst worden bestempeld, hoewel deze laatste vaak ook hoge bedragen aanrekenen.

Figuur 4.2: Gemiddelde dagprijs in OCMW-rusthuis, vzw of privé-instelling (in euro)

Gemiddelde dagprijs rusthuizen									
West-Vlaanderen		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		Antwerpen	
OCMW	37,05	OCMW	36,79	OCMW	38,51	OCMW	36,31	OCMW	42,70
privé	39,11	privé	39,03	privé	38,61	privé	39,22	privé	42,85
vzw	38,74	vzw	39,61	vzw	40,37	vzw	42,53	vzw	46,70
totaal	38,13	totaal	38,62	totaal	39,29	totaal	39,48	totaal	44,97
Vlaams gewest		Waals gewest		Brussels gewest		België			
OCMW	38,23	OCMW	32,23	OCMW	35,98	OCMW	35,73		
privé	39,74	privé	33,15	privé	37,09	privé	35,25		
vzw	42,05	vzw	34,21	vzw	38,17	vzw	39,49		
totaal	40,28	totaal	33,16	totaal	37,11	totaal	36,17		

bron: Federale Overheidsdienst Economie HBVL

Bron: Het Belang van Limburg, 17-18 november 2007.

Volgens de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG) is het logisch dat de OCMW-rusthuizen als goedkoopste uit de vergelijking komen daar zij in de eerste plaats een sociale functie hebben. De lagere prijzen zorgen ervoor dat het verblijf in een rustoord nog enigszins betaalbaar blijft.

4.3 Hoe wordt de bouw van een rusthuis gefinancierd?

Van de 1900 geplande rustoordbedden wou de Vlaamse overheid een 400-tal bedden realiseren door de wachtlijsten bij VIPA weg te werken. Een rusthuisproject kan gerealiseerd worden met of zonder VIPA-subsidie. De 1900 bijkomende rustoordbedden in het Limburgplan zijn gericht op de projecten met VIPA-subsidie.¹⁰³ Vandaar wordt VIPA en het systeem van alternatieve financiering hier uitgebreid besproken.

4.3.1 Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden

Aangelegenheden (VIPA)¹⁰⁴

Het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) is het financieringsinstrument van de Vlaamse overheid dat financiële steun biedt aan welzijns- en gezondheidsvoorzieningen die infrastructuurwerken willen uitvoeren. Door deze financiële steun kunnen de voorzieningen zowel voldoen aan de huidige eisen inzake woon- en zorgcomfort én toch betaalbaar blijven.¹⁰⁵

De **kerntaken** van VIPA zijn:

- ✓ *de financiering van de infrastructuur*
- ✓ *de coördinatie, sturing en regie van publiek-private samenwerking (PPS¹⁰⁶): samenwerkingsverbanden met het Kenniscentrum PPS, deelnemen aan PPS projecten om wederzijdse kennisontwikkeling te verwezenlijken.*
- ✓ *het bevorderen van kennis en expertise op financieel, conceptueel en bouwtechnisch vlak: gerealiseerde projecten evalueren op deze verschillende*

¹⁰³ Gesprek met Mevrouw Marijke Molemans, diensthoofd ouderen provincie Limburg.

¹⁰⁴ De hele VIPA tekst werd nagelezen en gecontroleerd door Mijnheer Cousaert, projectmanager VIPA.

¹⁰⁵ VIPA. Opgevraagd op 2 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/start.htm>

¹⁰⁶ Artikel 2, 1° van het PPS-decreet van 18 juli 2003 betreffende publiek-private samenwerking, BS, 19 september 2003 beschrijft PPS-projecten als projecten die door publieke- en privaatrechterlijke partijen, gezamenlijk en in een samenwerkingsverband worden gerealiseerd om een meerwaarde voor die partijen tot stand te brengen. PPS-projecten kunnen zowel op Vlaams als op lokaal niveau georganiseerd worden.

vlakken, onderzoek doen op de financiële, conceptuele en bouwtechnische aspecten.¹⁰⁷

Nadat een voorafgaandelijke vergunning is verkregen, kan een dossier worden ingediend bij VIPA. Na verloop van tijd ontstonden er wachlijsten waardoor in 2006, bij start Limburgplan, dossiers van 2003 nog steeds op behandeling aan het wachten waren. Op 1 november 2006 stonden volgende dossiers op de wachlijst: 63 dossiers ouderen- en thuisvoorzieningen, 45 dossiers algemene of psychiatrische ziekenhuizen en 15 dossiers van voorzieningen voor personen met een handicap.¹⁰⁸ Via technieken van **alternatieve financiering** zijn de wachlijsten momenteel zo goed als weggewerkt.¹⁰⁹ Vanaf 1 november 2006 heeft de alternatieve financiering de oude VIPA-regeling vervangen. Alle dossiers die voor 1 november 2006 werden ingediend worden afgehandeld volgens **klassieke VIPA-regeling**. Bij de klassieke VIPA-regeling werd gebruik gemaakt van de *subsidiebelofte*¹¹⁰ en de directe financiering tijdens de realisatieperiode van de infrastructuur. Vanaf 1 november 2006 werd er overgeschakeld naar '**alternatieve financiering**' waar de financiering *gespreid wordt over de levensduur van de infrastructuur over 20 jaar*.^{111 112}

VIPA kan, volgens artikel 7 bis van het VIPA-decreet van 17 maart 2006, binnen haar begrotingskredieten alternatieve vormen van **investeringssubsidies** en **investeringswaarborgen** verstrekken aan initiatiefnemers. Beide vormen van alternatieve financieringsvormen worden hieronder besproken.

¹⁰⁷ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint nieuwe VIPA*.

Opgevraagd op 4 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/index.htm>

¹⁰⁸ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Alternatieve subsidies*.

Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website:

http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

¹⁰⁹ Telefonisch onderhoud met Mijnheer Kristof Cousaert, projectmanager VIPA.

¹¹⁰ De subsidiebelofte is het totale pakket subsidie dat op 1 moment werd vastgelegd in VIPA-begroting van dat jaar.

¹¹¹ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint alternatieve financiering*. Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website:

http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

¹¹² Dit werd bevestigd door Mijnheer Cousaert, projectmanager VIPA.

4.3.1.1 Investeringsubsidies

Zoals hierboven vermeld gaat VIPA financiële ondersteuning bieden aan de welzijns- en gezondheidsvoorzieningen die werken uitvoeren aan hun infrastructuur. De investeringssubsidie wordt gegeven aan de initiatiefnemer die ze kan gebruiken als bijdragen in de kostprijs of in de financiering van de investeringen. VIPA subsidieert de kosten voor het bouwen bij het **oprichten, aankopen** (uitzondering is aankopen van grond), **uitbreiden, verbouwen van niet-privé-rusthuizen (OCMW's en vzw's)**.¹¹³ De privé rusthuizen komen met andere woorden niet in aanmerking voor de VIPA-subsidies.

A. Het toepassingsgebied

Alternatieve financiering is van toepassing in verschillende sectoren:

- *ouderenvoorzieningen en voorzieningen in de thuiszorg*: o.a. rusthuizen, rust- en verzorgingstehuizen, dagverzorgingscentra, lokale en regionale dienstencentra.
- *verzorgingsvoorzieningen*: o.a. ziekenhuizen, psychiatrische verzorgingstehuizen, rust- en verzorgingstehuizen
- *voorzieningen voor personen met een handicap*: o.a. internaten, semi-internaten, tehuis voor werkenden, tehuis voor niet-werkenden, dagcentra, tehuis voor kortverblijf en observatiecentra.¹¹⁴

B. De procedure

Er zijn twee verschillende procedures: de klassieke VIPA-procedure en de alternatieve financiering. Beide worden hieronder besproken.

B.1 Klassieke procedure.

Zoals hierboven reeds werd aangehaald worden alle dossiers die op de wachtlijst stonden op 1 november 2006, maar voor deze datum werden ingediend, afgehandeld volgens de klassiek procedure. Mijnheer Cousaert geeft aan dat zo goed als de hele wachtlijst

¹¹³ VIPA. (z.d.). *Subsidies*. Opgevraagd op 2 februari 2008 van de volgende website:
<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/subsidies/index.htm>

¹¹⁴ VIPA. (z.d.). *Subsidies*. Opgevraagd op 2 februari 2008 van de volgende website:
<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/subsidies/index.htm>

weggewerkt is. De procedure voor het aanvragen van een investeringssubsidie, volgens de klassieke VIPA-procedure, wordt in de volgende stappen beschreven.

Figuur 4.3 geeft schematisch de klassieke VIPA-procedure weer.

1. Het **masterplan** dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan VIPA is noodzakelijk. Het masterplan geeft voor de geplande infrastructuur een globale en beschrijvende schets weer, inclusief kostenraming én een financieel plan. Alle soorten voorzieningen die een VIPA-subsidie aanvragen, moeten een masterplan indienen. De gewone procedure is dat het masterplan uit één fase bestaat. Voor algemene ziekenhuizen, voorzieningen voor bejaarden enzovoorts is er een specifieke procedure: naast het gewone 'masterplan' moet er ook een zorgstrategisch plan worden ingediend. In dit geval dient het masterplan twee fasen te doorlopen. In een eerste fase gaat VIPA de zorgstrategische aspecten beoordelen terwijl in fase twee de financiële en technische aspecten van het masterplan nader onder de loep worden genomen.¹¹⁵

2. Indien dit plan wordt goedgekeurd wordt door VIPA, verneemt de initiatiefnemer hoeveel subsidie hij/zij mag verwachten (= subsidiebelofte). Op het moment van de **subsidiebelofte** gaat VIPA dit bedrag vastleggen in haar begroting van het lopende jaar.¹¹⁶ In de subsidiebelofte wordt het totale pakket aan subsidie op voorhand vastgelegd (financieel engagement). Dit omvat: *60% onmiddellijke subsidie op de geraamde bouwkost* en *40% eigen middelen* van de initiatiefnemer.¹¹⁷ De subsidiebelofte is twee jaar geldig. Vanaf het moment dat de subsidiebelofte wordt verleend, is de initiatiefnemer zeker dat hij het project zal kunnen realiseren aangezien VIPA zich financieel engageert.¹¹⁸

¹¹⁵ VIPA. (2006). *Jaarverslag* [elektronische versie], p. 10-11

¹¹⁶ VIPA. (z.d.). *Subsidiebelofte*. Opgevraagd op 15 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/subsidies.htm>

¹¹⁷ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint alternatieve financiering*. Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website:

http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

¹¹⁸ art. 11, §3 van het decreet van 23 februari 1994 inzake de infrastructuur voor persoonsgebonden aangelegenheden, BS, 1 juni 1994.

3. Binnen de twee jaar na het toekennen van een subsidiebelofte moet er een **subsidiebeslissing** worden aangevraagd bij het VIPA. Indien dit later wordt gedaan, vervalt de subsidiebelofte. De subsidie wordt gespreid over 4 projectfases:

- 1) de ruwbouw
- 2) technische uitrusting
- 3) afwerking
- 4) de uitrusting en meubilair.¹¹⁹

4. Na de subsidiebeslissing volgt de **gunning**. De initiatiefnemer moet binnen de 200 dagen na de subsidiebeslissing een gunningdossier opmaken en ter advies voorleggen aan het VIPA. Nadat VIPA haar advies heeft uitgebracht kan er gestart worden met de werken.¹²⁰

5. Per projectfase gaat VIPA de subsidie **vereffenen**:

- De *vereffening voor projectfases 1,2 en 3* gebeuren in 4 schijven: 30% bij aanvang van de werken, 30% op het moment dat 50% van de werken voltooid zijn, 30% op het moment dat 70% van de werken voltooid zijn én 10% bij de voorlopige oplevering van de werken.
- De *vereffening voor projectfase 4* (uitrusting en meubilair) gebeurt in 2 schijven: 50% na voorleggen van de bestelbrieven én de tweede schijf krijgt men bij de voorlopige oplevering.¹²¹

¹¹⁹ VIPA. (z.d.). *Subsidiebeslissing*. Opgevraagd op 15 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/subsidies.htm>

¹²⁰ VIPA. (z.d.). *Gunning*. Opgevraagd op 15 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/gunning.htm>

¹²¹ VIPA. (z.d.). *Vereffening*. Opgevraagd op 15 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/gunning.htm>

Figuur 4.3: schematische voorstelling van de klassieke VIPA-procedure

Bron: VIPA. *Klassieke procedure voor het aanvragen van subsidies*. Opgevraagd op 15 februari 2008 van de volgende website: <http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/index.htm>

Het probleem van deze procedure is dat de middelen beschikbaar moeten zijn binnen het lopende begrotingsjaar wat bij een tekort aan middelen of een overvloed aan ingediende dossiers aanleiding kan geven tot wachtlijsten. De alternatieve procedure spreidt de druk op de begroting over een langere periode, wat de begroting op jaarlijks niveau enige ademruimte geeft.¹²²

B.2 Alternatieve procedure.

Voor de aanvragen die vanaf 1 november 2006 werden ingediend geldt de alternatieve financieringsprocedure. Deze financieringsmethode moet toelaten dat tegen 2008 de wachtlijsten, die de laatste jaren zijn ontstaan, worden weggewerkt.¹²³ De procedure voor het aanvragen van een investeringssubsidie, volgens de procedure van alternatieve financiering, wordt in de volgende stappen beschreven. De eerste procedurestappen blijven bij alternatieve financiering dezelfde.¹²⁴

1. Er is een **goedkeuring van een zorgstrategisch plan** noodzakelijk. Een zorgstrategisch plan geeft de langetermijnvisie weer van de initiatiefnemer met betrekking tot het geplande zorgaanbod in de regio en zijn rol daarin.¹²⁵ Twee maanden na het indienen van het dossier moet dit plan toegelicht worden aan VIPA. Zoals in 3.2 werd aangehaald ondersteunt de provincie bij opmaak van een zorgstrategisch plan en

¹²² Telefonisch onderhoud met Mijnheer Cousaert, projectmanager VIPA.

¹²³ VIPA. (2006). *Jaarverslag* [elektronische versie], p. 12

¹²⁴ Ibidem.

¹²⁵ Het zorgstrategisch plan wordt verder toegelicht in 4.4.

geeft het provinciebestuur adviescheques van 12.500 euro voor het opstellen van deze plannen.¹²⁶

2. **Financieel-technisch plan (Masterplan)**. Het masterplan bevat het architectenplan, de bouwvergunning en een raming van de investeringskosten. De provincie Limburg subsidieert de opmaak van het financieel-technisch plan met 7.500 euro.¹²⁷

3. Indien de **definitieve goedkeuring** is verkregen, wordt het berekende basisbedrag bekend gemaakt. Na deze stap kan de initiatiefnemer beginnen met te bouwen.¹²⁸ In plaats van de subsidiebelofte werd vanaf november 2006 gebruik gemaakt van het 'principeel akkoord'. Bij het stelsel van alternatieve financiering is er sprake van het '**principeel akkoord**', dat een aanvaarding is van het projectplan voor het eventueel later verlenen van een jaarlijkse gebruikstoelagen (geen financieel engagement). Het principeel akkoord blijft 2 jaar geldig. Tot 90 dagen voor de aanvang van de werken bestaat de mogelijkheid om een gemotiveerd verzoek tot wijziging van het principeel akkoord in te dienen. Eenmaal de werken gestart zijn, worden geen wijzigingen meer aanvaard.¹²⁹ Na de goedkeuring van het principeel akkoord kan onmiddellijk worden overgaan tot de realisatie van de infrastructuur en is er, in tegenstelling tot de klassieke procedure, geen subsidiebeslissing en gunning meer vereist.¹³⁰

4. Eén jaar na aanvang van de werken kan de eerst **gebruikerstoelage aangevraagd** worden. Dit kan gedurende de daarop volgende 19 jaar. De initiatiefnemer blijft slechts recht hebben op de gebruikerstoelage indien hij conform blijft aan de voorwaarden en normen. Tijdens de bouwfase worden de verantwoordingsstukken jaarlijks ter plaatse gecontroleerd door VIPA. Na de ingebruikname worden de gebruiksnormen (bezettingsgraad en aantal activiteiten) jaarlijks gecontroleerd. Zo geldt voor de rusthuizen een bezettingsgraad van 85%. Indien de normen niet gehaald worden de gebruikerstoelage van dat jaar pro rata verminderd. Een voorbeeld: indien een rusthuis

¹²⁶ Lambrix, Y., & Casagrande, L. (2008, 1 April). Limburg bouwt 22 nieuwe rusthuizen. *Het belang van Limburg*, 49.

¹²⁷ Ibidem.

¹²⁸ VIPA. (2006). *Jaarverslag* [elektronische versie], p. 12

¹²⁹ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint alternatieve financiering*. Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website:

http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

¹³⁰ VIPA. (2006). *Jaarverslag* [elektronische versie], p. 12

in jaar X slechts een bezettingsgraad van 82% heeft, kan er dat jaar slechts een gebruikerstoelage van 82/85ste verkregen worden.¹³¹

4.3.1.2 Investeringswaarborgen

De investeringswaarborg kan enkel verleend worden als de initiatiefnemer een subsidiebeslissing heeft verkregen.¹³² Een uitzondering geldt voor rusthuizen die een investeringswaarborg kunnen verkrijgen, ook al hebben ze geen subsidie gekregen. De voorwaarde is wel dat ze geen investeringsaanvraag hebben gedaan. Dit geldt enkel voor rusthuizen en niet voor lokale dienstencentra enz.

A. Het toepassingsgebied

Het toepassingsgebied zijn de vzw's en OCMW's voor zover zij een 'principiële akkoord' hebben gekregen voor een alternatieve investeringssubsidie. Bij de waarborgregeling voor rusthuizen mag men geen subsidie krijgen om in aanmerking te komen. Hierdoor komen de commerciële rusthuizen wel in aanmerking voor een investeringswaarborg.

B. De procedure

B.1 klassieke procedure:

Aangezien het bij infrastructuurwerken om grote bedragen gaat, moet de initiatiefnemer vaak een lening aangaan. De initiatiefnemer kan een subsidie van 60% aanvragen en moet 40% van de kosten zelf dekken. Het is mogelijk dat er een overheidswaarborg wordt gegeven op 40%, namelijk het niet-gesubsidieerde deel van de investering.¹³³

B.2 Alternatieve financiering:

De waarborg is beperkt tot 90% van de subsidiabele kostprijs (geraamde kostprijs).¹³⁴

¹³¹ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint alternatieve financiering*. Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website:

http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

¹³² Artikel 6, 2° van het decreet van 23 februari 1994 inzake de infrastructuur voor persoonsgebonden aangelegenheden.

¹³³ Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint alternatieve financiering*. Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website:

http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

¹³⁴ Ibidem.

Indien de investeringswaarborg wordt toegekend, wordt deze financieringsovereenkomst mede ondertekend door het VIPA. De waarborg is pas geldig van de dag waarop de initiatiefnemer een waarborgbijdrage betaalt aan het Fonds. De waarborgbijdrage bedraagt 0,35% op het kapitaal van de lening te verhogen met 0,015% per jaar gedurende de duurtijd van de lening. Indien deze bijdrage niet betaald wordt binnen de 30 kalenderdagen na medeondertekening door VIPA, vervalt de investeringwaarborg.¹³⁵

4.4 Zorgstrategische plannen: definitie.

Zoals hierboven vermeld is de eerste stap bij de VIPA-procedure het indienen van een zorgstrategisch plan is. Dit plan is een instrument dat VIPA gebruikt om op een objectieve manier de initiatieven te kiezen die in aanmerking komen voor een VIPA-subsidie.¹³⁶ Het zorgstrategisch plan dient volgende documenten te bevatten: een opdrachtverklaring, een omgevingsanalyse, een projectplanning voor de komende tien jaar en een duidelijk omschreven visie op de klant.¹³⁷

Bij de beoordeling van een zorgstrategisch plan kijkt VIPA naar drie elementen:

- VIPA beoordeelt op basis van de *opportunititeit* van de investering rekening houdend met de specifieke noden in de regio.
- Uit het zorgstrategisch plan moet blijken of het concept voldoet aan de vereisten van een kwalitatief hoogstaande zorgverlening tegen een aanvaardbare kost.
- Het plan moet de impact op de kwaliteit en de kosten van de zorgverlening beschrijven en de garanties die de overheid hiervoor krijgt.¹³⁸

Het zorgstrategisch plan bestaat uit drie concrete vragen die de initiatiefnemer moet beantwoorden:

1. Sluit de realisatie van het zorgstrategisch plan aan bij de noden van de regio?
2. Is de initiatiefnemer goed geplaatst om op performante wijze in de geïdentificeerde behoeften te voldoen?

¹³⁵ VIPA. (z.d.). *Voorwaarden waarborg*. Opgevraagd op 20 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/waarborg/index.htm>

¹³⁶ Provincie Limburg. (2006). *Koepelplan zorgstrategisch planning ouderenzorg Limburg*, p. 9.

¹³⁷ VIPA. (2006). *Jaarverslag* [elektronische versie], p. 10

¹³⁸ Provincie Limburg. (2006). *Koepelplan zorgstrategisch planning ouderenzorg Limburg*, p. 9.

3. Is voor de realisatie van het zorgstrategisch plan een investering noodzakelijk? ¹³⁹

De vragen bestaan uit meerdere criteria. Het koepelplan, opgesteld door de provincie, is een leidraad voor het opmaken van een zorgstrategisch plan.

4.5 Besluit

Limburg beschikt over relatief minder rusthuizen dan de andere Vlaamse provincies, bovendien blijven de bejaarden ook langer thuis wonen omwille van de goed uitgebouwde thuiszorg in deze provincie. In Limburg is slechts 59% van de rustoordbedden aanwezig van het aantal dat eigenlijk noodzakelijk is. Het Limburgplan probeert door 1900 bijkomende rustoordbedden te creëren een inhaalbeweging te maken wat de residentiële capaciteit betreft. Bij de start van het Limburgplan in 2006 telde Limburg 5.167 bedden.

Via het systeem van alternatieve financiering wordt geprobeerd om de wachtlijsten bij VIPA weg te werken. Alle dossiers, voor het aanvragen van een investeringssubsidie, die ingediend zijn voor november 2006 worden afgehandeld volgens het klassieke systeem. Volgens dit systeem werd een subsidiebelofte toegekend, wat beschouwd kan worden als een verbintenis om een investeringssubsidie toe te kennen (financieel engagement). De vereffening gebeurde in 4 projectfasen. Bij alternatieve financiering wordt er gewerkt met een *principieel akkoord* en wordt de *subsidie gespreid over 20 jaar*. Bij beide systemen bedraagt de subsidie 60% van de geraamde bouwkost en dient de initiatiefnemer zelf 40% te betalen. Door dit systeem van alternatieve financiering worden de wachtlijsten versneld afgebouwd en bijkomende rustoordbedden gecreëerd.

¹³⁹ De omzendbrief van 11 mei 2001 over de criteria voor de beoordeling van zorgstrategische plannen van residentiële ouderenvoorzieningen en thuiszorgvoorzieningen.

Hoofdstuk 5: Rust- en verzorgingstehuizen

5.1 Wetgeving programmatienormen

Programmatienormen worden opgemaakt voor alle vormen van de intramurale en semi-intramurale seniorenvoorzieningen. Deze normen bestaan voor rusthuizen, rust- en verzorgingstehuizen, serviceflats en dagverzorgingscentra. Voor elke vorm van voorziening bestaat een welbepaalde wet. In dit gedeelte worden enkel de programmatienormen van rusthuizen besproken aangezien mijn eindverhandeling handelt over de 1900 extra rustoordbedden in het Limburgplan.

Het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 stelt het programma voor rusthuizen vast. Dit besluit bestaat enerzijds uit programmacijfers en anderzijds uit de evaluatiecriteria.

5.1.1 Programmacijfers¹⁴⁰

Artikel 3 van het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 bepaalt het programmacijfer voor rusthuizen:

- a) 1 woongelegenheden per 100 bejaarden (1%) in de leeftijdscategorie 60 tot 74 jaar;
- b) 4 woongelegenheden per 100 bejaarden (4%) in leeftijdsgroep 75 tot 79 jaar;
- c) 12 woongelegenheden per 100 bejaarden (12%) in de leeftijdsgroep 80 tot 84 jaar;
- d) 23 woongelegenheden per 100 bejaarden (23%) in de leeftijdsgroep 85 tot 89 jaar;
- e) 32 woongelegenheden per 100 bejaarden (32%) in de leeftijdsgroep 90 jaar en ouder.

De programmacijfers zijn over vijf leeftijdsgroepen uitgezet. Om deze programmacijfers toe te passen wordt er uitgegaan van de bevolkingsprojectie voor het vijfde jaar, volgend op het jaar van de aanvraag van een voorafgaande vergunning. Het programmacijfer in 2008 is gebaseerd op de bevolkingsprojectie¹⁴¹ van het kalenderjaar 2013. De programmatie komt met andere woorden tot stand op basis van de demografische ontwikkelingen. Het programmacijfer wordt per afzonderlijk kalenderjaar opgesteld en is

¹⁴⁰ Het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 houdende de vaststelling van het programma voor serviceflatgebouwen, woningcomplexen met dienstverlening en rusthuizen, BS, 24 juni 1998.

¹⁴¹ Ministerieel besluit van 22 december 2005 houdende de vastlegging van bevolkingsprojecties zoals bedoeld in artikel 4 van het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998, 16 februari 2006.

specifiek voor het Nederlandse taalgebied. Ze zijn bovendien regionaal en tot op het niveau van de gemeente gespecificeerd.¹⁴²

Bij het toekennen van een voorafgaande vergunning gaat er rekening gehouden worden met *zowel de gemeentelijke als regionale behoefte*. Er wordt gekeken naar de programmatie van de gemeente én VIPA-regio. Elke gemeente behoort tot een VIPA-regio¹⁴³.

5.1.2 Evaluatiecriteria¹⁴⁴

Elke aanvraag van een voorafgaande vergunning moet voldoen aan alle criteria zoals opgesomd in het MB van 7 juni 1999. Opdat een voorafgaande vergunning voor een rusthuis past binnen het vastgestelde programma moet aan de evaluatiecriteria cumulatief worden voldaan.

1. Er wordt gekeken naar de verhouding van het totaal voorafgaand vergunde en gerealiseerde opnamemogelijkheden tot het programmacijfer voor de gemeente in kwestie en de bepaalde regio.

Indien een aanvraag tot het verkrijgen van een voorafgaande vergunning een toename van het totaal aantal voorafgaand vergunde en gerealiseerde opnamemogelijkheden als voorwerp heeft en bij inwilliging van deze aanvraag het totaal aantal voorafgaand vergunde en gerealiseerde opnamemogelijkheden **lager dan of gelijk is** aan het programmacijfer dat **zowel** voor de **gemeente** in kwestie **als** voor de overeenstemmende **regio** (VIPA-regio) werd vastgesteld, dan past de aanvraag in het vastgestelde programma.¹⁴⁵

¹⁴² Art 4, besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 houdende de vaststelling van het programma voor serviceflatgebouwen, woningcomplexen met dienstverlening en rusthuizen, BS, 24 juni 1998.

¹⁴³ Bijlage 6 geeft weer tot welke VIPA-regio elke gemeente behoort.

¹⁴⁴ Het Ministerieel besluit van 7 juni 1999 houdende de vaststelling van evaluatiecriteria zoals bedoeld in art. 5 van het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 houdende vaststelling van het programma voor dienstencentra, serviceflats, woningcomplexen met dienstverlening, rusthuizen en dagverzorgingscentra, BS, 29 September 1999.

¹⁴⁵ Zie art. 2 van het Ministerieel besluit van 7 juni 1999 houdende de vaststelling van evaluatiecriteria zoals bedoeld in art. 5 van het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 houdende vaststelling van het

Indien een aanvraag tot het verkrijgen van een voorafgaande vergunning een toename van het totaal aantal voorafgaand vergunde en gerealiseerde opnamemogelijkheden als voorwerp heeft en bij inwilliging van deze aanvraag het totaal aantal voorafgaand vergunde en gerealiseerde opnamemogelijkheden **hoger is** dan het programmacijfer dat **zowel** voor de **gemeente** in kwestie **als** voor de overeenstemmende **regio** werd vastgesteld, dan past de aanvraag **niet** in het vastgestelde programma.¹⁴⁶

2. Bij elke aanvraag voor het verkrijgen van een voorafgaande vergunning met betrekking tot een seniorenvoorziening moet de gemiddelde bezettingsgraad¹⁴⁷ van deze voorziening minimaal 90% bedragen. Hier kan van afgeweken worden indien er op gemotiveerde wijze kan aangetoond worden dat deze bezettingsgraad niet gehaald kon worden binnen de referentieperiode.¹⁴⁸

3. Omtrent de geografische spreiding van het rusthuis, binnen de gemeente in kwestie en de welbepaalde regio, zijn criteria opgesteld. Aan de ingang van de voorziening moet er voor de bewoners een aangepaste mogelijkheid komen tot in- en uitstappen. Daarenboven moet er aan minstens twee van volgende voorwaarden voldaan worden:

- er moet binnen een straal van 500 meter van de ingang een opstapplaats van het openbaar vervoer zijn.
- er moet binnen een straal van 300 meter van de ingang voldoende parkeermogelijkheden (1 parkeerplaats per 3 woongelegenheden) zijn voor zowel de bewoners als het personeel.
- De bestaande en/of geplande voorziening is gelegen in de bebouwde kom.¹⁴⁹

4. In verband met de profilering van de bejaardenvoorziening worden ook strikte regels opgesteld in het MB. De voorziening moet zich hoofdzakelijk focussen op de verzorging van zorgbehoevende bejaarden. Indien een rusthuis minder dan 25 bewoners telt, kan er

programma voor dienstcentra, serviceflats, woningcomplexen met dienstverlening, rusthuizen en dagverzorgingscentra, BS, 29 September 1999.

¹⁴⁶ Art 2 van het MB van 7 Juni 1999.

¹⁴⁷ Verhouding van het aantal bezette tot het aantal gerealiseerde opnamemogelijkheden.

¹⁴⁸ Art 5 van het MB 7 juni 1999.

¹⁴⁹ Art 7 van het MB van 7 juni 1999.

zich beperkt worden tot de huisvesting van valide bewoners. Er dient bovendien aangetoond te worden dat het opnamebeleid overeenstemt met de profileringsintentie.¹⁵⁰

5. Er dienen samenwerkingsverbanden te zijn met relevante rusthuizen uit de gemeente en/of regio.¹⁵¹

6. Er dient een document over de visie op wonen, leven en verzorgen worden opgesteld over de voorziening waarvoor een voorafgaande vergunning wordt aangevraagd.¹⁵²

7. Het financieel plan moet de financiële stabiliteit en economische leefbaarheid, de samenstelling van de dagprijs aantonen en een opsomming weergeven van alle kostensoorten.¹⁵³

8. De initiatiefnemer dient de professionele kwaliteitsgaranties te garanderen. Er dient een personeelsbehoeftenplan worden opgesteld met de huidige en voorziene personeelsformatie met vermelding van het aantal fulltime equivalenten per personeelsgroep, de vereiste kwalificaties en de inhoud van elke functie. Uit dit plan moet eveneens blijken dat er voldaan wordt aan de geplande erkenningsnormen inzake personeel.

5.2 Programmacijfers 2008 voor de Limburgse rusthuizen

Zoals in 5.1 werd aangehaald, is het programmacijfer van 2008 gebaseerd op de bevolkingsprojectie van 2013. **Tabel 5.1** geeft een overzicht van het programmacijfer 2008 en het feitelijk aanbod aan woongelegenheden (bedden) in de rusthuizen van het Vlaams gewest. Tabel 5.1 deelt het aanbod aan woongelegenheden op in: het aantal erkende bedden (kolom 3), de erkende bedden in onderzoek (kolom 4), de geplande bedden (kolom 5) en de ontvankelijke aanvragen (kolom 6). De procenten tussen haken geven het procentueel aandeel weer ten opzichte van het Vlaamse gewest. De erkende bedden zijn gerealiseerd en geïnspecteerd. De in onderzoek zijnde bedden zijn eveneens

¹⁵⁰ Art 9 van het MB van 7 juni 1999.

¹⁵¹ Art 10 van het MB van 7 juni 1999.

¹⁵² Art 12 van het MB van 7 juni 1999.

¹⁵³ Art 13 van het MB van 7 juni 1999.

gebouwd maar dienen nog aan een inspectie onderworpen te worden. De geplande en ontvankelijke aanvragen moeten nog gebouwd worden.

Tabel 5.1: Programmacijfer 2008 en het aantal woongelegenheden in de rusthuizen van het Vlaams gewest (toestand op 1 januari 2008)

(1) Provincie	(2) Programmacijfer 2008 (aantal WG ¹⁵⁴)	(3) aantal erkende WG	(4) Aantal erkende in onderzoek zijnde WG	(5) Aantal geplande WG	(6) Aantal Ontvankelijke aanvragen
Antwerpen	22.453	17.929 (28,2%)	143 (24,3%)	2.910 (25,3%)	337 (33,8%)
Vlaams Brabant	13.741	9.850 (15,5%)	191 (32,5%)	2.228 (19,4%)	225 (22,6%)
Limburg	9.431	5.477 (8,5%)	141 (24%)	2.779 (24,2%)	182 (18,3%)
Oost- Vlaanderen	18.792	16.582 (26,1%)	24 (4,1%)	1.624 (14,1%)	88 (8,8%)
West- Vlaanderen	17.039	13.811 (21,7%)	89 (15,1%)	1.955 (17%)	164 (16,5%)
Vlaams Gewest (excl.Brussel)	81.456	63.649 (100%)	588 (100%)	11.496 (100%)	996 (100%)

Bron: Vlaams Agentschap zorg en gezondheid. Eigen bewerkingen.

Uit **tabel 5.1** blijkt dat er in Limburg 9.431 bedden nodig zijn waarvan begin 2008 5.477 bedden erkend waren, 141 bedden waren in onderzoek en 2.779 bedden zijn gepland. Bovendien blijkt dat 76% van de erkende woongelegenheden in de rusthuizen van het Vlaams gewest te vinden zijn in de provincies Antwerpen (28,2%), Oost-Vlaanderen (26,1%) en West-Vlaanderen (21,7%). De overige 24% bevinden zich in Vlaams Brabant (15,5%) en Limburg (8,5%). Limburg heeft het minst aantal erkende woongelegenheden in vergelijking met de rest van Vlaanderen.

In **tabel 5.2** geeft kolom 2 het programmacijfer 2008 per provincie nogmaals weer. Kolom 3 geeft de omvang van het aanbod woongelegenheden (erkende en in onderzoek zijnde bedden) weer. Kolom 3 is met andere woorden de som van kolom 3 en 4 uit tabel

¹⁵⁴ WG= 'woongelegenheden' of 'bedden'.

5.1. Kolom 4 van tabel 5.2 geeft het verschil weer tussen de programmatie en het aanbod. Zo blijkt dat er begin 2008 in het Vlaams gewest 17.219 woongelegenheden tekort waren. De provinciale tekorten verschillen in absolute grootte aanzienlijk. Als uitdrukking van de relatieve omvang van de tekorten verschijnt in kolom 5 de 'realisatiegraad'. Dit percentage geeft de verhouding weer van het aanbod (kolom 3) ten opzichte van de programmatie (kolom 2).

Op 1 januari 2008 bedroeg de realisatiegraad voor het Vlaams gewest 78,86%. Dit wil zeggen dat het aanbod woongelegenheden in het Vlaamse gewest ongeveer 21,14% kleiner was dan het aantal geprogrammeerde woongelegenheden. Alle Vlaamse provincies hebben te maken met een globaal tekort. Oost-Vlaanderen scoort met een realisatiegraad van 88,37% het beste. De realisatiegraden van West-Vlaanderen (81,58%) en Antwerpen (80,49%) zijn ongeveer gelijk, terwijl Vlaams-Brabant slechts over 73,07% van het geprogrammeerd aantal woongelegenheden beschikt. In de provincie Limburg zijn de grootste relatieve tekorten aanwezig; de realisatiegraad bedraagt slechts 59,57%. Dit wil zeggen dat het aanbod rustoordbedden in Limburg 41,43% kleiner is dan het aantal geprogrammeerde bedden. In absolute cijfers betekent dit een tekort van 3.813 bedden in Limburg. Zoals hoofdstuk 2 al uitgebreid heeft aangehaald, zorgt de dubbele vergrijzingsgolf voor een tekort aan ouderenopvang. Dit is dan ook het grootste probleem waarmee Limburg vandaag en morgen te maken krijgt, vandaar dat het Limburgplan een inhaalbeweging voorziet om de residentiële capaciteit uit te breiden met 1900 rustoordbedden.

Tabel 5.2: Verhouding programma – bestaande woongelegenheden op 1 januari 2008

(1)	(2)	(3)	(4) =(2)-(3)	(5) =(3)/(2)
Provincies	Programma- cijfer 2008 (norm)	Invulling (erkende + in onderzoek zijnde bedden)	Provinciale tekorten	%-verhouding norm – invulling (realisatiegraad)
Antwerpen	22.453	18.072	4.381	80,49 %
Vlaams-Brabant	13.741	10.041	3.700	73,07 %
Limburg	9.431	5.618	3.813	59,57 %
Oost-Vlaanderen	18.792	16.606	2.186	88,37 %
West-Vlaanderen	17.039	13.900	3.139	81,58 %
Vlaams Gewest (excl. Brussel)	81.456	64.237	17.219	78,86 %
Brussel	1.222	117	1.105	9,57 %
totaal VLAANDEREN (incl. Brussel)	82.678	64.354	18.324	77,84 %

Bron: Vlaams Agentschap zorg en gezondheid. Eigen bewerkingen.

In bovenstaande tabel worden enkel de erkende en de in onderzoek zijnde bedden tot het aanbod gerekend, terwijl **tabel 5.3** het ook de geplande bedden tot het aanbod rekent. Kolom 3 van tabel 5.3 geeft de omvang van het uitgebreide aanbod woongelegenheden en is met andere woorden de som van kolom 3,4 en 5 van tabel 5.1. Kolom 4 van tabel 5.3 geeft de procentuele verhouding weer van het uitgebreide aanbod ten opzichte van het programmacijfer, wat de invullingsgraad wordt genoemd. Indien de geplande bedden worden toegevoegd aan het aanbod bedraagt de invullingsgraad van het Vlaams gewest 92,97%. Dit wil zeggen dat het aanbod woongelegenheden in het Vlaamse gewest slechts 7,04% kleiner is dan het aantal geprogrammeerde woongelegenheden. Het tekort van elke provincie is nu veel beperkter. Ook nu scoort Oost-Vlaanderen nog steeds het beste met een 97,01%. Zoals blijkt uit tabel 5.3 bedraagt de invullingsgraad in Limburg 89,04% indien de 2.779 geplande bedden worden meegerekend tot het aanbod.

Tabel 5.3: verhouding programma – bestaande en geplande woongelegenheden op 1 januari 2008.

(1)	(2)	(3)	(4) =(3)/(2)
Provincies	Programma- cijfer 2008 (norm)	Invulling (erkende + in onderzoek zijnde + geplande bedden)	%-verhouding norm – invulling (invullingsgraad)
Antwerpen	22.453	20.982	93,45 %
Vlaams-brabant	13.741	12.269	89,29 %
Limburg	9.431	8.397	89,04 %
Oost-Vlaanderen	18.792	18.230	97,01 %
West-Vlaanderen	17.039	15.855	93,05 %
Vlaams gewest (excl. Brussel)	81.456	75.733	92,97 %
BRUSSEL HOOFDSTAD	1.222	128	10,47 %
totaal VLAANDEREN (incl. Brussel)	82.678	75.861	91,75 %

Bron: Vlaams Agentschap zorg en gezondheid. Eigen bewerkingen.

5.3 Erkenningsnormen¹⁰⁰

Hieronder worden enkel de erkenningsnormen van rusthuizen besproken omdat alleen dit relevant is voor de 1900 extra rustoordbedden, zoals dit gepland staat in het Limburgplan. Het opzet van het Limburgplan was om met deze bijkomende rustoordbedden de residentiële capaciteit uit te breiden. Elke RVT bed was eerst een rusthuisbed, RVT-bedden creëren bijgevolg geen extra rusthuiscapaciteit maar hebben enkel betrekking op een betere financiering. Hierdoor is in deze eindverhandeling enkel de bespreking van de erkenningsnormen voor rusthuizen relevant. Dit is uitgebreid gereguleerd in het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985 tot vaststelling van de normen waaraan een rusthuis moet voldoen om tot erkenning in aanmerking te komen. Hieronder worden enkel de meest relevante besproken.

Bovenvermeld besluit bevat onder andere normen over de dagprijs, de extra vergoeding en de betaling ten gunste van derden. Met **dagprijs** wordt de prijs per dag bedoeld die minstens de kostprijselementen omvat voor huisvesting en verzorging van de bewoner.

De dagprijs wordt betaald door de bewoner en is de prijs voor de normale activiteiten van een rusthuis. De minister bepaalt welke kostprijselementen minimaal deel moeten uitmaken van de dagprijs. Indien er individuele en persoonlijke diensten worden geleverd die niet tot de minimale kostprijselementen van de dagprijs behoren wordt een **extra vergoeding** aangerekend. Het rusthuis mag deze vergoeding enkel tegen marktconforme prijzen aanrekenen. De voorziening kan op naam van de bewoner een uitgaven doen en krijgt deze terugbetaald door de bewoner op voorwaarde dat ze de bewijsstukken kan voorleggen. In dit geval wordt er gesproken van '**voorschotten ten gunste van derden**' waarbij de het rusthuis de bewoner tijdelijk voorschiet.¹⁵⁵

Omtrent de voeding en de hygiëne voor rusthuizen worden ook duidelijke normen voorgeschreven. Zo moet de bewoner van een rusthuizen minstens één warme maaltijd per dag krijgen en moet het hygiënisch, afwisselend en aangepast zijn aan de gezondheidstoestand van de bejaarden. In geval van een dieetvoorschrift moet dit in acht worden genomen. De menukaart dient minstens één dag op voorhand worden uitgehangen.¹⁵⁶ De gebouwen moeten goed onderhouden, voldoende verwarmd, geventileerd en verlicht zijn. In de kamers en zitkamers moet er een temperatuur van 22°C worden bereikt en in de andere kamers slechts 18°C. Eveneens moet op elke verdieping minimaal één toilet per 10 personen aanwezig zijn met een minimum van één per verdieping. Voor het bad geldt de norm van minstens één per 20 personen.¹⁵⁷

De kamers van een rusthuisbewoner moet een minimale nettovloer-oppervlakte hebben van minstens 8 m² per bewoner, toilet niet inbegrepen. Indien er meerdere bedden in één kamer staan moeten ze minimum 1 meter van elkaar gescheiden zijn, zowel in de lengte als in de breedte. Ieder bed moet ten minste 80 cm van het elk raam verwijderd zijn. Per kamer mogen er maximaal 4 bedden worden geplaatst. De bedden moeten gescheiden worden door beschotten die minimale intimiteit garanderen. Elke individuele kamer moet over een bad, een hang- en legkast, een nachttafel, een wastafel met stromend warm en koud water, een tafel, een stoel en een leunstoel beschikken. Bij

¹⁵⁵ Norm 1.10 van bijlage B (erkenningnormen voor rusthuizen) van het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985, BS, 30 augustus 1985.

¹⁵⁶ Norm 2.1 (de voeding) van bijlage B (erkenningnormen voor rusthuizen) van het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985, BS, 30 augustus 1985.

¹⁵⁷ Norm 2.2 (hygiëne en de te verstrekken zorg) van bijlage B (erkenningnormen voor rusthuizen) van het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985, BS, 30 augustus 1985.

meerdere bedden in één kamer moet elke bewoner afzonderlijk over een bed, nachttafel, hang- en legkast, stoel en leunsteun beschikken. Bovendien zijn er normen die enkel van toepassing zijn op *nieuwe rusthuizen of nieuwe gedeelten van bestaande rusthuizen*:

- maximum 20% van de totale opnamecapaciteit van het nieuwe rusthuis/nieuwe gedeelte mogen kamers met twee of meer bedden zijn;
- elke kamer moet met een toilet en per persoon een wastafel met stromend warm en koud water uitgerust zijn;
- een minimale netto-vloeroppervlakte van 12 m², toilet niet inbegrepen, is vereist per individuele kamer.¹⁵⁸

Het aantal personen en de kwalificatie van de personen werkzaam in het rusthuis is eveneens genormeerd. Een rusthuis moet minstens volgend personeel tewerkstellen. Een *dagelijks verantwoordelijke* die een diploma heeft voor de uit te oefenen functie ofwel drie jaar ervaring heeft in een soortgelijke functie.

Wat betreft het aantal *verplegend en verzorgend personeel* voorziet het besluit 2,5 voltijdse functies per 15 opgenomen bejaarden, waarvan minstens 1 verplegend personeelslid. De norm voor het *onderhouds- en keukenpersoneel* ligt lager, 1 voltijdse functie voor 15 opgenomen bejaarden. Het aantal animators en deskundige in activatie is afhankelijk van het aantal woongelegenheden in het rusthuis:

- 0,50 voltijdse equivalenten (VTE) voor een rusthuis met maximaal 30 woongelegenheden;
- 1 VTE voor een rusthuis met minstens 31 en maximaal 60 woongelegenheden;
- 1,5 VTE voor een rusthuis met minstens 61 en maximaal 90 woongelegenheden;
- 2 VTE voor een rusthuis met minstens 91 en maximaal 120 woongelegenheden.¹⁵⁹

Ook de bekwaamheid van het personeel wordt bepaald. Zo moet iedereen die werkzaam is in een rusthuis, behalve het keuken- en onderhoudspersoneel, jaarlijks een bijscholing

¹⁵⁸ Norm 3.2 (het gebouw) van bijlage B (erkenningsnormen voor rusthuizen) van het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985, BS, 30 augustus 1985.

¹⁵⁹ Norm 4.1 (het personeel) van bijlage B (erkenningsnormen voor rusthuizen) van het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985, BS, 30 augustus 1985.

bijwonen van minstens 8 uur. Voor de dagelijks verantwoordelijke komen er nog 8 uren bijscholing bij inzake beheer van een rusthuis.¹⁶⁰

Indien een rusthuis enkel valide bejaarden opneemt, moet het totale personeel dat er werkzaam is minstens 1 VTE per 6 opgenomen bejaarden bedragen.¹⁶¹ Indien een rusthuis een aantal RVT-bedden krijgt toegewezen, moet ze voor deze bedden voldoen aan de personeelsnormen die opgesomd staan in bijlage 1 van het Koninklijk besluit van 21 september 2004 voor de bijzondere erkenning als rust- en verzorgingstehuis. Voor de RVT-bedden zijn de personeelsnormen strenger aangezien deze bedden toegewezen worden aan zwaar zorgbehoevende ouderen die permanente en intensieve zorg nodig hebben. Zo moeten er 5 voltijdse verpleegkundigen, 5 voltijdse verzorgend personeel en 1 voltijdse kinesitherapeut en/of ergotherapeut en/of logopedist aanwezig zijn per 30 RVT –bewoners. De beheerder van een rust- en verzorgingstehuis moet daarenboven een coördinerende en raadgevende arts aan te duiden.¹⁶² Voor de gewone rustoordbedden is er geen norm voor kiné, ergo, logopedie en coördinerend geneesheer.

Het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) bepaalt eveneens personeelsnormen per katz-schaal waaraan een inrichting moet voldoen om subsidies voor hun personeel en werking te krijgen. Dit zorgforfait wordt pas na het eerste werkingsjaar uitgekeerd. De personeelsnormen van het RIZIV zijn strenger dan de erkenningsnormen van de Vlaamse overheid. Toch voldoen de rusthuizen aan de RIZIV-normen omdat ze financieel afhankelijk zijn van het RIZIV. Er is geen enkel rusthuis dat kan werken op de personeelsnorm, ze opereren bijna allemaal boven de norm.¹⁶³

5.4 Besluit

Om het programmacijfers toe te passen wordt er uitgegaan van de bevolkingsprojectie voor het vijfde jaar, volgend op het jaar van de aanvraag van een voorafgaande vergunning. Het programmacijfer van 2008 is bijgevolg gebaseerd op de

¹⁶⁰ Norm 4.3 van bijlage B (erkenningnormen voor rusthuizen) van het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985, BS, 30 augustus 1985.

¹⁶¹ Norm 4.2 van bijlage B (erkenningnormen voor rusthuizen) van het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985, BS, 30 augustus 1985.

¹⁶² Organisatorische normen (e+h) van bijlage 1 (erkenningnormen voor rust- en verzorgingstehuizen) van het Koninklijk besluit van 21 september 2004 houdende vaststelling van de normen voor de bijzondere erkenning als rust- en verzorgingstehuis of als centrum voor dagverzorging, BS, 28 oktober 2004.

¹⁶³ Gesprek met Mevrouw Marijke Molemans, diensthoofd ouderen provincie Limburg.

bevolkingsprojectie van 2013. Het programmacijfer wordt per kalenderjaar opgesteld. Zo bedroeg het programmacijfer in 2008 voor het Vlaams Gewest 81.456 bedden en voor Limburg 9.431 bedden. De realisatiegraad is het laagst in Limburg: 59,57%. Dit wil zeggen dat het aanbod rustoordbedden in Limburg 41,43% kleiner is dan het aantal geprogrammeerde bedden. Oost-Vlaanderen daarentegen heeft de hoogste realisatiegraad.

Bij de aanvraag van een voorafgaande vergunning moet cumulatief voldaan worden aan de evaluatiecriteria zoals opgesomd in het MB van 7 juni 1999. Het is belangrijk om op te merken dat bij de inwilliging van een aanvraag rekening wordt gehouden met het programmacijfer van zowel de gemeente in kwestie als de overeenstemmende VIPA-regio.

De erkenningsnormen zijn de normen waaraan een rusthuis moet voldoen om in aanmerking te komen tot erkenning. Dit zijn normen omtrent de dagprijs, voeding, hygiëne, grote van de kamer, kwalificatie van het personeel en het aantal personeelsleden. Zo bepaalt het besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985 de personeelsnormen waaraan er moet voldaan worden om erkend te worden. Voor rustoordbedden wordt er enkel een norm vooropgesteld voor de dagelijks verantwoordelijke, verplegend en verzorgend personeel, onderhouds- en keukenpersoneel en deskundige in activatie en animatie.

Hoofdstuk 6: Analyse van de geprogrammeerde 1900 bedden

Het Limburgplan raakt stilaan op kruissnelheid alleen de inhaalbeweging van de rustoordbedden blijft een knelpunt. In dit onderdeel wordt besproken waarom 1900 extra bedden noodzakelijk zijn in Limburg en wat er anno 2008 al gerealiseerd is. Verder wordt de impact van de 1900 bijkomende bedden op de permanente en tijdelijke arbeid besproken en wordt een schatting gemaakt van de kosten en opbrengsten. Tot slot wordt besproken waar de grootste knelpunten liggen op vlak van ouderenzorg en wat de toekomstige uitdagingen zijn.

De hoofdstukken 2 tot en met 5 lichten de technische kant van de ouderenzorg toe en vormen een opbouw om tot dit onderdeel te komen. Aangezien het luik ouderenzorg zo een actueel thema is in Limburg, zijn de verschillende actoren voorzichtig bij het aanreiken van gegevens.

6.1 Noodzakelijkheidsanalyse van 1900 bedden

Zoals in 3.2 werd aangehaald stelt het Limburgplan een programma voor om het aantal rustoordbedden in de periode 2006-2010 uit te breiden met 1900 bedden. De ene rekent 2010 er nog bij, terwijl de andere 2010 als uiterste datum ziet. De vraag blijft nog steeds of dit aantal ook daadwerkelijk gerealiseerd zal zijn. Hoe dit getal tot stand is gekomen wordt hieronder besproken.

Aangezien het Limburgplan in juli 2005 ondertekend is, werd het aantal bijkomende bedden berekend op basis van de data in 2005. Uit **tabel 6.1** blijkt dat op 1 januari 2005 Oost-Vlaanderen de best voorziene provincie was met een realisatiegraad van 95,27%. Op vlak van de realisatiegraad scoorde West-Vlaanderen het tweede beste met 92,75%, terwijl Antwerpen (83,32%) en Vlaams-Brabant (71,81%) op respectievelijk de derde en vierde plaats stonden. In Limburg daarentegen was begin 2005 het grootste relatieve tekort aanwezig: 3.311 bedden. De realisatiegraad bedroeg in 2005 slechts 60,22%. Dit wil zeggen dat het aanbod rustoordbedden 39,78% lager was dan het aantal geprogrammeerde bedden.

Tabel 6.1: Verhouding programma – bestaande woongelegenheden op 1 januari 2005

(1)	(2)	(3)	(4) =(2)-(3)	(5) =(3)/(2)
Provincies	Programma- cijfer 2005 (norm)	Invulling (erkende + in onderzoek zijnde bedden)	Provinciale tekorten	%-verhouding norm – invulling (realisatiegraad)
Antwerpen	20.836	17.361	3.475	83,32 %
Vlaams-Brabant	12.751	9.157	3.594	71,81 %
Limburg	8.323	5.012	3.311	60,22 %
Oost-Vlaanderen	17.370	16.549	821	95,27 %
West-Vlaanderen	15.107	14.012	1.095	92,75 %
Vlaams Gewest (excl. Brussel)	74.387	62.091	12.296	83,47 %
Brussel	1.179	235	944	19,93 %
totaal VLAANDEREN (incl. Brussel)	75.566	62.326	13.240	82,48 %

Bron: Vlaams Agentschap zorg en gezondheid. Eigen bewerkingen.

Aangezien de andere provincies een hogere realisatiegraad hadden, wou de provincie Limburg een inhaalbeweging maken om de realisatiegraad in het Vlaams gewest te bereiken. Zoals blijkt uit **tabel 6.1** bedroeg de realisatiegraad in 2005 van het Vlaams gewest 83.47%. Hieronder wordt berekend hoeveel bedden er in Limburg zouden moeten bijkomen om eveneens een realisatiegraad van 83% te bekomen. Het aantal bijkomende rustoordbedden, zoals voorzien in het Limburgplan, wordt 'X' genoemd.

$$\text{Gewenste Realisatiegraad (83\%)} = \frac{[\text{Het aanbod rustoordbedden in Limburg in 2005 (5.012 bedden) + extra bedden (X)}]}{\text{Programmacijfer 2005 in Limburg (8.323 bedden)}}$$

$$X = (0,83 * 8.323 \text{ bedden}) - 5.012 \text{ bedden}$$

$$X = \text{Aantal bedden voorzien in het Limburgplan} = 1.896 \text{ bedden (afgerond 1900 bedden).}$$

De bovenstaande berekeningen tonen aan hoe het aantal van 1900 bedden in het Limburgplan tot stand zijn gekomen. Door de 1900 bijkomende bedden zou de realisatiegraad in Limburg 83,04% bedragen, wat ongeveer hetzelfde is als de

realisatiegraad van het Vlaams gewest (83,47%). De noden en behoeften in Limburg liggen echter nog hoger dan de voorziene bedden.¹⁶⁴

In **tabel 6.2** wordt het programmacijfer, de realisatie- en invullingsgraad en de niet-invulling bij de start en het einde van het Limburgplan onder de loep genomen. Het programmacijfer bedroeg in 2006 8.637 bedden terwijl dit tegen 2010, door een toename van het aantal ouderen, zal stijgen met 1.536 bedden. Met andere woorden: in 2010 zal de behoefte aan rustoordbedden 17,8% hoger liggen dan in 2006. Bij de start van het Limburgplan was 59,8% van het programmacijfer gerealiseerd en 21,6% was gepland. De invullingsgraad¹⁶⁵ bedroeg met andere woorden 81,4% terwijl 18,6% van de programmatiennorm niet was ingevuld. Indien de in 2006 geplande bedden (1.866 bedden) tegen 2010 gerealiseerd zijn, zal in 2010 de invullingsgraad 69,1% bedragen. In 2010 zal 30,9% van het programmacijfer niet ingevuld zijn.

Tabel 6.2: Realisatie- en invullingsgraad bij de start en het einde van het Limburgplan.

	Aantal rustoordbedden	Percentages
2006		
(1) Programmacijfer	8.637	
(2) Gerealiseerd	5.167	59,8%
(3) Gepland	1.866	21,6%
(4) Invulling =(2)+(3)	7.033	81,4%
(5) Niet-ingevuld= (1)-(4)	1.604	18,6%
2010		
(6) Programmacijfer	10.173	
(7) Bijkomende behoefte tov 2006 =(6)-(1)	1.536	17,8% ¹⁶⁶
(8) Realisatie (invulling 2006)	7.033	69,1% ¹⁶⁷
(9) Niet gerealiseerd= (6)-(8)	3.140	30,9% ¹⁶⁸

Bron: Vlaams Agentschap zorg en gezondheid. Eigen bewerkingen.

¹⁶⁴ Gesprek Mevrouw Marijke Molemans, diensthoofd ouderen provincie Limburg.

¹⁶⁵ Zoals in 5.2 werd aangehaald geeft de invullingsgraad de procentuele verhouding weer van het uitgebreide aanbod (incl. geplande bedden) ten opzichte van het programmacijfer. Namelijk 7.033 bedden / 8.637 bedden= 81,4%.

¹⁶⁶ De bijkomende behoefte aan bedden (1.536) delen door het programmacijfer in 2006 (8.637)= 17,8%.

¹⁶⁷ De gerealiseerde bedden (7.033) delen door het programma van 2010 (10.173)= 69,1%.

¹⁶⁸ De niet-ingevulde bedden (3.140) delen door het programma van 2010 (10.173-)= 30,9%.

6.2 Geografische analyse van 1900 bedden

De provincie Limburg heeft de 1900 extra bedden voorop gesteld, maar heeft het initiatief volledig overgelaten aan de sector zelf. De bedden zijn dus niet toegewezen per VIPA-regio, maar werden willekeurig toegekend door het Vlaams agentschap zorg en gezondheid.¹⁶⁹ In welke gemeenten de extra 1900 bedden zich zullen bevinden, wordt vermeld in 6.3. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de spreiding van de rustoordbedden bij de start van het Limburgplan.

De realisatie- en invullingsgraad van het programmacijfer voor rustoordbedden geeft een beeld van de spreiding van deze voorzieningen over de provincie. Onder spreiding wordt een evenwichtige verdeling van de rustoordbedden in de provincie verstaan. In **figuur 6.1** wordt een overzicht gegeven van de spreiding vòòr (linkse figuur) en nà (rechtse figuur) de realisatie van de geplande initiatieven. Voor de legende worden de grenswaarden toegepast die het VIPA gebruikt bij het beoordelen van realisatie en invulling. Indien de realisatiegraad rustoordbedden van een gemeente tussen 0% en 69,99% bedraagt, krijgt de gemeente een 'laag aanbod' toegemeten. Als de realisatiegraad daarentegen tussen 70% en 99,99% ligt, wordt een 'matig aanbod' toegekend en vanaf 100% een 'goed aanbod'. Op de linkse kaart kan de realisatiegraad¹⁷⁰ worden vastgesteld, terwijl rechts de invullingsgraad¹⁷¹ wordt weergegeven.¹⁷²

Zoals u ziet aan de linkerkant van **figuur 6.1** waren in 2006 34 gemeenten met een laag aanbod aan rustoordbedden, waarvan vier geen aanbod hadden. De gemeenten waar in 2006 nog geen rusthuis aanwezig was, is Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Herstappe en Wellen. In Peer en Voeren daarentegen werd het vooropgestelde programmacijfer 2006 voor meer dan 100% gerealiseerd.¹⁷³

¹⁶⁹ Gesprek met Mevrouw Marijke Molemans, diensthoofd ouderen provincie Limburg.

¹⁷⁰ Realisatiegraad= (erkende + erkende in onderzoek)/ programmacijfer.

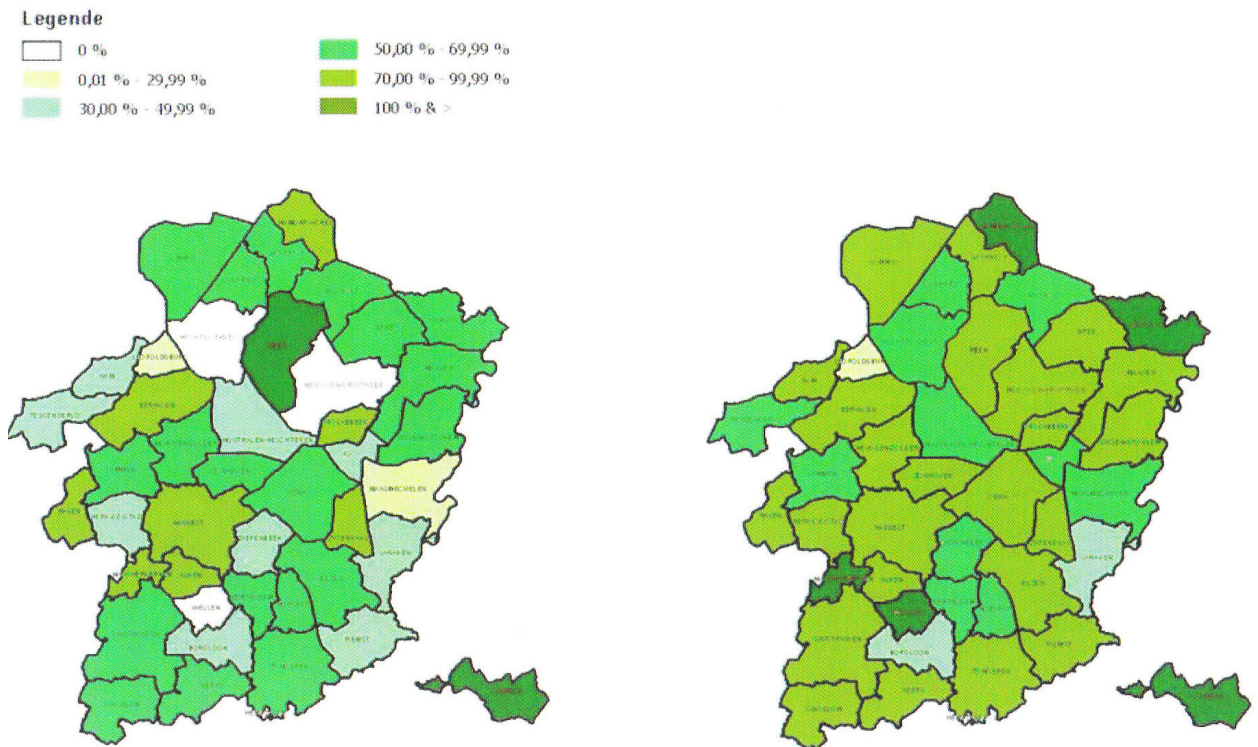
¹⁷¹ Invullingsgraad= (erkende + erkende in onderzoek + geplande)/ programmacijfer.

¹⁷² Provincie Limburg. (2006). *Koepelplan zorgstrategisch planning ouderenzorg Limburg*, p. 97.

¹⁷³ Ibidem.

Indien er naar de rechtse figuur wordt gekeken wordt de invullingsgraad weergegeven. Zoals blijkt uit **figuur 6.1** (rechtse figuur) zal na realisatie van de geplande initiatieven elke gemeente, behalve Herstappe, een rusthuis bezitten. De gemeentes Nieuwerkerken, Wellen, Hamont-Achel en Kinrooi zullen hun programma volledig ingevuld hebben. Voor Peer kan een evolutie worden waargenomen van een overprogrammatie naar een lagere programmatie, wegens de afbouw van het aantal rustoordbedden. Van de 34 gemeenten die geen of een laag aanbod hadden, blijven er na de realisatie van de geplande initiatieven (in 2006) nog 15 over waar de nood aan rustoordbedden hoog is. Er kan besloten worden dat de spreiding in 2006 onevenwichtig was.¹⁷⁴

Figuur 6.1: De spreiding van rusthuizen in Limburg, realisatie in 2006 en in de toekomst

Bron: Provincie Limburg. (2006). *Koepelplan zorgstrategisch planning ouderenzorg Limburg*, p. 97.

¹⁷⁴ Provincie Limburg. (2006). *Koepelplan zorgstrategisch planning ouderenzorg Limburg*, p. 97-98

6.3 Huidige realisatie van 1900 bedden

Het Limburgplan blijkt op kruissnelheid te geraken, enkel de geprogrammeerde rustoordbedden blijven een knelpunt. De inhaalbeweging om 1900 extra rustoordbedden te realiseren tegen 2010 is in opmars. **Tabel 6.3** geeft de toename weer van het bestaande aanbod woongelegenheden in Limburg sinds de start van het Limburgplan op 1 januari 2006. Bij de start van het Limburgplan telde Limburg 5.167 rustoordbedden, waarvan 5.094 erkende bedden en 73 erkende bedden in onderzoek. Op 1 januari 2008 daarentegen was het aanbod al toegenomen tot 5.618 rustoordbedden, waarvan 5.477 erkende bedden en 141 erkende bedden in onderzoek. Sinds de start van het Limburgplan tot begin 2008 zijn er 451 rustoordbedden van de 1900 extra bedden in gebruik. Er is anno 2008 slechts 24%¹⁷⁵ gerealiseerd van wat voorzien was in het Limburgplan.

Tabel 6.3: Evolutie van het bestaande aanbod woongelegenheden in Limburg 1 januari 2006 – 1 januari 2008.

	Erkend aantal WG	Erkenning in onderzoek	Bestaand aanbod
Bestaand aanbod op 01.01.2006	5.094	73	5.167
Bestaand aanbod op 30.05.2006	5.174	8	5.182
Bestaand aanbod op 06.11.2006	5.194	185	5.379
Bestaand aanbod op 01.01.2007	5.184	216	5.400
Bestaand aanbod op 01.10.2007	5.369	246	5.615
Bestaand aanbod op 01.01.2008	5.477	141	5.618
Toename bestaand aanbod 01.01.2006 – 01.01.2008	383	68	451

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid + eigen verwerkingen

¹⁷⁵ 451 rustoordbedden van de 1900 rustoordbedden zijn gerealiseerd. Er is met andere woorden 24% [(451/1900)*100] gerealiseerd.

Zoals uitgebreid in hoofdstuk 3 is aangehaald, streeft het Limburgplan naar een uitbreiding van de residentiële capaciteit met 1900 bijkomende rustoordbedden tussen 2006 en 2010. De situatie op 1 januari 2008 ziet er als volgt uit.

- Zoals blijkt uit **tabel 6.3** zijn 451 rustoordbedden van de 1900 extra bedden gerealiseerd en *in gebruik*.
- Zoals blijkt uit kolom (3) van **tabel 6.4** zijn er 2.779 *geplande* bedden in Limburg. De geplande bedden zijn de bedden waarvoor de initiatiefnemers een voorafgaande vergunning hebben. Het zijn bijgevolg bedden die tot stand kwamen met en zonder VIPA-subsidies. De 2.779 geplande bedden kunnen als volgt opgesplitst worden:
 - 22 nieuwe initiatiefnemers zijn bezig om hun bouwdoosier in orde te maken. Dit zal resulteren in 1.449 nieuwe bedden verspreid over 22 *nieuwe* rusthuizen.¹⁷⁶
 - De *bestaande* rusthuizen voorzien een uitbreiding met 1.330 bedden.¹⁷⁷

In **tabel 6.4** worden de erkende en geplande bedden opgesplitst per beheersvorm. Van de 2.779 geplande rustoordbedden (kolom 3) zijn 413 bedden gepland door OCMW's, 1.600 bedden door vzw's en 766 bedden door de privé-sector. In kolom 4 van tabel 6.4 wordt per gemeente vermeld hoeveel bedden er nog kunnen bijkomen, wat de ruimte is. De ruimte is het verschil tussen het programmacijfer en het bestaand (erkende bedden + erkende bedden in onderzoek) en gepland aantal rustoordbedden.

¹⁷⁶ Onderstaande analyse is gebaseerd op cijfergegevens die op 1 april 2008 verschenen in het Belang van Limburg: Lambrix, Y., & Casagrande, L. (2008, 1 april). Limburg bouwt 22 nieuwe rusthuizen. *Het Belang van Limburg*, 49. De bevoegde federale dienst VIPA (Kristof Couseart) heeft de cijfergegevens gecontroleerd en bijgestuurd.

¹⁷⁷ Ibidem.

Tabel 6.4: Programma der bejaardenvoorzieningen in Limburg. Toestand aantal woongelegenheden in rusthuizen op 1 januari 2008.

GEMEENTE	PROGRAMMA- CIJFER	(1) ERKEND TOTAAL		OPENB		VZW		PRIVE		(2) ERKENNING IN ONDER- ZOEK TOTAAL	OPENB		VZW		PRIVE		(4) RUIMTE	(5) AANVRAGEN VERGUNNING ONTV.	OPENB	VZW	PRIVE	
		ERKEND	TOTAAL	OPENB	VZW	PRIVE	OPENB	VZW	PRIVE		OPENB	VZW	PRIVE	OPENB	VZW	PRIVE						
PROVINCIE LIMBURG																						
ALKEN	119	85	85	0	85	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	34	6	0	6	0
AS	73	21	0	0	0	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	22	30	0	0	0	0
BERINGEN	460	319	126	55	126	138	0	0	0	0	0	5	24	45	0	0	74	67	47	0	47	0
BILZEN	359	276	115	111	115	50	7	0	0	7	0	0	27	35	0	0	62	14	0	0	0	0
BOCHOLT	131	78	78	0	78	0	4	0	4	0	0	0	42	0	0	0	42	7	0	0	0	0
BORGLOON	145	60	60	60	0	0	0	0	0	0	0	0	82	0	0	0	82	3	0	0	0	0
BREE	172	159	84	0	84	75	2	0	2	0	0	0	4	0	0	0	4	7	0	0	0	0
DIEPENBEEK	172	71	71	71	0	0	0	0	0	0	0	12	82	0	0	0	94	7	0	0	0	0
DILSEN-STOKKEM	192	123	43	80	43	0	0	0	0	0	0	0	17	0	0	0	17	52	0	0	0	0
GENK	750	462	78	264	78	120	8	0	3	5	0	96	3	113	0	0	212	68	0	0	0	0
GINGELOM	111	64	64	0	64	0	0	0	0	0	0	0	40	0	0	0	40	7	0	0	0	0
HALEN	127	114	114	0	114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	0	0
HAM	109	33	0	0	0	33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	44	32	27	0	0	27
HAMONT-ACHEL	179	182	182	0	182	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-3	0	0	0	0
HASSELT	972	759	489	270	489	0	0	0	0	0	0	0	179	0	0	0	179	34	0	0	0	0
HECHTEL-EKSEL	116	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	60	0	0	0	0	60	56	0	0	0	0
HEERS	95	50	50	0	50	50	0	0	0	0	0	44	0	44	0	0	44	1	0	0	0	0
HERK-DE-STAD	136	48	48	0	48	48	55	0	55	0	0	27	5	22	0	0	27	6	6	0	0	6
HERSTAPPE	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0

HOESELT	108	53	0	22	31	0	0	0	0	0	46	0	30	16	9	5	0	0	5
HOUTHALEN- HELCHTEREN	272	110	110	0	0	0	0	0	0	0	134	50	84	0	28	0	0	0	0
KINROOI	119	60	60	0	0	0	0	0	0	0	59	59	0	0	0	0	0	0	0
KORTESSEM	82	43	0	0	43	24	0	0	24	0	3	0	0	3	12	0	0	0	0
LANAKEN	285	105	0	105	0	0	0	0	0	0	164	0	164	0	16	0	0	0	0
LEOPOLDSBURG	175	47	47	0	0	0	0	0	0	0	120	18	0	102	8	0	0	0	0
LOMMEL	340	221	167	54	0	0	0	0	0	0	95	30	65	0	24	0	0	0	0
LUMMEN	167	80	80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	87	0	0	0	0
MAASEIK	269	153	92	61	0	0	0	0	0	0	52	28	24	0	64	0	0	0	0
MAASMECHELEN	373	120	120	0	0	0	0	0	0	0	210	0	90	120	43	6	0	6	0
MEEUWEN- GRUITRODE	110	0	0	0	0	0	0	0	0	0	72	72	0	0	38	0	0	0	0
NEERPELT	172	98	0	98	0	0	0	0	0	0	45	0	45	0	29	0	0	0	0
NIEUWERKERKEN	87	80	0	80	0	0	0	0	0	0	28	0	28	0	-21	0	0	0	0
OPGLABBEEK	81	60	0	60	0	0	0	0	0	0	13	0	13	0	8	3	0	3	0
OVERPELT	154	75	0	75	0	0	0	0	0	0	65	0	65	0	14	0	0	0	0
PEER	157	145	145	0	0	0	0	0	0	0	-42	-42	0	0	54	0	0	0	0
RIEMST	192	58	0	21	37	0	0	0	0	0	127	0	87	40	7	0	0	0	0
SINT-TRUIDEN	532	315	187	84	44	5	0	0	5	0	195	18	177	0	17	0	0	0	0
TESSENDERLO	181	54	54	0	0	36	0	0	0	0	0	0	0	0	91	82	0	82	0
TONGEREN	428	290	143	105	42	0	0	0	0	0	115	7	98	10	23	0	0	0	0
VOEREN	56	60	0	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-4	0	0	0	0
WELLEN	73	0	0	0	0	0	0	0	0	0	69	0	0	69	4	0	0	0	0
ZONHOVEN	212	142	0	142	0	0	0	0	0	0	60	0	60	0	10	0	0	0	0
ZUTENDAAL	62	42	0	42	0	0	0	0	0	0	15	0	15	0	5	0	0	0	0
TOTAAL LIMBURG	9.431	5.477	2.116	2.514	847	141	36	64	41	413	2.779	413	1.600	766	1.034	182	0	144	38

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid + eigen verwerkingen.

Rusthuizen schieten niet als paddestoelen uit de grond omwille van de complexe procedure. Eerst moet de initiatiefnemer een voorafgaande vergunning bekomen bij het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid. Vervolgens komt de erkenning in onderzoek om nadien al dan niet erkend te worden. Nadat de initiatiefnemer een voorafgaande vergunning heeft verkregen, moet beslist worden of er beroep wordt gedaan op VIPA¹⁷⁸.¹⁷⁹ Zoals aangehaald in 4.3.1.1 kunnen enkel de niet-privé-rusthuizen (OCMW's en vzw's) gebruik maken van de VIPA-subsidies. De commerciële rusthuizen komen niet in aanmerking. Bij de 1900 rustoordbedden in het Limburgplan wordt er vanuit gegaan dat ze gebruik maken van de VIPA-subsidies. Indien beroep wordt gedaan op VIPA kunnen er, zoals aangehaald in 4.3.1.2, drie grote fases onderscheiden worden:

- fase 1: het zorgstrategisch plan;¹⁸⁰
- fase 2: het financieel-technisch plan;
- fase 3: de definitieve goedkeuring.

Sommige bouwheren willen geen subsidie van VIPA omdat ze zo sneller kunnen werken, terwijl privé initiatiefnemers geen subsidie krijgen omdat ze voor winstuitkering gaan. Hieronder vindt u een overzicht van de stand van zaken op 1 januari 2008 van de VIPA-dossiers per fase.¹⁸¹

Fase 3: de definitieve goedkeuring.

In fase 3 bevinden zich 6 bouwheren die al een definitieve goedkeuring hebben gekregen. De projecten situeren zich in Genk, Tongeren, Sint-Truiden, Diepenbeek, Peer en Riemst. Ze zullen samen 798 bedden (770 + 28 kortverblijf) realiseren, waarvan er 223 bedden (198 + 25 kortverblijf) nieuw zijn. De overige 575 bedden zijn niet nieuw, maar ter vervanging van het oude omdat deze niet meer conform waren met de erkenningsnorm. Zoals in 4.3.1.2 al is aangehaald, kan er na de definitieve goedkeuring gestart worden met de bouw en wordt het juiste bedrag van betoelaging bekend gemaakt. Deze 6 Limburgse bouwheren krijgen gezamenlijk 43,6 miljoen euro betoelaging.¹⁸²

¹⁷⁸ Voor bijkomende uitleg zie 4.3.1 Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA).

¹⁷⁹ Gesprek met Mevrouw Marijke Molemans, diensthoofd ouderen provincie Limburg.

¹⁸⁰ Zie 4.4: definitie zorgstrategische plannen.

¹⁸¹ Onderstaande analyse is gebaseerd op cijfergegevens die op 1 april 2008 verschenen in Het Belang van Limburg: Lambrix, Y., & Casagrande, L. (2008, 1 april). Limburg bouwt 22 nieuwe rusthuizen. *Het Belang van Limburg*, 49. De bevoegde federale dienst VIPA (Kristof Couseart) heeft de cijfergegevens gecontroleerd en bijgestuurd.

¹⁸² Onderstaande analyse is gebaseerd op cijfergegevens die op 1 april 2008 verschenen in Het Belang van Limburg: Lambrix, Y., & Casagrande, L. (2008, 1 april). Limburg bouwt 22 nieuwe rusthuizen. *Het Belang van*

Fase 2: het financieel-technisch plan.

Er zijn drie initiatiefnemers die wachten op een goedkeuring van hun masterplan. De initiatiefnemers zijn OCMW's en bevinden zich in Bilzen, Leopoldsburg en Lommel en genereren samen 271 rustoordbedden (256 + 15 kortverblijf), waarvan er 64 nieuwe bedden (49 + 15 kortverblijf) zijn.¹⁸³

Fase 1: het zorgstrategisch plan.

Elf initiatiefnemers hebben al een goedkeuring voor het zorgstrategisch plan. De initiatiefnemers bevinden zich in Peer, Maaseik, Lommel, Sint-Truiden, Kinrooi, Neerpelt en Lummen. Zij realiseren gezamenlijk 1.077 bedden (1.029 + 48 kortverblijf) waarvan 329 nieuwe bedden (285 + 44 kortverblijf).¹⁸⁴

6.4 Economische analyse: impact van 1900 extra rustoordbedden op de tewerkstelling

Naast andere elementen is de werkgelegenheid een indicator voor het belang van een bedrijfstak in een economie. Door te investeren in de ouderenzorg wordt er een grote economische meerwaarde gecreëerd. Volgens Confederatie Bouw¹⁸⁵ zijn er drie peilers die de economische meerwaarde bepalen. Ten eerste ontstaan er *tijdens de realisatie van de bouw* tijdelijke arbeidsplaatsen, ten tweede komen er *na de realisatie van de bouw* permanente arbeidsplaatsen bij. Ten slotte ontstaan er door de bouw van nieuwe rusthuizen permanente arbeidsplaatsen bij de *toeleveringsbedrijven* van de residentiële ouderenzorg. Hieronder worden de drie peilers nader onder de loep genomen.

6.4.1 Tewerkstelling tijdens de realisatie van de bouw (tijdelijke arbeid)¹⁸⁶

In de bouwnijverheid kan een onderscheid gemaakt worden tussen directe en indirecte werkgelegenheid. Onder directe werkgelegenheid wordt de eigen werkgelegenheid van de bouw verstaan.¹⁸⁷ De indirecte werkgelegenheid daarentegen is de werkgelegenheid

Limburg, 49. De bevoegde federale dienst VIPA (Kristof Couseart) heeft de cijfergegevens gecontroleerd en bijgestuurd.

¹⁸³ Ibidem.

¹⁸⁴ Ibidem.

¹⁸⁵ Persoonlijk gesprek met Rik Mondelaers.

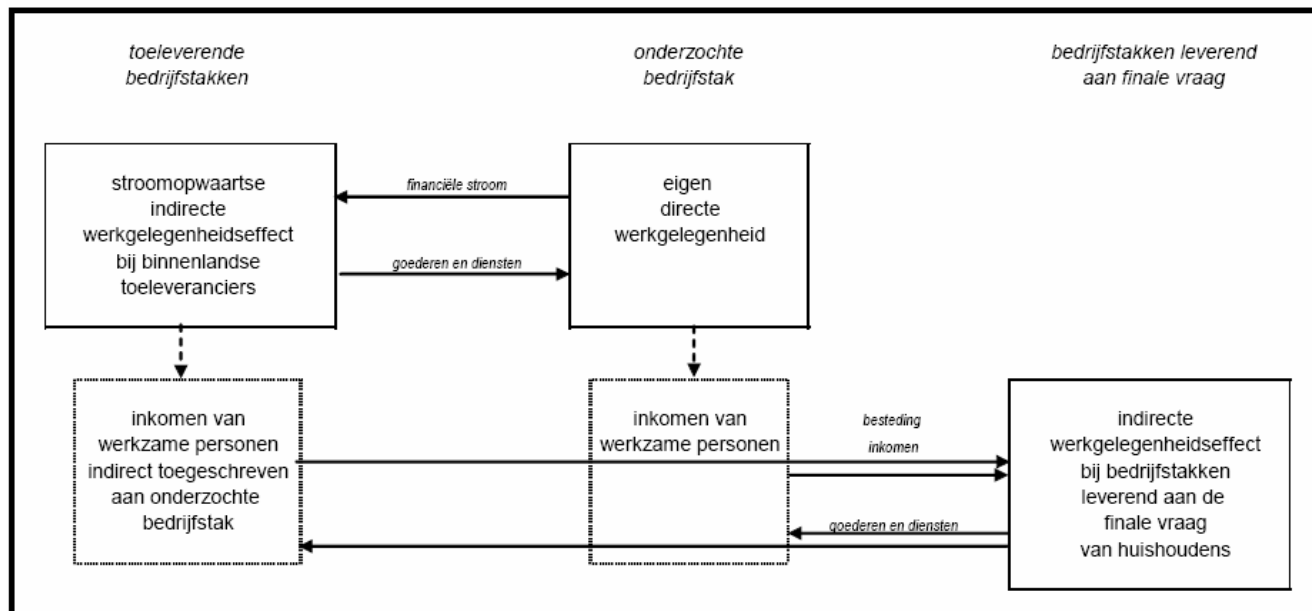
¹⁸⁶ De gegevens waarop deze analyse is gebaseerd zijn volgens Confederatie Bouw verouderd. Aangezien er geen andere data beschikbaar waren, belicht ik deze cijfers. Bovendien werden deze data gebruikt bij de start van het Limburgplan.

¹⁸⁷ Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. (2005). *De indirecte werkgelegenheid van de bouwnijverheid (1995-2001)* [Elektronische versie], p. 12.

bij andere bedrijfstakken die afhankelijk zijn van de economische activiteit van de bouw.¹⁸⁸ Zoals blijkt uit **figuur 6.2** kunnen twee vormen van indirecte werkgelegenheid worden onderscheiden:

- De *indirecte werkgelegenheid van een bedrijfstak bij zijn binnenlandse toeleveranciers*. Dit omvat de werkgelegenheid die gecreëerd wordt door bestellingen van de onderzochte bedrijfstak (in dit geval: de bouw van een rusthuis) bij andere bedrijfstakken. Hoe meer de onderzochte bedrijfstak gaat aankopen bij andere bedrijfstakken, hoe groter dit opwaartse indirecte werkgelegenheidseffect.¹⁸⁹ Dit effect is zichtbaar op de bovenste rij van de grafiek.
- Het *indirecte werkgelegenheidseffect via consumptieve bestedingen*. Het inkomen dat arbeidskrachten, die direct of indirect tewerkgesteld zijn in de bouw, gaan consumeren creëert een indirect werkgelegenheidseffect. Door deze consumptieve bestedingen zijn er leveringen van de binnenlandse bedrijfstakken om tegemoet te komen aan de finale vraag van de huishoudens. Ook hier geldt: hoe meer er verdiend wordt in de onderzochte bedrijfstak, hoe groter het indirecte werkgelegenheidseffect via consumptieve bestedingen.¹⁹⁰

Figuur 6.2: Directe en indirecte werkgelegenheid in de bouwnijverheid.

Bron: Sociaal - Economische Raad van Vlaanderen. (2005). *De indirecte werkgelegenheid van de bouwnijverheid (1995-2001)* [Elektronische versie], p. 13

¹⁸⁸ Sociaal - Economische Raad van Vlaanderen. (2005). *De indirecte werkgelegenheid van de bouwnijverheid (1995-2001)* [Elektronische versie], p. 12.

¹⁸⁹ Ibidem.

¹⁹⁰ Ibidem.

De som van de directe werkgelegenheid en beide indirecte werkgelegenheidseffecten vormen de totale werkgelegenheid van de bouw. De totale werkgelegenheid in 2001 van de bouwnijverheid bedroeg 438 000 personen. Dit was als volgt samengesteld. In 2001 waren er 238 000 personen direct tewerk gesteld in de bouw.¹⁹¹ Wat betreft de indirecte tewerkstelling waren er in 2001, 137 000 personen werkzaam bij toeleveranciers en werden 63 000 personen tewerk gesteld via de besteding van inkomen dat direct of indirect verdiend was in de bouw.¹⁹²

Volgens confederatie bouw kost één bed ongeveer 74 368 euro, terwijl Prosanitas¹⁹³ de kostprijs per bed rond de 85 000 euro schat. Bij de berekening hoeveel tijdelijke arbeidsplaatsen worden gecreëerd dankzij de 1900 extra rustoordbedden, baseer ik mij op de laagste kost (nl. 74 368 euro per bed). Op deze manier wordt weergegeven hoeveel tijdelijke arbeidsplaatsen er *minstens* bijkomen.

Volgens Confederatie Bouw is de bouw van 1900 extra rustoordbedden een investering van 141 299 306,4 euro.¹⁹⁴ Indien geweten is dat een investering van 1 miljoen euro 18 tijdelijke arbeidsplaatsen creëren, zorgt een investering van 141 299 306,4 euro voor 2543 tijdelijke arbeidsplaatsen.¹⁹⁵

De 2543 tijdelijke arbeidsplaatsen die gecreëerd worden door de realisatie van de 1900 rustoordbedden zijn als volgt samengesteld.

- *1 554 directe tijdelijke arbeidsplaatsen in de bouwsector.*¹⁹⁶ Zoals hierboven werd aangehaald is dit de eigen (directe) werkgelegenheid van de bouw, namelijk iedereen die actief is op de bouw: metser, schilder, schrijnwerker enz.
- *424 directe arbeidsplaatsen in toelevering aan de bouwsector.*¹⁹⁷ Dit zijn bijvoorbeeld de leveranciers van bakstenen aan de metsers. Doordat er nieuwe

¹⁹¹ Sociaal - Economische Raad van Vlaanderen. (2005). *De indirecte werkgelegenheid van de bouwnijverheid (1995-2001)* [Elektronische versie], p. 5 + 23.

¹⁹² Ibidem, p. 15 + 17.

¹⁹³ Prosanitas, consulting rusthuizen.

¹⁹⁴ Volgens Confederatie bouw kosten 1000 rustoordbedden 74 368 056 euro
1 bed kost met andere woorden 74 368, 056 euro
1900 bedden kosten 141 299 306,4 euro

¹⁹⁵ Investering van 1 000 000 euro creëert 18 tijdelijke arbeidsplaatsen (confederatie bouw)
Investering van 1 euro creëert 18/1 000 000 arbeidsplaatsen
Investering van 141 299 306,4 euro creëren 2 543,4 tijdelijke arbeidsplaatsen

¹⁹⁶ Investering van 1 000 000 euro creëert 11 directe arbeidsplaatsen in de bouw (confederatie bouw)
Investering van 1 euro creëert 11/1 000 000 directe arbeidsplaatsen in de bouw
Investering van 141 299 306,4 euro creëren 1554,3 directe arbeidsplaatsen

¹⁹⁷ Investering van 1 000 000 euro creëert 3 directe arbeidsplaatsen in toelevering (confederatie bouw)

rusthuizen worden gebouwd, moeten de toeleveranciers meer leveren aan de bouwsector en hebben ze extra arbeidskrachten nodig. Dit is met andere woorden het *indirecte werkgelegenheidseffect van de bouw bij zijn binnenlandse toeleveranciers*.

- 424 indirecte arbeidsplaatsen in de toelevering.¹⁹⁸ Door de extra tewerkstelling bij de toeleveranciers ontstaat er bijkomende koopkracht waardoor er meer geconsumeerd gaat worden in andere sectoren. Dit is met andere woorden het indirecte werkgelegenheidseffect via consumptieve bestedingen.
- 141 indirecte arbeidsplaatsen in de toelevering door stijging van de koopkracht.¹⁹⁹ Als iemand transfereert van werkloze naar bijvoorbeeld een metselaar, zal hij een hoger inkomen genieten en meer consumeren. Hierdoor zal hij andere sectoren aan het werk zetten. Er kan hier gesproken worden van het indirecte werkgelegenheidseffect via consumptieve bestedingen.

Kortom: de realisatie van 1900 rustoordbedden is volgens Confederatie Bouw een investering van ongeveer 141 299 306,4 €. Bovendien worden er tijdens de bouw ongeveer 2 543 tijdelijke arbeidsplaatsen gerecreëerd.

6.4.1.1 De multiplier

De **multiplier** van de directe naar indirecte werkgelegenheid geeft de verhouding weer tussen de directe en indirecte werkgelegenheid. De multiplier wordt uitgedrukt in het aantal indirect werkzame personen voor elke persoon die direct werkzaam is in de bouw.²⁰⁰ Zoals **figuur 6.3** aantoont waren in 1995 per actieve persoon in de bouwnijverheid ongeveer 0,7 personen indirect werkzaam dankzij bestellingen en inkomen gegenereerd door de bouwnijverheid. Tegen 2001 was deze multiplier gestegen tot 0,8. Zoals de figuur laat blijken is het grootste gedeelte van deze stijging te

Investering van 1 euro creëert 3/1 000 000 directe arbeidsplaatsen in toelevering

Investering van 141 299 306,4 euro creëren 423,9 directe arbeidsplaatsen in toelevering

¹⁹⁸ Investering van 1 000 000 euro creëert 3 indirecte arbeidsplaatsen in toelevering (confederatie bouw)

Investering van 1 euro creëert 3/1 000 000 indirecte arbeidsplaatsen in toelevering

Investering van 141 299 306,4 euro creëren 423,9 indirecte arbeidsplaatsen in toelevering

¹⁹⁹ Investering van 1 000 000 euro creëert 1 indirecte arbeidsplaats door stijging koopkracht (confederatie bouw)

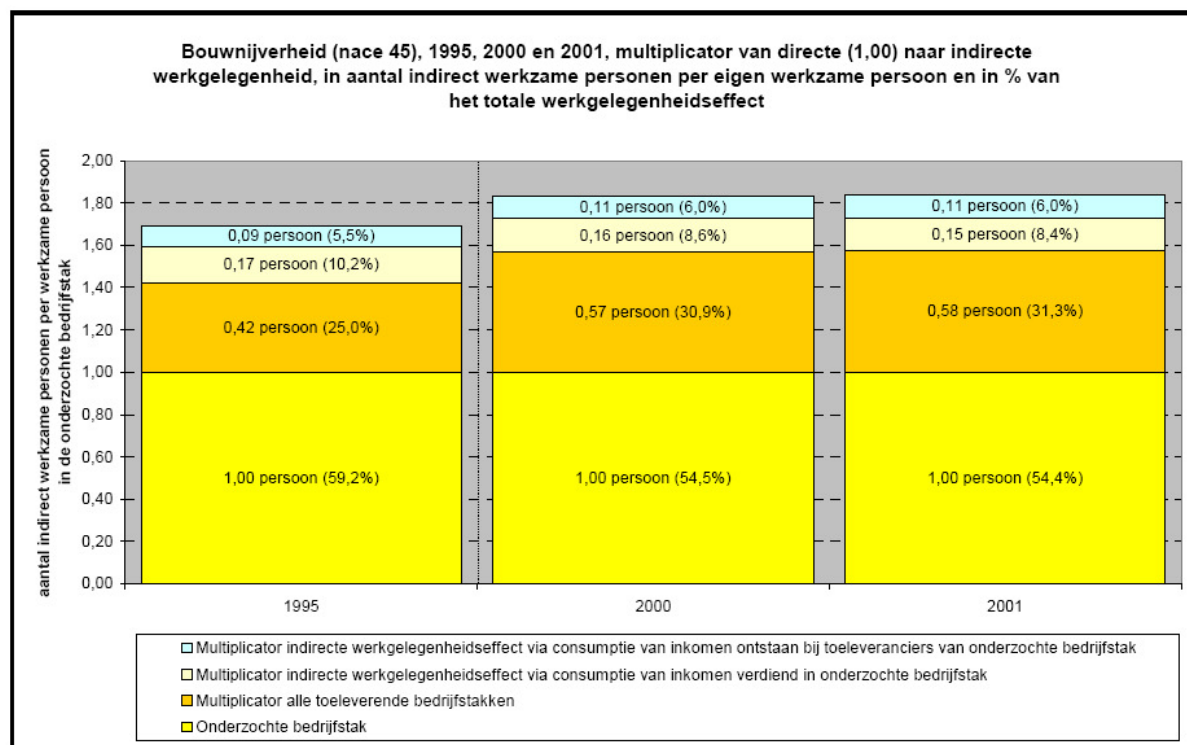
Investering van 1 euro creëert 1/1 000 000 indirecte arbeidsplaats door stijging koopkracht

Investering van 141 299 306,4 euro creëren 141,3 indirecte arbeidsplaats door stijging koopkracht

²⁰⁰ Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. (2005). *De indirecte werkgelegenheid van de bouwnijverheid (1995-2001)* [Elektronische versie], p. 18

wijten aan het werkgelegenheidseffect bij de toeleveranciers en slechts in beperkte mate aan het toegenomen consumptie-effect.

Figuur 6.3: Bouw (1995, 2000 en 2001), multiplicator van directe (1,00) naar indirecte werkgelegenheid in aantal indirect werkzame personen per direct werkzame personen en in % van het totale werkgelegenheidseffect.

Bron: Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. (2005). *De indirecte werkgelegenheid van de bouwnijverheid (1995-2001)* [Elektronische versie], p. 18

6.4.2 Tewerkstelling in het rusthuis na de bouw (permanente arbeid)

Niet enkel het bouwen van een rusthuizen creëert bijkomende (tijdelijke) tewerkstelling, maar ook het openhouden van een rusthuis vergt permanente arbeidskrachten. De provincie Limburg gaat er vanuit dat 1 voltijds equivalente eenheid (VTE) tewerk wordt gesteld per 2 rustoordbedden. Bijgevolg zouden 1900 extra rustoordbedden 950 permanente extra arbeidsplaatsen creëren. Op deze manier wordt rekening gehouden met het gehele personeel en niet enkel het norm personeel.²⁰¹ In hetgeen wat volgt wordt berekend hoeveel voltijdse equivalenten nodig zijn volgens de Vlaamse erkenningsnorm indien de 1900 rustoordbedden gerealiseerd zijn.

²⁰¹ Gesprek met Mevrouw Marijke Molemans, diensthoofd ouderen provincie Limburg.

6.4.2.1 Volgens de Vlaamse erkenningsnorm

Zoals in 5.3 wordt aangehaald bepaalt de Vlaamse overheid in het besluit van 17 juli 1985 de normen waaraan een rusthuis moet voldoen om in aanmerking te komen tot erkenning. Het besluit voorziet personeelsnormen, waardoor berekenend kan worden hoeveel arbeidsplaatsen 1900 extra rustoordbedden genereren. Zoals reeds aangehaald in 5.3 wordt voor volgend personeel een Vlaamse norm vastgesteld: het verplegend en verzorgend personeel, het onderhoud- en keukenpersoneel en de animatoren en deskundigen in activatie. Hieronder ziet u de berekeningen volgens de normen van de Vlaamse overheid.

1) Het verplegend en verzorgend personeel

Vlaamse erkenningsnorm (zie 5.3): 2,5 VTE verplegend en verzorgend personeel per 15 bewoners, waarvan minstens 1 verpleegkundige.

Volgens de regel van drie kan berekend worden hoeveel extra verplegend en verzorgend personeel nodig is voor 1900 bijkomende bedden/bewoners:

15 bewoners	→ 2,5 VTE (norm)
1 bewoner	→ 2,5 VTE / 15
1900 bewoners	→ (2,5 VTE / 15) * 1900 = 316,67 VTE.

De 1900 extra rustoordbedden vereisen volgens de Vlaamse norm 316,67 VTE verplegend en verzorgend personeel. Om te achterhalen hoeveel van de 316,67 voltijdse equivalenten verplegend personeel moet zijn, dient dit aantal gedeeld te worden door 2,5.

De 1900 bijkomende rustoordbedden in Limburg vereisen volgens de Vlaamse norm:

- ✓ Verpleegkundig personeel: 126,67 VTE²⁰²
- ✓ Verzorgend personeel: 190 VTE.²⁰³

²⁰² 316,67 VTE / 2,5

²⁰³ 316,67 VTE - 126,67 VTE

2) Onderhouds- en keukenpersoneel

Vlaamse erkenningsnorm (zie 5.3): 1 VTE onderhouds- en keukenpersoneel per 15 bewoners.

Volgens de regel van drie kan berekend worden hoeveel extra onderhouds- en keukenpersoneel nodig is voor 1900 bijkomende bedden/bewoners:

15 bewoners	→ 1 VTE (norm)
1 bewoner	→ 1 VTE / 15
1900 bewoners	→ (1 VTE / 15) * 1900 = 126,67 VTE.

De 1900 bijkomende rustoordbedden in Limburg vereisen volgens de Vlaamse norm:

- ✓ Onderhouds- en keukenpersoneel: 126,67 VTE

3) Deskundige in animatie en activatie

Vlaamse erkenningsnorm (zie 5.3): 0,5 VTE deskundige in animatie en activatie per 30 bewoners.

Volgens de regel van drie kan berekend worden hoeveel extra animatoren en deskundige in activatie nodig zijn voor 1900 bijkomende bedden/bewoners:

30 bewoners	→ 0,5 VTE (norm)
1 bewoner	→ 0,5 VTE / 30
1900 bewoners	→ (0,5 VTE / 30) * 1900 = 31,67 VTE.

De 1900 bijkomende rustoordbedden in Limburg vereisen volgens de Vlaamse norm:

- ✓ Deskundige in animatie en activatie: 31,67 VTE.

Subtotaal	=	126,67 VTE verpleging
		+ 190 VTE verzorgend personeel
		+ 126,67 VTE onderhouds- en keukenpersoneel
		+ 31,67 VTE deskundige in animatie en activatie

Subtotaal	=	475,01 VTE
-----------	---	------------

Indien de 1900 rustoordbedden zouden gerealiseerd zijn, worden er minstens 475,01 voltijdse equivalenten bijkomend tewerkgesteld. Aangezien de meeste rusthuizen boven

deze personeelsnorm werken, dient er bij de berekening rekening gehouden te worden met het percentage dat er boven de norm wordt gewerkt. De Vlaamse overheid onderschat duidelijk de noodzakelijke personeelsomkadering voor een kwalitatieve rusthuisopname. Een bijsturing van de decretale personeelsnorm lijkt bijgevolg aangewezen.²⁰⁴ In **bijlage 7** wordt op basis van de Vlaams inspectieverslagen een overzicht gegeven van de dagprijs, aantal bedden exclusief kortverblijf, het aantal bewoners per katz-schaal, het percentage dat het verplegend (VP) en verzorgend personeel (VZ) boven de norm werkt. Om te achterhalen hoeveel een bepaald rusthuis op vlak van verpleging boven de norm functioneert, dient men het aantal verpleegkundigen boven de norm te delen door het aantal verpleegkundigen dat vereist is volgens de erkenningsnorm. Indien het rusthuis 'de bloemelingen' te Heusden-Zolder als voorbeeld wordt genomen, kunnen we uit bijlage 8 afleiden dat er volgens de Vlaams erkenningsnorm 6 voltijdse functies verpleging vereist zijn. De bloemelingen stelt effectief 7,75 voltijdse equivalenten aan verpleegkundigen te werk. Ze zitten 1,75 VTE boven de norm, met andere woorden 29%²⁰⁵. In **bijlage 8** wordt een overzicht gegeven van de percentages dat 68 Limburgse rusthuizen boven de norm zitten voor het normpersoneel. In **bijlage 9** wordt de procentuele overschrijding van de decretaal vereiste personeelsnorm (Vlaamse erkenningnorm) naar beheersinstantie in Vlaanderen weergegeven. In de laatste rij van bijlage 9 wordt het gemiddelde percentage boven de norm weergegeven. Dit percentage wordt in rekening gebracht om een realistisch beeld te krijgen van de bijkomende permanente tewerkstelling na de realisatie van 1900 rustoordbedden.

Hieronder worden de percentages boven de Vlaamse erkenningsnorm in **Limburg** (afleesbaar in bijlage 9) en **Vlaanderen** (afleesbaar in bijlage 10) in rekening gebracht:

- **Verpleging**

$$\begin{array}{l}
 \underbrace{126,67 \text{ VTE}}_{\text{Vlaamse erkenningsnorm}} + [\underbrace{125,65\%}_{(101,19\%)} * 126,67 \text{ VTE}] = \mathbf{286 \text{ VTE}} \\
 \hspace{15em} = \mathbf{(255 \text{ VTE})} \\
 \hspace{15em} \text{Percentage boven de norm in } \mathbf{Limburg} \text{ (zie bijlage 9)} \\
 \hspace{15em} \mathbf{Vlaanderen} \text{ (zie bijlage 10)}
 \end{array}$$

²⁰⁴ OKRA. (2007). *Beleidsgegevens vanuit het rusthuizenrapport van november 2007*, p. 3.

²⁰⁵ Het aantal VTE verpleging boven de norm 1,75 VTE
 ----- = ----- * 100 = 29%
 Het aantal VTE volgens Vlaamse norm 6 VTE

- **Verzorgend personeel**

$$190 \text{ VTE} + [107,37\% * 190\text{VTE}] = 394 \text{ VTE}$$

$$= (101,19\%) = (382 \text{ VTE})$$

Vlaamse erkenningsnorm

Percentage boven de norm in **Limburg** (zie bijlage 9)

Vlaanderen (zie bijlage 10)

- **Onderhoud- en keukenpersoneel**

$$126,67 \text{ VTE} + [105,32\% * 126,67 \text{ VTE}] = 260 \text{ VTE}$$

$$= (109,92\%) = (266 \text{ VTE})$$

Vlaamse erkenningsnorm

Percentage boven de norm in **Limburg** (zie bijlage 9)

Vlaanderen (zie bijlage 10)

- **Deskundige in animatie en activatie**

$$31,67 \text{ VTE} + [0,81\% * 31,67 \text{ VTE}] = 32 \text{ VTE}$$

Vlaamse erkenningsnorm

Percentage boven de norm in Limburg (zie bijlage 9)

Het totale personeel dat vereist is volgens de Vlaamse erkenningsnorm inclusief het percentage boven de norm, na de realisatie van de 1900 rustoordbedden, wordt in **tabel 6.5** weergegeven. Bovendien wordt er rekening gehouden met de dagelijks verantwoordelijken. Zoals in 6.3 werd aangehaald worden in Limburg 22 nieuwe rusthuizen gebouwd die volgens de Vlaamse erkenningsnorm allemaal 1 dagelijks verantwoordelijke moeten tewerk stellen. In kolom 3 van deze tabel staan de bevindingen van Prof. dr. Pacolet. Hij verwacht, zoals de provincie Limburg, 950 voltijdse equivalenten permanent aangezien er per 2 rustoordbedden 1 VTE noodzakelijk is. Hij ziet de verdeling van de bijkomende 950 voltijdse equivalenten als volgt: 200 voltijdse

equivalenten verpleegkundigen, 450 voltijdse equivalenten verzorgenden, 40 voltijdse equivalenten paramedici, 95 voltijdse equivalenten keukenpersoneel en 165 voltijdse equivalenten onderhoudspersoneel.²⁰⁶

Tabel 6.5: Permanente tewerkstelling

Normpersoneel	Vlaamse erkenningsnorm, incl. % boven norm in Limburg	Vlaamse erkenningsnorm, incl. % boven norm in Vlaanderen	Professor Pacolet
dagelijks verantwoordelijken	22 VTE	22 VTE	
verpleging	286 VTE	255 VTE	200 VTE
verzorgend personeel	394 VTE	382 VTE	450 VTE
onderhouds- en keukenpersoneel	260 VTE	266 VTE	95 VTE keuken 165 VTE onderhoud
deskundige in animatie en activatie	32 VTE	32 VTE	40 VTE
Totaal personeel	994 VTE	957 VTE	950 VTE

Bron: eigen berekeningen.

Door de realisatie van 1900 rustoordbedden zullen tussen de 950 en 1.000 voltijdse functies permanent tewerk worden gesteld. Het is opmerkelijk dat Prof. Pacolet minder verpleegkundigen en meer verzorgend personeel verwacht dan mijn berekeningen. Bij bovenstaande berekeningen werd steeds vertrokken van de Vlaams erkenningsnorm en dan gekeken hoeveel percent er gemiddeld boven wordt gewerkt in Limburg.

Om de forfaits te ontvangen, moeten het rusthuis tegemoet komen aan specifieke RIZIV-personeelsnormen (**bijlage 5**). Aangezien ik niet vond hoeveel percent er boven de RIZIV-norm wordt gewerkt, werd vertrokken van de Vlaamse erkenningsnorm. Zoals reeds in 5.3 werd aangehaald zijn de personeelsnormen van het RIZIV strenger dan de erkenningsnormen van de Vlaamse overheid. Enkel wanneer een rusthuis over voldoende

²⁰⁶ Presentatie Prof. dr. Jozef Pacolet tijdens het congres 'ouderenzorg' op 7 mei 2008 in het provinciehuis te Hasselt. Professor Pacolet is hoofddocent en onderzoeksleider van het Hoger Instituut voor Arbeid van de Katholieke Universiteit Leuven.

verplegend en verzorgend personeel beschikt (conform RIZIV- norm), kan het rusthuis voor de volle honderd procent aanspraak maken op het forfait.²⁰⁷

6.4.3 Arbeidsplaatsen in toeleveringsbedrijven

De toeleveringbedrijven zullen jaarlijks een belangrijke meerwaarde realiseren. De omringende landen ziet de verouderde bevolking als een mogelijke markt. Er is weinig literatuur beschikbaar over de permanente toelevering. Er zijn mogelijke spill-over effecten, zoals bijvoorbeeld voeding, die gecompenseerd zullen worden.

6.5 Opbrengsten van 1900 Limburgse rusthuizen

Hieronder wordt berekend hoeveel bruto inkomsten er in de Limburgse rusthuissector jaarlijks ongeveer bijkomen na de realisatie van 1900 rustoordbedden. De voornaamste opbrengsten van een rusthuis zijn de woonopbrengsten, verblijfopbrengsten en verzorgingsopbrengsten. In **bijlage 10** toont een schema aan welke de belangrijkste kosten en opbrengsten van een rusthuis zijn. Zoals deze bijlage aantoont vertegenwoordigen de verblijfopbrengsten het grootste gedeelte van de totale opbrengsten.

6.5.1 Woonopbrengsten

De woonopbrengsten bestaan uit enerzijds de investeringssubsidies (voor vzw-rusthuizen) en de kapitaal- en intrestsubsidies (voor OCMW-rusthuizen).²⁰⁸ Zoals reeds aangehaald in 4.3.1 biedt VIPA financiële steun aan welzijns- en gezondheidsinstellingen die infrastructuurwerken willen uitvoeren. Door deze ondersteuning kunnen voorzieningen worden aangeboden die voldoen aan de hedendaagse eisen op vlak van woon- en zorgcomfort. Zoals in 4.3.1 eveneens werd vermeld komen enkel de verenigingen zonder winstoogmerk en de instellingen van openbaar nut (OCMW) in aanmerking. De commerciële instellingen komen niet in aanmerking voor VIPA subsidiering.²⁰⁹ De subsidies van VIPA worden als een woonopbrengst beschouwd en bedragen 60% van de bouwkost, 40% moet gefinancierd worden door de initiatiefnemer zelf. Eén jaar na de aanvang van de werken kan een gebruikersbijlage worden aangevraagd. Dit kan voor de komende 19 jaar. Zoals in 4.3.1.2 al is aangehaald kan er pas na de definitieve goedkeuring (fase 3) gestart worden met de bouw en wordt het juiste bedrag van betoelaging bekend gemaakt. Zoals vermeld in 6.3 waren 6 Limburgse

²⁰⁷ Ibidem.

²⁰⁸ Pacolet, J., & Cattaert, G. (2004). *Het silhouet van de bewoners achter de gevel van het woon- en zorgcentrum* [elektronische versie], p. 4, HIVA-K.U.Leuven.

²⁰⁹ Ibidem, p. 8-9

bouwheren op 1 januari 2008 in het bezit van een definitieve goedkeuring en kregen gezamenlijk **43,6 miljoen euro betoelaging**.²¹⁰

6.5.2 Verblijfpobbrengsten

De *dagprijs* en *supplementen* worden als de belangrijkste verblijfpobbrengsten beschouwd.²¹¹ De verblijfkosten worden via twee manieren vergoed aan een rusthuis. Enerzijds is er de **dagprijs** die betaald wordt door de patiënt (of familie of OCMW). De dagprijs houdt geen rekening met de hoogte van het inkomen van de bewoner en maakt geen onderscheid naar afhankelijkheidsgraad. Voor elke verhoging van de dagprijs moet een gemotiveerde aanvraag worden ingediend die aantoont dat de prijswijziging sociaal en economisch verantwoord is. Anderzijds zijn er de **supplementen** die verschillen per instelling.²¹² In **bijlage 11** vindt u een overzicht van de kostprijsselementen die minimaal moeten opgenomen worden in de dagprijs of die aangerekend kunnen worden als supplement. In de laatste kolom van deze bijlage staan de uitgaven opgesomd die aangerekend kunnen worden als 'voorschotten te gunste van derden'²¹³.

Onder de verblijfpobbrengsten worden eveneens de *financiële opbrengsten* uit de belegging van reserves verstaan en de subsidies die rusthuizen van de provincie en gemeente krijgen voor hun werking enzovoort.²¹⁴

Het grootste gedeelte van de verblijfpobbrengsten zijn de inkomsten van de dagprijs. Zoals reeds werd aangehaald in 4.1.2.1 bedroeg de dagprijs in Limburg eind vorig jaar 38,62 euro.²¹⁵ Na de realisatie van 1900 rustoordbedden zal de totale bruto verblijfpobbrengst van de gehele rusthuissector toenemen met 73.378 euro per dag²¹⁶ of **26.782.970 euro per jaar**²¹⁷.

²¹⁰ Lambrix, Y., & Casagrande, L. (2008, 1 april). Limburg bouwt 22 nieuwe rusthuizen. *Het belang van Limburg*, 49 + gecontroleerd en goedgekeurd door Kristof Cousaert (projectmanager VIPA).

²¹¹ Pacolet, J., & Cattaert, G. (2004). *Het silhouet van de bewoners achter de gevel van het woon- en zorgcentrum* [elektronische versie], p. 4, HIVA-K.U.Leuven.

²¹² Ibidem, p. 9 + 10, HIVA-K.U.Leuven,.

²¹³ De 'voorschotten te gunste van derden' zijn de uitgaven die door het rusthuis betaald worden in naam van de bewoners en die voor hetzelfde bedrag terugbetaald worden door de bewoner.

²¹⁴ Pacolet, J., & Cattaert, G. (2004). *Het silhouet van de bewoners achter de gevel van het woon- en zorgcentrum*. HIVA-K.U.Leuven, p. 9 + 10

²¹⁵ Op 1 januari 2008 bedroeg de dagprijs in Vlaanderen 42,87 euro.

²¹⁶ 38,62 euro per dag * 1900 bedden= 73.378 euro per dag.

²¹⁷ 73.378 euro per dag * 365 dagen= 26.782.970 euro per jaar.

6.5.3 Verzorgingsopbrengsten

Onder de verzorgingsopbrengsten wordt de tegemoetkoming van het RIZIV gerekend voor de verzorgingskosten en -materialen en de behandeling door verzorgenden, verpleegkundigen en paramedici. Zoals reeds vermeld in 4.1.2.1 wordt deze tegemoetkoming het 'zorgforfait' genoemd en wordt het uitbetaald via de mutualiteiten. Om de forfaits te ontvangen, moet het rusthuis tegemoet komen aan specifieke personeelsnormen.²¹⁸ Zoals reeds in 5.3 werd aangehaald zijn de personeelsnormen van het RIZIV strenger dan de erkenningsnormen van de Vlaamse overheid. Enkel wanneer een rusthuis over voldoende verplegend en verzorgend personeel beschikt (conform RIZIV- norm), kan het rusthuis voor de volle honderd procent aanspraak maken op het forfait.^{219 220}

6.6 Kosten van 1 900 bedden

Om te achterhalen hoeveel de 1900 rustoordbedden kosten, dienen de verschillende kosten van een rusthuis gedefinieerd te worden. De kosten van een rusthuis zijn te omschrijven als woonkosten, leefkosten en zorgkosten.²²¹

6.6.1 Woonkosten

De woonkosten bevatten alle kosten van gebouwen en terreinen zoals de huur, afschrijvingen, intresten op leningen, brandverzekering enzovoort. Daarnaast worden volgende kosten eveneens als woonkosten gedefinieerd: de afschrijvingslasten, financiële lasten, water, gas, onderhoud/herstelling van verwarming- en elektriciteitinstallaties en de liften in het gebouw.²²² Zoals aangehaald in 6.4.1 kost een rusthuisbed volgens Confederatie bouw 74 368 euro. De plafondprijs voor een nieuw bed dat VIPA hanteert voor het berekenen van het subsidiebedrag bedraagt 115 467,72 euro. Na overleg met Mijnheer Henkens veronderstel ik dat een rusthuisbed rond de 100 000 euro kost, wat tussen beide bedragen ligt. Hieronder wordt een schatting gemaakt van de vereiste investering voor de bouw van een rusthuisbed indien er geleend wordt.

²¹⁸ Vlaams agentschap zorg & gezondheid. (z.d.). *Hoeveel kost een rusthuis?* Opgevraagd op 13 april 2008 van de volgende website: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=1754>

²¹⁹ Ibidem.

²²⁰ Het RIZIV is niet ingegaan op mijn vraag: "wat is het gemiddeld dagforfait in een Limburgs rusthuis?". Na meermaals telefonisch onderhoud en e-mails kreeg ik geen reactie.

²²¹ Pacolet, J., & Cattaert, G. (2004). *Het silhouet van de bewoners achter de gevel van het woon- en zorgcentrum* [elektronische versie], p. 4, HIVA-K.U.Leuven.

²²² Ibidem, p. 7.

Indien 25 000 euro geleend wordt aan een vaste intrestvoet gedurende 20 jaar bedraagt de kapitaal- en intrestaflossing ongeveer 173,5 euro per maand.²²³ Wetende dat een rusthuisbed ongeveer 100 000 euro kost, bedraagt de kapitaal- en intrestaflossing per bed maandelijks ongeveer 694 euro. Per jaar moet er per rusthuisbed ongeveer 8 328 euro worden afgelost per bed.²²⁴ De realisatie van 1900 rustoordbedden van het Limburgplan is een investering van ongeveer **15.823.200 euro**²²⁵ **per jaar** gedurende 20 jaar aan een vaste intrestvoet (inclusief kapitaal en intrestaflossing).

6.6.2 Leefkosten

De leefkosten zijn de kosten van voeding, verwarming, onderhoud en herstellingen, water, elektriciteit, was, linnen, spelmateriaal enzovoort. Dit zijn de 'food' en 'non-food' kosten en worden geschat op 15 euro per dag per persoon.²²⁶ Door de realisatie van 1900 rustoordbedden zal er in de gehele rusthuissector een bijkomende leefkost zijn van 28 500 euro²²⁷ per dag. De totale leefkost in de rusthuissector zal met **10.402.500 euro**²²⁸ **per jaar toenemen**. De loonkost van het onderhouds- en keukenpersoneel behoren eveneens tot de leefkosten.²²⁹ Volgens Prof. Pacolet (zie tabel 6.5) zullen er na de realisatie van 1900 rustoordbedden 260 VTE onderhoud- en keukenpersoneel bijkomen. Voor het berekenen van de loonkost wordt gebruik gemaakt van de 'looncategorieën & minimumbarema's'²³⁰ op 1 mei 2008. Voor het berekenen van hun loonkost wordt verondersteld dat ze een arbeiderscontract hebben en over 8 jaar anciënniteit beschikken.²³¹

Wetende dat er in elke keuken 1 chef-kok is, zullen er *22 chef-koks* bijkomen aangezien er 22 nieuwe rusthuizen in Limburg worden gebouwd. Deze chef-koks vallen onder de

²²³ Prosanitas, consulting rusthuizen.

²²⁴ Indien een lening aan een vaste intrestvoet over een periode van 20 jaar wordt aangegaan, zal de maandelijkse aflossing bij een investering van 100 000 euro (kost rusthuisbed) maandelijks 694 euro bedragen. Wetende dat een jaar twaalf maanden telt bedraagt de kapitaal- en intrestaflossing jaarlijks 8 328 euro (=694 euro/maand * 12 maanden).

²²⁵ Jaarlijkse kapitaal- en intrestaflossing *per bed* bedraagt 8 328 euro/jaar. De realisatie van *1900 bedden* is een investering van 15.823.200 euro per jaar (8 328 euro per bed per jaar * 1900 bedden) gedurende 20 jaar aan een vaste intrestvoet.

²²⁶ Prosanitas, consulting rusthuizen.

²²⁷ 15 euro per dag per persoon * 1900 nieuwe personen = 28 500 euro per dag.

²²⁸ 28.500 euro per dag * 365 dagen = 10.402.500 euro per jaar.

²²⁹ Pacolet, J., & Cattaert, G. (2004). *Het silhouet van de bewoners achter de gevel van het woon- en zorgcentrum* [elektronische versie], p. 5+7, HIVA-K.U.Leuven.

²³⁰ Opgevraagd bij Socrefos, Sociaal Secretariaat van de Federatie van de Onafhankelijke Seniorenzorg. Het zijn de 'looncategorieën en minimumbarema's' die geldig zijn vanaf 1 mei 2008.

²³¹ Prosanitas, consulting rusthuizen.

looncategorie 'W5' (**zie bijlage 12**), terwijl de 238 VTE onderhouds- en keukenpersoneel onder looncategorie 'W1' vallen (**zie bijlage 13**). Bij een anciënniteit van 8 jaar bedraagt het geïndexeerd maandloon van een chef-kok 2031,28 euro (zie bijlage 12) en van het onderhoud- en keukenpersoneel 1.689,36 euro (zie bijlage 13). Om de kost voor de werkgever te achterhalen (bruto-jaarloon) voor een arbeider dient het geïndexeerd maandloon vermenigvuldigd te worden met 1,51²³² en 13²³³. Het bruto-jaarloon van een chef-kok is bijgevolg 39.874 euro²³⁴ en van het onderhoud- en keukenpersoneel 33.162 euro²³⁵. Aangezien er 22 VTE chef-koks bijkomen en 238 VTE onderhoud- en keukenpersoneel zal de jaarlijkse loonkost toenemen met 8.769.784 euro.²³⁶

6.6.3 Zorgkosten

De zorgkosten zijn de loonkosten van het verplegend en verzorgend personeel en het paramedisch personeel. Bovendien worden de kosten van het verzorgingsmateriaal, de verzorgingsuitrusting en de externe verzorging ook tot de zorgkost gerekend.²³⁷

Om de loonkost van verpleegkundigen, verzorgenden, deskundigen in activatie en animatie te berekenen wordt gebruik gemaakt van de 'looncategorieën & minimumbarema's'²³⁸. Er wordt verondersteld dat bovenvermelde personen een bediendencontract krijgen. Bovendien wordt de anciënniteit van verpleegkundigen geschat op gemiddeld 12 jaar, terwijl de anciënniteit van verzorgenden en deskundige in animatie wordt geschat op 8 jaar.²³⁹

²³² Arbeider: dit is 51% patronale bijdrage op het geïndexeerd maandloon.

²³³ Arbeider: 13 bestaat uit 12 maanden en 1 maand als eindejaarspremie. Het vakantiegeld zit in de patronale bijdrage bij een arbeider.

²³⁴ Arbeider: 2.031,28 euro (geïndexeerd maandloon chefkok) * 1,51 * 13 = 39.874,03 euro = het bruto jaarloon.

²³⁵ Arbeider: 1.689,36 euro (geïndexeerd maandloon onderhouds- en keukenpersoneel) * 1,51 * 13 = 33.162 euro = het bruto jaarloon.

²³⁶ 22 VTE chef-koks * 39.874,03 euro (=bruto-jaarloon chef kok) + 238 VTE onderhoud- en keukenpersoneel * 33.162 euro (bruto-jaarloon onderhoud- en keukepersoneel) = 8.769.784 euro

²³⁷ Pacolet, J., & Cattaert, G. (2004). *Het silhouet van de bewoners achter de gevel van het woon- en zorgcentrum* [elektronische versie], p. 8, HIVA-K.U.Leuven.

²³⁸ Opgevraagd bij Socrefos, Sociaal Secretariaat van de Federatie van de Onafhankelijke Seniorenzorg. Het zijn de 'looncategorieën en minimumbarema's' die geldig zijn vanaf 1 mei 2008.

²³⁹ Prosanitas, consulting rusthuizen.

- *Loonkost 200 VTE verpleegkundigen (zie 6.4.1: Volgens Prof. Pacolet)*

Het zijn gebrevetteerde verpleegkundigen en vallen bijgevolg onder de looncategorie 'V6'. Bij een anciënniteit van 12 jaar bedraagt het geïndexeerd maandloon 2.539,02 euro (zie **bijlage 14**). Om de kost voor de werkgever te achterhalen dient bovenop het geïndexeerd maandloon, de patronale bijdrage en het vakantiegeld in rekening worden gebracht. Bij een bediendencontract dient hiervoor het geïndexeerd maandloon vermenigvuldigd te worden met 1,34²⁴⁰ en 13,92²⁴¹. Het bruto-jaarloon van een gebrevetteerd verpleegkundige is bijgevolg 47.360 euro²⁴². Aangezien er 200 VTE verpleegkundigen bijkomen, zal de jaarlijkse loonkost toenemen met 9.471.966 euro.

- *Loonkost 450 VTE verzorgenden (zie 6.4.1: Volgens Prof. Pacolet)*

Het zijn gekwalificeerde verzorgenden en vallen bijgevolg onder de looncategorie 'V4'. Bij een anciënniteit van 8 jaar bedraagt het geïndexeerd maandloon 2.003,34 euro zie **(bijlage 15)**. Het bruto-jaarloon van een gekwalificeerd verzorgende is bijgevolg 37.368 euro²⁴³. Aangezien er 450 VTE verzorgenden bijkomen, zal de jaarlijkse loonkost toenemen met 16.815.555 euro.

- *Loonkost 40 VTE deskundige in animatie en activatie (zie 6.4.1: Volgens Prof. Pacolet)*

Deskundige in animatie en activatie worden beschouwd als 'gegradueerd verpleegkundigen' (A1) en vallen bijgevolg onder de looncategorie 'V7'. Bij een anciënniteit van 8 jaar bedraagt het geïndexeerd maandloon 2.616,71 euro (**zie bijlage 16**). Het bruto-jaarloon bedraagt bijgevolg 48.809 euro²⁴⁴. Aangezien er 40 VTE deskundigen in activatie bijkomen, zal de jaarlijkse loonkost toenemen met 1.952.359 euro.

- *Loonkost 22 VTE dagelijks verantwoordelijken*

De dagelijks verantwoordelijken vallen onder looncategorie 'V8'. Bij een anciënniteit van 12 jaar bedraagt het geïndexeerd maandloon 2.860,85 euro (**zie bijlage 17**). Het bruto-

²⁴⁰ Bediende: dit is 34% patronale bijdrage op het geïndexeerd maandloon.

²⁴¹ Bediende: 13,92 bestaat uit 12 maanden en 1,92 van een maand als eindejaarspremie en vakantiegeld.

²⁴² Bediende: 2.539,02 euro (geïndexeerd maandloon verpleegkundige) * 1,34 * 13,92 = 47.359,83 euro = het bruto jaarloon.

²⁴³ Bediende: 2.003,34 euro (geïndexeerd maandloon verzorgende) * 1,34 * 13,92 = 37.367,90 euro = het bruto jaarloon.

²⁴⁴ Bediende: 2.616,71 euro (geïndexeerd maandloon deskundige in animatie en activatie) * 1,34 * 13,92 = 48.808,97 euro = het bruto jaarloon.

jaarloon bedraagt bijgevolg 53.362 euro²⁴⁵. Aangezien er 22 VTE dagelijks verantwoordelijken bijkomen, zal de jaarlijkse loonkost toenemen met 1.173.983 euro.

6.7 Toekomstige uitdagingen in de ouderenzorg

Ouderenzorg is een beleidsthema dat momenteel zeer actueel is en dit de volgende jaren ook zal blijven. Als afsluiter van deze eindverhandeling heb ik volgende personen gevraagd waar volgens hun de uitdagingen liggen op vlak van ouderenzorg:

- Mijnheer Henkens, directeur van het rusthuis 'de bloemelingen' te Heusden-Zolder.
- Mevrouw Sonja Claes, burgemeester van Heusden-Zolder en Vlaams parlements lid. Normaliter had een gesprek plaatsgevonden met welzijns gedeputeerde, Erika Thijs, maar zij is momenteel niet actief wegens ziekte. Mevrouw Claes leek me de aangewezen persoon aangezien zij begin 2005 als toenmalig welzijns gedeputeerde de 1900 extra Limburgse rustoordbedden heeft gelanceerd. Bovendien verschijnt in oktober 2008 Mevrouw Claes haar eerste boek: "Te jong om oud te zijn?"

a) Personeel

Zoals reeds eerder werd aangehaald zijn na de realisatie van 1900 rustoordbedden in Limburg tussen de 200 en 280 voltijdse functies verpleegkundigen extra nodig. Verpleegkunde is een knelpuntberoep. Dit knelpuntkarakter heeft vooral betrekking op het kwantitatieve tekort. Dit tekort is te wijten aan een aantal jobintrinsieke elementen die het beroep van verpleegkundige minder aantrekkelijk maken. Het is een zware job en vereist weekend- en avondwerk. De laatste jaren werd geprobeerd om het aanbod te verruimen via een aantal maatregelen:

- ✓ werkzoekende kunnen een opleiding tot verpleegkundige volgen met behoud van hun uitkering;
- ✓ herintreders worden begeleid bij hun instap;
- ✓ opsplitsen van een aantal functies: verpleegkundigen concentreren zich op verpleegkundige taken en bieden minder verzorging;
- ✓ kinesisten hebben de mogelijkheid om zich te laten omscholen tot verpleegkundige;
- ✓ de verloning is verbeterd waardoor de aantrekkelijkheid van de job toeneemt en het personeelsverloop vermindert;

²⁴⁵ Bediende: 2.860,85 euro (geïndexeerd maandloon dagelijks verantwoordelijke) * 1,34 * 13,92 = 53.362,86 euro = het bruto jaarloon.

- ✓ oudere verpleegkundigen langer aan het werk laten door ze meer vakantiedagen te geven waardoor de werklust daalt en ze langer aan de slag blijven.

Ondanks deze maatregelen blijft het kwantitatieve tekort actueel en is de arbeidsreserve klein. Zo telt het VDAB-sollicitantenbestand niet zoveel werkzoekende verpleegkundigen. Er is wel een groep deeltijds werkende werkzoekende maar omwille van hun grillig uurrooster is het bijna onmogelijk om twee deeltijdse banen te combineren. Bovendien blijkt dat veel vrouwelijke verpleegkundigen geen interesse hebben in een voltijdse baan. De herintreders zijn beperkt. De vraag naar verpleegkundigen zal de komende jaren zeker toenemen omwille van de vergrijzing van de bevolking, de hogere kwalitatieve eisen in de rust- en verzorgingssector en de vooruitgang in de medische technologie.²⁴⁶

Volgens Mijnheer Henkens ligt de uitdaging op vlak van ouderenzorg bij het personeel. Door de vergrijzing neemt de vraag naar zorg zowel in de thuiszorg als in de intramurale voorzieningen toe. Hierdoor is er zowel in een rusthuis als in de thuiszorg meer nood aan verpleegkundigen en verzorgenden. Omtrent het tekort aan verpleegkundigen maakt hij een ruw onderscheid tussen de 'instroom' en de 'uitstroom'. Het totaal aantal afgestudeerde verpleegkundigen vormen de instroom op de arbeidsmarkt. De uitstroom daarentegen zijn enerzijds de personen die de sector verlaten omwille van pensionering of om elders te gaan werken en anderzijds de personen die deeltijds gaan werken of gebruik maken van regelingen van tijdskrediet (arbeidsduurvermindering voor oudere werknemers in de zorgsector vanaf 45 jaar).²⁴⁷ Hij benadrukt dat beide moeten aangepakt worden opdat het aantal verpleegkundigen op de arbeidsmarkt toeneemt. Indien de instroom sterker toeneemt dan de uitstroom is er een toename verpleegkundigen op de arbeidsmarkt, terwijl er een afname plaatsvindt indien de uitstroom groter is dan de instroom. Om de uitstroom te beperken zijn er tal van mogelijkheden waarvan de financiële haalbaarheid nog onderzocht kan worden. Zo kan het aantal vakantiedagen van een verpleegkundige eventueel gelijkgesteld worden met die van een onderwijzer, of kunnen extra legale voordelen (vb. bedrijfswagen) aangeboden worden. Hierdoor neemt de attractiviteit van de job toe voor de verpleegkundige, maar krijgt de werkgever te kampen met enkele nadelen. Indien de verlofdagen zouden toenemen, heeft de werkgever hogere kosten aangezien er meer personeel nodig is om dezelfde hoeveelheid zorg aan te bieden.

²⁴⁶ VDAB. (2006). *Analyse vacatures 2006: knelpuntberoepen* [elektronische versie], p.20

²⁴⁷ Prof. dr. Pacolet, J., & Merckx, S. (2006). *Manpowerplanning voor de verpleegkunde en vroedkunde in België: synthese* [Elektronische versie], p. 20

Mevrouw Claes benadrukt dat de kwaliteit van een rusthuis afhangt van het aantal personeelsleden en het personeelsvraagstuk bijgevolg de nodige aandacht verdient. In vergelijking met de gehandicaptensector moet de ouderzorgsector zich met een erg beperkt aantal mensen behelpen. Ze ziet 4 grote kansen op vlak van personeel. Ten eerste moet het personeel zo optimaal mogelijk worden ingezet zodat verpleegkundigen enkel hun verpleegkundige taak moeten uitoefenen. Daarenboven zou men mensen die al in de zorgsector actief zijn kunnen opleiden tot een hoger kwalificatie. Zo zou het verzorgend personeel kunnen aangespoord worden om een bijkomende opleiding te volgen tot verpleegkundige. Ten tweede kan een samenwerking tussen scholen en de ouderenzorgsector een meerwaarde betekenen zodat meer studenten kiezen voor een job in de ouderenzorg. Prognoses geven aan dat in de toekomst één op twee jongeren voor een zorgberoep zal moeten kiezen. Ten derde kunnen buitenlandse arbeidskrachten worden aangetrokken voor de knelpuntberoepen, zoals de verpleegkundige. Ten slotte kunnen woonaanpassingen ervoor zorgen dat de senior zo lang mogelijk in zijn eigen huis en omgeving kan blijven wonen. Met de nodige ondersteuning van mantelzorg en/of professionele hulp is thuis blijven wonen nog een hele tijd mogelijk. Zorg op maat beschouwt zij dan ook als één van de uitdagingen in de thuiszorg.

b) Woonvormen

Mevrouw Claes haalt aan dat de groep ouderen zeer verscheiden is en dat het woonaanbod bijgevolg even verscheiden moet zijn. Op deze manier kan elke oudere een woonvorm kiezen die hem/haar het beste past. Het sociale aspect is daarbij zeer belangrijk zodat vereenzaming uit den boze is. Het is volgens de gewezen welzijngedeputeerde onmogelijk om voor de ene of de andere woonvorm te kiezen. Ten eerste moeten de bestaande woonvormen worden uitgebreid om de steeds groter wordende vraag te kunnen opvangen (vergrijzing). Daarnaast bestaat de uitdaging erin om op zoek te gaan naar nieuwe al dan niet collectieve woonvormen voor ouderen. Zowel vernieuwing op vlak van infrastructuur als op vlak van zorgverlening. In serviceflats wordt er geen animatie georganiseerd. Als de serviceflats deel uitmaken van de zorgcampus, kunnen de bewoners gebruik maken van de georganiseerde activiteiten in het rusthuis. Mevrouw Claes ziet twee mogelijkheden om de sociale contacten in de serviceflats te verzekeren. Ten eerste zou het mogelijk moeten zijn dat erkende serviceflats subsidies kunnen krijgen voor animatie, zoals dat nu al gebeurt voor de rusthuizen. Ten tweede zouden seniorenverenigingen op regelmatige tijdstippen activiteiten kunnen organiseren in een algemene ruimte van het serviceflat complex.

c) Technologie

Volgens Mevrouw Claes kan technologie de uitbreiding van de thuiszorg mogelijk maken. Daarenboven bestaat de uitdaging erin om de twee sectoren zorg en technologie dichter bij elkaar te brengen. Dit is niet evident omdat de twee sectoren een heel andere taal spreken en momenteel nog te ver van elkaar af staan. Zo kan technologie niet alleen voordelen voor de senior opleveren maar eveneens helpen bij de uitbouw van de zorg (zorgverlener). Zo kan met behulp van technologie een geautomatiseerd systeem ontwikkeld worden om de medicatie in dagelijkse proporties per bewoner te leveren in plaats dat deze wordt klaargezet door de verpleegkundige.

d) Allochtonen in de zorg

Vele allochtonen kennen ons zorgaanbod onvoldoende en de zorgsector kent de allochtoon onvoldoende volgens Mevrouw Claes. Ze vindt dat het zorgaanbod moet aangepast worden aan de allochtone ouderen. Net zoals scholen islamlessen voorzien en rekening houden met de eetgewoonten van de kinderen, moet in de residentiële zorg hier ook rekening mee gehouden worden. Een eerste stap lijkt haar meer diversiteit in het personeelsbestand, wat niet zo evident is. Hoewel je meer allochtone studenten ziet in de opleiding verpleegkunde en verzorgende, lijken ze toch niet door te stromen naar de werkvloer. Dit kan zijn omdat ze meer belang hechten aan het stichten een gezin dan aan het uitbouwen van een carrière. Ten tweede dient het beleid van de zorginstelling zich af te stemmen op de allochtone werknemers en allochtone senioren. De thuiszorg kan de eerste toegangspoort zijn van de zorgverlening naar de allochtone leefwereld.

e) De stijgende problematiek van dementie

Volgens de gewezen welzijnsgeëerde is dementie²⁴⁸ een steeds groter wordend maatschappelijk probleem. Zo blijkt dat het aantal dementen in ons land met ongeveer 2.000 per jaar stijgt. Deze ziekte komt globaal meer voor bij vrouwen dan bij mannen.²⁴⁹ Zowel in de thuiszorg als in de rusthuissector is een aangepast beleid nodig om onze samenleving af te stemmen op deze doelgroep. Er dient volgens Mevrouw Claes niet alleen een degelijk opvangbeleid worden uitgewerkt in een rusthuis voor de dementerende ouderen, maar er dient ook aandacht worden besteed voor de opvang van de familie van de dementerenden. Wanneer de stap wordt gezet naar een rusthuis, blijft de familie van de dementerende vaak met veel vragen zitten en hopen ze in het rusthuis een antwoord te vinden.

²⁴⁸ Dementie is een psychisch aftakelingsproces

²⁴⁹ FOD economie, K.M.O, middenstand en energie. (2007). *Elk jaar bijna 20.000 bejaarden meer, profiel van de senioren: Wie zijn ze? Hoe leven ze?* [elektronische versie], p.2

f) Onteigenen

Het feit dat VIPA geen subsidies verleent aan de privé waardoor 100% zelf gefinancierd moet worden is volgens Mijnheer Henkens niet het grootste probleem. Hij denkt dat de overheid op een andere manier ondersteuning kan bieden aan deze initiatiefnemers. De lokale overheid zou kunnen faciliteren en mogelijkheden creëren op vlak van de gronden, die steeds duurder worden. Door onteigenen van gronden voor openbaar nut kunnen initiatiefnemers rusthuizen bouwen waar de noden het hoogst zijn. Mevrouw Claes haalt aan dat in Heusden-Zolder momenteel onderhandelingen bezig om bepaalde gronden te onteigenen voor openbaar nut. Zij voegt toe dat gemeentes initiatiefnemers kunnen helpen door mee te zoeken naar geschikte gronden en ruimtes waar het mogelijk is om een vergunning te krijgen.

Tot slot haalt Mijnheer Henkens aan dat de rentabiliteit van een rusthuis zal afnemen nadat de vergrijzing een piek heeft gekend. De vergrijzing zal een hoogtepunt kennen tussen 2030 en 2050. Momenteel is de vraag naar rusthuizen in Limburg hoog omwille van de vergrijzing waardoor de prijs waartegen een rusthuis kan verkocht worden hoog ligt. Indien een rusthuis verkocht wordt na de piek neemt de vraag naar rustoordbedden af waardoor enkele rusthuizen moeten inkrimpen of verdwijnen. Het aanbod rusthuizen neemt toe waardoor de prijs van het rusthuis stijgt. De eigenaar van een rusthuis die de intentie heeft zijn rusthuis te verkopen kan dit vanuit economisch standpunt best nu doen.

6.8 Besluit

Door de 1900 rustoordbedden in het Limburgplan werd geprobeerd om dezelfde realisatiegraad als het Vlaamse gewest (83%) te bekomen. Indien de geplande initiatieven anno 2006 tegen 2010 zouden gerealiseerd zijn, zal in 2010 de realisatiegraad 69,1% bedragen. Bovendien was bij de start van het Limburgplan (2006) de spreiding van het aantal rustoordbedden in Limburg onevenwichtig.

Begin 2008 waren slechts 451 van de 1900 bedden gerealiseerd, met andere woorden: 24%. Bovendien zijn er 2.779 geplande bedden waarvan er 1.449 *nieuwe* bedden zullen bijkomen verspreid over 22 nieuwe rusthuizen en waarbij *bestaande* rusthuizen een uitbreiding voorzien met 1.330 bedden. De realisatie van deze nieuwe rustoordbedden heeft eveneens invloed op de tewerkstelling. Ten eerste zullen er bijkomende tijdelijke arbeidskrachten worden gecreëerd tijdens de bouw. De mutlicator bedroeg in 2001 maar liefst 0,8. Dit wil zeggen dat er per persoon die direct werkzaam is in bouw 0,8 personen indirect tewerk worden gesteld. Ten tweede zullen er na de realisatie van 1900 rustoordbedden bijkomende permanente arbeidsplaatsen nodig zijn. Zo zullen er

ongeveer 22 VTE dagelijks verantwoordelijken, 200 à 280 VTE verpleegkundigen, tussen de 400 en 450 VTE verzorgenden, 260 VTE onderhouds- en keukenpersoneel en 32 VTE deskundige in animatie en activatie nodig zijn. Ten derde zullen de toeleveringsbedrijven een belangrijke meerwaarde realiseren.

De opbrengsten van een rusthuis bestaan uit woonopbrengsten, verblijfopbrengsten en verzorgingsopbrengsten. Door de realisatie van 1900 rustoordbedden zullen zowel de bruto jaarlijkse woonkosten, leefkosten als de zorgkosten in de totale zorgsector toenemen.

De grootste uitdaging naar de toekomst toe ligt bij het personeel. Door de vergrijzing zal het tekort aan verpleegkundigen enkel toenemen. Het aantrekkelijker maken van de job en een goede samenwerking tussen scholen en de ouderenzorgsector zijn mogelijke pistes. Het aantrekken van buitenlandse arbeiders voor dit knelpuntberoep is eveneens een mogelijkheid. Bovendien dient het woonaanbod even verscheiden te zijn als de grote groep ouderen. Ook op vlak van technologie en het aanpassen van het zorgaanbod aan allochtonen ouderen zijn uitdagingen.

Lijst van geraadpleegde werken

Boeken

Callens, S., & Peers, J. (2003). *Organisatie van de gezondheidszorg*. Antwerpen: Intersentia.

Connolly, S., & Munro, A. (1999). *Economics of the public sector*. London: Prentice Hall.

De Groote, P., & Truwant, V. (2003). *Demografie & samenleving*. Leuven: Universitaire pers.

Federale overheidsdienst Sociale Zekerheid. (2007). *Vergrijzing, gezondheidszorg en ouderenzorg in België* [informatiefolder].

Heeren, J., & Thewys, T. (1999). *Vlaamse Seniorenvoorzieningen voor en na 2000*. Diegem: Kluwer.

Provincie Limburg. (2006). *Koepelplan zorgstrategisch planning ouderenzorg Limburg*.

Provincie Limburg (2005, 8 juli). *Limburgplan*.

Provincie Limburg. (2003). *Masterplan ouderenzorg Limburg*.

Querido, A. (1974). *Godshuizen en gasthuizen*. Amsterdam: De Tijdstroom.

Vanden Boer, L. (1992). *Ouderen straks: scenario's in het zorgaanbod voor ouderen*. Brussel: Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudiën.

Artikels

Bertrand, K. (2007, 17-18 november). Limburgse rusthuizen bij goedkoopste van Vlaanderen. *Het Belang van Limburg*.

Lambrix, Y., & Casagrande, L. (2008, 1 april). Limburg bouwt 22 nieuwe rusthuizen. *Het belang van Limburg*.

OKRA. (2007). *Beleidsgegevens vanuit het rusthuizenrapport van november 2007*.

Prof. dr. Pacolet, J., & Cattaert, G. (2004). *Het silhouet van de bewoners achter de gevel van het woon- en zorgcentrum*. HIVA-K.U.Leuven.

Prof. dr. Pacolet, J., & Merckx, S. (2006). *Manpowerplanning voor de verpleegkunde en vroedkunde in België: synthese* [Elektronische versie].

Provincie Limburg. (z.d.). *Projectmonitorfiche provincie Limburg*.

Provincie Limburg. (z.d.). *Projectmonitorfiche Vlaamse overheid*.

RIZIV. (2004). *Nieuw financieringssysteem vanaf 1 januari 2004 voor rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen* [elektronische versie].

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. (2005). *De indirecte werkgelegenheid van de bouwnijverheid (1995-2001)* [Elektronische versie].

VDAB. (2006). *Analyse vacatures 2006: knelpuntberoepen* [elektronische versie], p.20

Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (2008, 25 maart). *Adressen dagverzorgingscentra provincie Limburg* [Elektronische versie].

Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (2008, 1 januari). *Toestand lokale dienstencentra* [Elektronische versie].

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (2006). *Jaarverslag* [elektronische versie].

Websites

Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS). *Statistieken demografie: ontgroening per provincie*. Opgevraagd op 15 november 2007 van de volgende website: [http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingindicatoren/2_Provincies/Provind001_\(ontgroening_per_provincie\).xls](http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingindicatoren/2_Provincies/Provind001_(ontgroening_per_provincie).xls)

Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS). (1990-2005). *Statistieken demografie: vergrijzing per provincie*. Opgevraagd op 15 november 2007 van de volgende website:

[http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingsindicatoren/2_Provincies/Provind002_\(vergrijzing_per_provincie\)_65-plus.xls](http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/demografie/2_Bevolkingsindicatoren/2_Provincies/Provind002_(vergrijzing_per_provincie)_65-plus.xls)

FOD Economie. *Evolutie van de levensverwachting bij de geboorte, in jaren (België en de gewesten)*. Opgevraagd op 12 februari 2008 van de volgende website: http://www.statbel.fgov.be/figures/d23_nl.asp#Levensverwachting

NIS. (2007, 1 januari). *Bevolkingsstatistieken*. Opgevraagd op 20 oktober 2007 van de volgende website: <http://statbel.fgov.be/downloads/pop200701com.xls>

Provincie Limburg. (2007). *Cijferkorf demografie, editie 2007*. Opgevraagd op 22 november 2007 van de volgende website:

http://www1.limburg.be/studiecel/Cijferkorfdemografie2006/37_groene_druk.xls

Provincie Limburg. (2007). *Cijferkorf demografie, editie 2007*. Opgevraagd op 2 februari 2008 van de volgende website:

http://www1.limburg.be/studiecel/Cijferkorfdemografie2006/11B_b_indicatorfiches.xls#info!A1:A6

Provincie Limburg. (2007). *Cijferkorf demografie, editie 2007*. Opgevraagd op 12 december 2007 van de volgende website:

http://www.limburg.be/webfiles/FILES_DIR02/Studiecel/Cijferkorven/Cijferkorf_demografie/11B_b_indicatorfiches.xls#info!A1:A6

Provincie Limburg. (2007). *Cijferkorf demografie, editie 2007*. Opgevraagd op 24 mei 2008 van de volgende website:

http://www.limburg.be/webfiles/FILES_DIR02/Studiecel/Cijferkorven/Welzijnsmonitor/Welzijnsmonitor_Limburg_Editie_2007.xls#'1126'!A1:A6

Provincie Limburg. (2008). *Ouderenzorggegevens*. Opgevraagd op 2 April 2008 van de volgende website:

http://www1.limburg.be/studiecel/Ouderenzorg_Data/Rubriek/Overzichtstabellen_ouderenzorggegevens_Limburg_2008.xls

Provincie Limburg. (2008). *Ouderenzorggegevens: fiche 2 bevolkingcijfers*. Opgevraagd op 2 April 2008 van de volgende website:

http://www1.limburg.be/studiecel/Ouderenzorg_Data/Zorgregio_en_Provincie/Limburg.xls

Provincie Limburg. (z.d.). *Ouderenzorggegevens: indeling van de VIPA-regio's en de zorgregio's*. Opgevraagd op 6 mei 2008 van de volgende website:

http://www1.limburg.be/studiecel/Ouderenzorg_Data/Kaarten/indelingen.xls

Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (z.d.). *Algemene ziekenhuizen*. Opgevraagd op 2 oktober 2007 van de volgende website:

<http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=122>

Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (z.d.). *Centra voor kortverblijf*. Opgevraagd op 2 oktober 2007 van de volgende website:

<http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=86>

Vlaams agentschap zorg & gezondheid. (z.d.). *Erkenning ouderenvoorzieningen*. Opgevraagd op 8 maart 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/juriwel/ouderenzorg/erkenning.htm>

Vlaams agentschap zorg en gezondheid. (2006). *Gegevens over de gebruikersbijdragen voor gezinszorg*. Opgevraagd op 22 maart 2008, van de volgende website:

<http://www.zorg-en-gezondheid.be/topPage.aspx?id=11418>

Vlaams agentschap zorg & gezondheid. (z.d.). *Het zorgforfait*. Opgevraagd op 13 april 2008 van de volgende website:

<http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=1754>

Vlaams agentschap zorg & gezondheid. (z.d.). *Hoeveel kost een rusthuis?* Opgevraagd op 13 april 2008 van de volgende website:

<http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=1754>

Vlaams agentschap zorg & gezondheid. (z.d.). *Kan het rusthuis de dagprijs vrij bepalen?* Opgevraagd op 13 april 2008 van de volgende website: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=1754>

Vlaams Agentschap Zorg & Gezondheid. (z.d.). *Vlamingen leven langer*. Opgevraagd op 22 november 2007 van de volgende website:

<http://www.zorg-en-gezondheid.be/default.aspx?id=11080>

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). Opgevraagd op 2 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/start.htm>

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Gunning*. Opgevraagd op 15 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/gunning.htm>

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint alternatieve financiering*. Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website:

http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint nieuwe VIPA*. Opgevraagd op 4 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/index.htm>

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Subsidiebelofte*. Opgevraagd op 15 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/subsidies.htm>

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Subsidiebeslissing*. Opgevraagd op 15 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/subsidies.htm>

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Subsidies*. Opgevraagd op 2 februari 2008 van de volgende website:

<http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/subsidies/index.htm>

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Powerpoint alternatieve financiering*. Opgevraagd op 5 februari 2008 van de volgende website:

http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/downloads/B_Alternatieve_financiering.ppt#256,1

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Vereffening*. Opgevraagd op 15 februari 2008 van de volgende website: <http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/procedure/gunning.htm>

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden. (z.d.). *Voorwaarden waarborg*. Opgevraagd op 20 februari 2008 van de volgende website: <http://www.wvg.vlaanderen.be/vipa/waarborg/index.htm>

Vlaamse Raad. (1993-1944). *Beleidsbrief ouderenbeleid*. Opgevraagd op 2 oktober 2007 van de volgende website: <G:\Eindwerk\VLAAMSERAAD.htm>

Welzijn, volksgezondheid en gezin. (z.d.). *Toelichting: prijzen en facturen in rusthuizen worden transparanter*. Opgevraagd op 20 april 2008 van de volgende website: <http://www.wvg.vlaanderen.be/juriwel/ouderenzorg/info/erkenningsinfo.htm>

Wetgeving

Besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 1985 tot vaststelling van de normen waaraan een serviceflatgebouw, een woningcomplex met dienstverlening, of een rusthuis moet voldoen om voor erkenning in aanmerking te komen, BS, 30 augustus 1985, *Norm 1.10, 2.1 - 2.2, 3.2, 4.1 - 4.3 van bijlage B (erkenningnormen voor rusthuizen)*

Besluit van de Vlaamse Regering van 18 december 1991 tot coördinatie van de decreten inzake de voorzieningen voor bejaarden, BS, 20 augustus 1992, *Art. 2, 2° - 6°*

Decreet van 23 februari 1994 inzake de infrastructuur voor persoonsgebonden aangelegenheden, BS, 1 juni 1994, *Art. 11, 6*

Besluit van de Vlaamse Regering van 17 maart 1998 houdende de vaststelling van het programma voor serviceflatgebouwen, woningcomplexen met dienstverlening en rusthuizen, BS, 24 juni 1998, *Art. 4*

Decreet van 14 juli 1998 houdende de erkenning en de subsidiëring van verenigingen en welzijnsvoorzieningen in de thuiszorg, BS, 5 september 1998, *Art. 3, 6, 10, 12, 13*

Ministerieel besluit van 7 juni 1999 houdende de vaststelling van evaluatiecriteria zoals bedoeld in art. 5 van het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 houdende vaststelling van het programma voor dienstcentra, serviceflats, woningcomplexen met

dienstverlening, rusthuizen en dagverzorgingscentra, BS, 29 september 1999, *Art. 5, 7, 9, 10, 12, 13*

Ministerieel besluit van 22 december 2005 houdende de vastlegging van bevolkingsprojecties zoals bedoeld in artikel 4 van het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998, BS, 16 februari 2006.

Ministerieel besluit van 14 februari 2007 tot bepaling van de samenstelling van de dagprijs, de extra vergoedingen en de voorschotten ten gunste van derden aangerekend in de rusthuizen, BS, 26 maart 2007, *Art. 1, 1° - 2°*

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van de bevolking in de Vlaamse provincies op 1 januari 2007.

Bevolking	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Vlaams Brabant	Vlaanderen	België
Totale bevolking	1.700.570	820.272	1.398.253	1.145.878	1.052.467	6.117.440	10.584.534
Mannen	840.018	409.142	688.165	564.350	515.388	3.017.063	5.181.408
Vrouwen	860.552	411.130	710.088	581.528	537.079	3.100.377	5.403.126
% Mannen	49,40%	49,88%	49,22%	49,25%	48,97%	49,32%	48,95%
% Vrouwen	50,60%	50,12%	50,78%	50,75%	51,03%	50,68%	51,05%

Bron: NIS, Bevolkingsstatistieken + eigen verwerking. Opgevraagd op 20 oktober 2007 van de volgende website: <http://statbel.fgov.be/downloads/pop200701.com.xls>

Bijlage 2: Aantal 60 plussers per Limburgse gemeente.

	bevolking 60-... (teller)	totale bevolking (noemer)	indicator (in %)	standaardscore	rang
Alken	2.286	11.048	20,7	-0,04	22
As	1.446	7.497	19,3	-0,73	32
Beringen	7.883	41.072	19,2	-0,78	33
Bilzen	6.192	30.057	20,6	-0,09	23
Bocholt	2.408	12.355	19,5	-0,63	30
Borgloon	2.439	10.152	24,0	1,59	4
Bree	3.158	14.503	21,8	0,49	13
Diepenbeek	3.388	17.706	19,1	-0,81	34
Dilsen-Stokkem	3.597	19.106	18,8	-0,96	37
Genk	12.735	63.787	20,0	-0,40	28
Gingelom	1.884	7.847	24,0	1,58	5
Halen	2.124	8.624	24,6	1,89	2
Ham	2.018	9.705	20,8	0,01	21
Hamont-Achel	3.236	13.770	23,5	1,33	7
Hasselt	16.452	70.035	23,5	1,33	8
Hechtel-Eksel	2.301	11.473	20,1	-0,36	27
Heers	1.583	6.762	23,4	1,29	9
Herk-de-Stad	2.485	11.795	21,1	0,14	20
Herstappe	22	82	26,8		1
Heusden-Zolder	5.879	30.769	19,1	-0,82	35
Hoeselt	1.974	9.265	21,3	0,26	16
Houthalen-Heilichteren	5.168	29.945	17,3	-1,73	43
Kinrooi	2.178	11.977	18,2	-1,27	38
Kortesseem	1.467	8.074	18,2	-1,28	39
Lanaken	5.316	24.485	21,7	0,46	14
Leopoldsburg	3.207	14.403	22,3	0,73	11
Lommel	6.521	31.898	20,4	-0,17	25
Lummen	2.901	13.691	21,2	0,20	19

Maaseik	5.012	23.631	21,2	0,21	18
Maasmechelen	7.027	36.255	19,4	-0,69	31
Meeuwen-Gruitrode	2.273	12.583	18,1	-1,33	41
Neerpelt	3.258	16.117	20,2	-0,28	26
Nieuwerkerken	1.413	6.606	21,4	0,30	15
Opglabbeek	1.612	9.607	16,8	-1,96	44
Overpelt	2.858	13.435	21,3	0,24	17
Peer	2.825	15.810	17,9	-1,43	42
Riemst	3.611	15.963	22,6	0,90	10
Sint-Truiden	9.071	38.247	23,7	1,44	6
Tessenderlo	3.460	16.811	20,6	-0,10	24
Tongeren	7.284	29.687	24,5	1,84	3
Voeren	934	4.263	21,9	0,55	12
Wellen	1.356	6.930	19,6	-0,59	29
Zonhoven	3.783	19.901	19,0	-0,87	36
Zutendaal	1.258	6.929	18,2	-1,29	40
Maasland	23.130	115.454	20,0		
Midden-Limburg	45.842	225.407	20,3		
Noord-Limburg	28.838	141.944	20,3		
West-Limburg	29.957	146.870	20,4		
Zuid-Limburg	41.516	184.983	22,4		
Limburg	169.283	814.658	20,8		
Vlaams Gewest	1.398.015	6.078.600	23,0		
België	2.317.353	10.511.382	22,0		

legende standaardcores:

$z < -1,5$: veel lager dan Limb.	$-1,5 < z < -0,5$: lager dan Limburg	$-0,5 < z < +0,5$: gemiddeld	$+0,5 < z < +1,5$: hoger dan Limburg	$z > +1,5$: veel hoger dan Limb.
--------------------------------------	--	----------------------------------	--	--------------------------------------

Bron: Provincie Limburg. (2007). Cijferkorf demografie, editie 2007. Opgevraagd op 24 mei 2008 van de volgende website:
http://www.limburg.be/webfiles/FILES_DIR02/Studiecel/Cijferkorven/Welzijnsmonitor/Welzijnsmonitor_Limburg_Editie_2007.xls#1126'IA1:A6

Bijlage 3: Leeftijdopbouw (absolute cijfers en %) in Limburg en (rest van) Vlaanderen (2005- 2015).

	Limburg				Rest van Vlaanderen				Vlaanderen			
	2005		2015		2005		2015		2005		2015	
	AC	%	AC	%	AC	%	AC	%	AC	%	AC	%
0-4	40.032	4,9	43.096	5,1	269.296	5,1	272.220	5,1	309.328	5,1	315.316	5,1
5-9	43.232	5,3	43.380	5,1	285.554	5,5	271.035	5,1	328.786	5,4	314.415	5,1
10-14	48.947	6,0	41.826	5,0	309.056	5,9	273.510	5,1	358.003	5,9	315.336	5,1
15-19	48.429	6,0	44.482	5,3	298.172	5,7	291.444	5,5	346.601	5,7	335.926	5,4
20-24	52.749	6,5	50.425	6,0	313.461	6,0	317.151	5,9	366.210	6,1	367.576	5,9
25-29	51.814	6,4	48.998	5,8	315.443	6,0	309.605	5,8	367.257	6,1	358.603	5,8
30-34	53.707	6,6	53.101	6,3	347.262	6,6	326.235	6,1	400.969	6,6	379.336	6,1
35-39	61.996	7,7	53.492	6,3	389.440	7,4	323.595	6,1	451.436	7,5	377.087	6,1
40-44	68.834	8,5	55.195	6,5	416.576	8,0	350.653	6,6	485.410	8,0	405.848	6,6
45-49	65.220	8,1	62.832	7,4	392.417	7,5	388.613	7,3	457.637	7,6	451.445	7,3
50-54	58.253	7,2	69.000	8,2	352.084	6,7	411.087	7,7	410.337	6,8	480.087	7,8
55-59	51.076	6,3	64.684	7,7	332.582	6,4	382.643	7,2	383.658	6,3	447.327	7,2
60-64	39.903	4,9	56.656	6,7	263.746	5,0	337.910	6,3	303.649	5,0	394.566	6,4
65-69	39.970	4,9	48.020	5,7	266.412	5,1	311.279	5,8	306.382	5,1	359.299	5,8
70-74	34.924	4,3	35.478	4,2	252.076	4,8	235.025	4,4	287.000	4,7	270.503	4,4
75-79	25.886	3,2	32.187	3,8	199.912	3,8	215.513	4,0	225.798	3,7	247.700	4,0
80-84	16.329	2,0	23.601	2,8	143.851	2,7	171.130	3,2	160.180	2,7	194.731	3,2
85-89	5.569	0,7	12.795	1,5	51.920	1,0	98.887	1,9	57.489	1,0	111.682	1,8
90-94	2.577	0,3	4.725	0,6	27.517	0,5	40.806	0,8	30.094	0,5	45.531	0,7
95 en +	495	0,1	647	0,1	6.442	0,1	5.832	0,1	6.937	0,1	6.479	0,1
Totaal	809.942	100,0	844.620	100,0	5.233.219	100,0	5.334.173	100,0	6.043.161	100,0	6.178.793	100,0

0-19	180.640	22,3	172.784	20,5	1.162.078	22,2	1.108.209	20,8	1.342.718	22,2	1.280.993	20,7
20-39	220.266	27,2	206.016	24,4	1.365.606	26,1	1.276.586	23,9	1.585.872	26,2	1.482.602	24,0
40-59	243.383	30,0	251.711	29,8	1.493.659	28,5	1.532.996	28,7	1.737.042	28,7	1.784.707	28,9
60 en +	165.653	20,5	214.109	25,3	1.211.876	23,2	1.416.382	26,6	1.377.529	22,8	1.630.491	26,4
55 en +	216.729	26,8	278.793	33,0	1.544.458	29,5	1.799.025	33,7	1.761.187	29,1	2.077.818	33,6
65 en +	125.750	15,5	157.453	18,6	948.130	18,1	1.078.472	20,2	1.073.880	17,8	1.235.925	20,0
80 en +	24.970	3,1	41.768	4,9	229.730	4,4	316.655	5,9	254.700	4,2	358.423	5,8

Bron: Provincie Limburg. (2008). Ouderenzorggegevens: fiche 2 bevolkingcijfers. Opgevraagd op 2 April 2008 van de volgende website:

http://www1.limburg.be/studiecel/Ouderenzorg_Data/Zorgregio_en_Provincie/Limburg.xls

Bijlage 4: Demografische coëfficiënten.

		Limburg	Rest van Vlaanderen	Vlaams Gewest
Dependentiecoëfficiënt ouderen (DC) ²⁵⁰	in 2005	36	42	41
	in 2015	47	50	50
Verouderingscoëfficiënt (VC) ²⁵¹	in 2005	92	104	103
	in 2015	124	128	127
Interne vergrijzing (IV) ²⁵²	in 2005	15	19	18
	in 2015	20	22	22
Familiale zorgindex (FZ) ²⁵³	in 2005	23	34	32
	in 2015	31	40	39

Bron: Provincie Limburg, (2008). *Ouderenzorggegevens: fiche 2 bevolkingcijfers*. Opgevraagd op 2 April 2008 van de volgende website:

http://www1.limburg.be/studiecel/Ouderenzorg_Data/Zorgregio_en_Provincie/Limburg.xls

²⁵⁰ = [(60 jaar en +) / (20 - 59 jarigen)] * 100

²⁵¹ = [(60 jaar en +) / (0 - 19 jarigen)] * 100

²⁵² = [(80 jaar en +) / (60 jaar en +)] * 100

²⁵³ = [(80 jaar en +) / (50 - 59 jaar)] * 100

Bijlage 5: Personeelsnormen RIZIV.

A) personeelsnormen in ROB

Hieronder wordt de RIZIV personeelsnorm voor een erkend rusthuisbed weergegeven. De personeelsnorm is uitgedrukt in fulltime equivalenten per 30 rechthebbenden:

- voor de afhankelijkheidscategorie O:
 - 0,25 verpleegkundige;
- voor de afhankelijkheidscategorie A:
 - 1,20 verpleegkundige;
 - 0,80 lid van het verzorgingspersoneel;
- voor de afhankelijkheidscategorie B:
 - 2,10 verpleegkundigen;
 - 4 leden van het verzorgingspersoneel;
 - 0,35 personeelslid voor reactivering;
- voor de afhankelijkheidscategorie C:
 - 4,10 verpleegkundigen;
 - 5,06 leden van het verzorgingspersoneel;
 - 0,385 personeelslid voor reactivering;
- voor de rechthebbenden die omwille van hun psychische afhankelijkheid gerangschikt zijn in de afhankelijkheidscategorie C (Cd):
 - 4,10 verpleegkundigen;
 - 6,06 leden van het verzorgingspersoneel;
 - 0,385 personeelslid voor reactivering.²⁵⁴

B) Personeelsnorm in RVT

In de rust- en verzorgingstehuizen gelden volgende personeelsnormen, uitgedrukt in fulltime equivalenten per 30 bewoners:

- voor de afhankelijkheidscategorie B:
 - 5 verpleegkundigen;
 - 5 leden van het verzorgingspersoneel;
 - 1 kinesitherapeut en/of ergotherapeut en/of logopedist;
- voor de afhankelijkheidscategorie C:
 - 5 verpleegkundigen;
 - 6 leden van het verzorgingspersoneel;
 - 1 kinesitherapeut en/of ergotherapeut en/of logopedist;

²⁵⁴ RIZIV (2004). *Nieuw financieringssysteem vanaf 1 januari 2004 voor rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen* [elektronische versie], p. 14

- 0,5 personeelslid voor reactivering;
- voor de rechthebbenden die omwille van hun psychische afhankelijkheid gerangschikt zijn in de afhankelijkheids categorie C (Cd):
 - 5 verpleegkundigen;
 - 6,5 leden van het verzorgingspersoneel;
 - 1 kinesitherapeut en/of ergotherapeut en/of logopedist
 - 1 personeelslid voor reactivering.²⁵⁵

²⁵⁵ RIZIV (2004). *Nieuw financieringssysteem vanaf 1 januari 2004 voor rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen* [elektronische versie], p. 14

Bijlage 6: overzicht van de 44 VIPA-regio's.

Gemeente	VIPA-regio (omliggende gemeenten)									
Aiken	Hasselt	Nieuwerkerken	Sint-Truiden	Wellen						
As	Opglabbeek	Maaseik	Dilsen-Stokkem	Maasmechelen						
Beringen	Tessenderlo	Ham	Leopoldsburg	Hechtel-Eksel						Diest
Bilzen	Genk	Zutendaal	Lanaken	Riemst						Diepenbeek
Bocholt	Hamont-Achel	Neerpelt	Peer	Meeuwen-Gruitrode						Kinrooi
Borgloon	Wellen	Kortesseem	Tongeren	Heers						
Bree	Bocholt	Meeuwen-Gruitrode	Maaseik	Kinrooi						
Diepenbeek	Hasselt	Genk	Bilzen	Hoeselt						
Dilsen-Stokkem	Maaseik	As	Maasmechelen							
Genk										
Gingelom	Sint-Truiden	Heers	Landen							
Halen	Lummen	Herk-de-Stad	Diest	Kortenaken						Bekkevoort
Ham	Tessenderlo	Beringen	Leopoldsburg	Balen						Laakdal
Hamont-Achel	Neerpelt	Bocholt								
Hasselt										
Hechtel-Eksel	Lommel	Overpelt	Peer	Houthalen-Helchteren						Leopoldsburg
Heers	Sint-Truiden	Gingelom	Borgloon	Tongeren						
Herk-de-Stad	Halen	Lummen	Hasselt	Nieuwerkerken						
Herstappe	Tongeren									
Heusden-Zolder	Lummen	Beringen	Hasselt	Houthalen-Helchteren						
Hoeselt	Bilzen	Diepenbeek	Tongeren	Kortesseem						
Houthalen-Helchteren	Hechtel-Eksel	Peer	Meeuwen-Gruitrode	Opglabbeek						Heusden-Zolder
Kinrooi	Bocholt	Bree	Maaseik							
Kortesseem	Diepenbeek	Hoeselt	Tongeren	Borgloon						Hasselt
Lanaken	Maasmechelen	Zutendaal	Bilzen	Riemst						

Leopoldsburg	Hechtel-Eksel	Beringen	Ham	Balen				
Lommel	Neerpelt	Overpelt	Hechtel-Eksel	Mol	Balen			
Lummen	Beringen	Heusden-Zolder	Hasselt	Herk-de-Stad	Halen	Diest		
Maaseik	Kinrooi	Bree	Meeuwen-Gruitrode	Opglabbeek	As	Dilsen-Stokkem		
Maasmechelen	Dilsen-Stokkem	As	Genk	Zutendaal	Lanaken			
Meeuwen-Gruitrode	Peer	Bocholt	Bree	Maaseik	Opglabbeek	Houthalen-Helchteren		
Neerpelt	Hamont-Achel	Bocholt	Peer	Overpelt	Lommel			
Nieuwerkerken	Herk-de-Stad	Hasselt	Alken	Sint-Truiden	Geetbets			
Opglabbeek	Meeuwen-Gruitrode	Maaseik	As	Genk	Houthalen-Helchteren			
Overpelt	Lommel	Neerpelt	Peer	Hechtel-Eksel				
Peer	Overpelt	Neerpelt	Bocholt	Meeuwen-Gruitrode	Houthalen-Helchteren	Hechtel-Eksel		
Riemst	Bilzen	Tongeren	Lanaken					
Sint-Truiden								
Tessenderlo	Ham	Beringen	Diest	Scherpenheuvel-Zichem	Laakdal			
Tongeren	Herstappe	Heers	Borgloon	Kortesseem	Hoeselt	Bilzen	Riemst	
Voeren								
Wellen	Alken	Kortesseem	Borgloon	Sint-Truiden	Hasselt			
Zonhoven	Heusden-Zolder	Houthalen-Helchteren	Genk	Hasselt				
Zutendaal	Genk	Bilzen	Maasmechelen	Lanaken				

Bron: Provincie Limburg. (z.d.). *Ouderenzorggegevens: indeling van de VIPA-regio's en de zorgregio's*. Opgemaakt op 6 mei 2008 van de volgende website:
http://www1.limburg.be/studiecel/Ouderenzorg_Data/Kaarten/indelingen.xls

Bijlage 7: Vergelijking van 68 Limburgse rusthuizen: dagprijs, aantal bedden, percentage RVT, percentage dat het verplegend en verzorgend personeel boven de norm werkt.

Privé

statuut	plaats	naam	Dagprijs/pers. (in euro) (1)	Aantal bedden excl. kort- verblijf (2)	Kortverblijf (3)	aantal bedden RVT (4)	% RVT (5) = (4)/(2)	aantal O/A (6)	aantal B/C/CD (7)	Verpleging: Vlaamse norm (8)	Verpleging: effectief (9)	% verpleegk. 256 boven norm (10)	Verzorgende: Vlaamse norm (11)	Verzorgende: effectief (12)	% verzor. boven norm (13)
BVBA	Heusden- Zolder	Villa W.A. Mozart	36,95	25		0	0	7	18	1,66	2,00	20	2,50	7,50	200
NV	Kortesseem	Huyse Fliedermael	40,65	42		24	57	0	41	2,86	7,32	156	4,30	8,65	101
NV	Bilzen	Ark Van Noë	36,96	55		34	62	7	46	3,66	7,66	109	5,50	11,90	116
NV	Heers	Berkenhof	41,71	40		25	63	7	30	2,66	5,92	123	4,00	8,18	105
CVBA	Hoeselt	Bormanshof	39,39	29		21	72	5	24	1,93	4,83	150	2,90	4,73	63
BVBA	St-Truiden	La Madrugada	36,00	39		0	0	11	28	2,60	3,00	15	3,90	9,68	148
NV	Tongerren	Seniorenhof	40,05	39		25	64	12	27	2,80	5,05	80	4,20	8,13	94
BVBA	Beringen	Residentie Karen	32,00	21		11	52	8	24	2,13	4,75	123	3,20	5,25	64
BVBA	Heers	De vier seizoenen	40,00	10		0	0	7	3	0,66	1,00	52	1,00	2,00	100
NV	Bree	Boneput	41,15	74		41	55	19	55	4,93	8,00	62	7,40	12,81	73
NV	Genk	Prinsenspark	41,36	79		31	39	23	56	5,26	9,80	86	7,90	11,45	45
NV	Beringen	De Biekorf	42,70	31		0	0	5	26	2,06	3,00	46	3,10	5,25	69
BVBA	Beringen	Zorghome De Fakkell	43,05	63		0	0	33	29	4,20	5,75	37	6,30	10,92	73
BVBA	Stad	De Bleuk	45,24	47		25	53	17	27	3,13	5,41	73	4,70	6,69	42
NV	Heusden- Zolder	De Bloemelingen	43,33	90		38	42	28	62	6,00	7,75	29	9,00	12,08	34
NV	Riemst	Huyse Elckerlijc	40,34	36		0	0	15	20	2,40	3,38	41	3,60	4,26	18

²⁵⁶ Het percentage dat er boven de norm wordt gewerkt voor het verplegend personeel wordt als volgt berekend :

[het aantal verpleegkundige die er **effectief** werken (kolom 9) – het aantal verpleegkundige die nodig zijn volgens de **Vlaamse erkenningsnorm** (kolom 8)] * 100

het aantal verpleegkundigen die nodig zijn volgens de **Vlaamse erkenningsnorm** (kolom 8)

BVBA NV	Genk Ham	Huize Uilenspiegel Coham	37,39 40,67	39 32			0 0	0 0	14 16	25 16	2,60 2,13	3,00 2,08	15 -2	3,90 3,20	4,89 3,53	25 10
statuut	plaats	naam	Dagprijs/pers. (in euro) (1)	Aantal bedden excl. Kort- verblijf (2)	Kortverblijf (3)	aantal bedden RVT (4)	% RVT (5)	aantal O/A (6)	aantal B/C/CD (7)	Verpleging: Vlaamse norm (8)	Verpleging: effectief (9)	% verpleegk. boven norm (10)	Verzorgende: Vlaamse norm (11)	Verzorgende: effectief (12)	% verzor. boven norm (13)	
vzw	Beringen	RVT Sint Anna	43,80	126		109	87	9	117	8,40	19,45	132	12,60	37,70	199	
vzw	Hamont-Achel	Aan de Beverdijk	43,14	66		0	0	6	60	4,33	8,76	102	5,60	18,25	226	
vzw	Tongeren	WZC St-Franciscus	36,89	85	3	49	58	21	64	5,86	12,60	115	8,80	25,16	186	
vzw	Zutendaal	Residentie Oosterzonne	43,83	42		25	60	14	28	2,33	7,80	235	3,50	6,78	94	
vzw	Alken	Cecilia rustoord	37,70	85		57	67	9	75	5,66	15,30	170	8,50	19,30	127	
vzw	Hasselt	WZC St-Elisabeth	36,06	105		50	48	25	77	7,00	17,75	154	10,50	23,50	124	
vzw	Gingelom	Heilig Hart	45,44	64	3	39	61	10	53	4,46	9,10	104	6,70	16,63	148	
vzw	Overpelt	Immaculata	37,46	75	4	46	61	9	66	5,26	15,72	199	7,90	14,25	80	
vzw	Bilzen	Beversthuus	37,44	53		33	62	7	46	3,53	7,25	105	5,30	12,65	139	
vzw	St-Truiden	Home Elisabeth Sint Jan	37,21	47		32	68	10	37	3,13	8,28	165	4,70	9,30	98	
vzw	Hamont-Achel	Berchmanstehuis	36,00	90		50	56	20	7	6,00	16,10	168	9,00	16,80	87	
vzw	Neerpelt	Sint-Jozef Kloosterhof	36,40	96	5	54	56	25	68	6,73	13,80	105	10,10	22,20	120	
vzw	Bocholt	De Voorzienigheid	35,56	74		38	51	23	48	4,93	13,25	169	7,40	13,03	76	
vzw	Lanaken	Huize Sint Anna	44,11	105		50	48	30	75	7,00	14,30	104	10,50	22,50	114	
vzw	Zonhoven	WZC H. Catharina	43,83	140	5	67	48	34	106	9,66	24,08	149	14,50	26,26	81	
vzw	Nieuwerkerken	Sint-Jozef	33,57	80		65	81	5	75	5,33	12,40	133	8,00	14,30	79	
vzw	St-Truiden	WZC Den Akker	40,64	35		0	0	10	23	2,33	3,65	57	3,50	8,00	129	
vzw	Genk	De Olijfbloom	38,99	78		40	51	31	47	4,60	8,81	92	6,90	14,15	105	
vzw	Voeren	WZC Heilige Familie	42,45	59		27	46	21	38	3,93	7,34	87	5,90	12,16	106	
vzw	Hoeselt	Ter Hulst	35,78	22		0	0	8	14	1,46	2,50	71	2,20	4,75	116	
vzw	Hasselt	Katharinadal	48,34	45		25	56	16	29	3,00	5,66	89	4,50	9,11	102	
vzw	Bree	Gerkenberg	39,00	84		28	33	20	62	5,60	11,50	105	8,40	16,00	90	
vzw	Hasselt	WZC Salvator	42,52	224		129	58	76	148	14,93	28,91	94	22,40	44,30	98	

vzw

vzw	Oplabbeek	Kimpenhof	35,46	60		35	58	14	43	4,00	8,00	100	6,00	11,00	83
vzw	Riemst Heusden-	Gerardushoeve	34,89	21		0	0	0	20	1,40	3,52	151	2,10	2,86	36
vzw	Zolder	Berckenbosch	39,76	45		25	56	16	29	3,00	4,80	60	4,50	8,75	94
vzw	Halen	Sint-Lambertus Buren	41,00	111		60	54	29	78	7,40	14,56	97	11,10	18,62	68
vzw	Bilzen	Rusthuis Sint-Jozef	46,88	60		0	0	28	32	4,00	6,77	69	6,00	10,70	78
vzw	Kermt	Vinkenbosch	37,18	55		0	0	26	25	3,66	4,36	19	5,50	10,12	84
vzw	Maaseik Dilsen-	Het Park Neeroeteren	39,36	60		28	47	23	37	4,00	6,75	69	6,00	8,97	50
vzw	Stokkem	Huize Lieve Moenssens	41,05	43		0	0	19	24	2,86	3,47	21	4,30	7,68	79

OCMW

statuut	plaats	naam	Dagprijs/pers. (in euro)	Aantal bedden excl.kort- verblijf (2)	Kortverblijf (3)	aantal bedden RVT (4)	% RVT (5)	aantal O/A (6)	aantal B/C/CD (7)	Verpleging: Vlaamse norm (8)	Verpleging: effectief (9)	% verpleegk. boven norm (10)	Verzorgende: Vlaamse norm (11)	Verzorgende: effectief (12)	% verzor. boven norm (13)
ocmw	Maasmechelen	Sint Jan (Heyvis)	39,70	56		37	66	16	39	3,73	15,45	314	5,60	13,55	142
ocmw	Kinrooi	Zorgvlied	34,04	60		28	47	20	40	4,00	13,19	230	6,00	17,73	196
ocmw	Borgloon	WZC Bloesemhof	32,81	60		42	70	14	46	4,00	10,26	157	6,00	20,44	241
ocmw	Genk	Heiderust	37,45	88		88	100	0	88	5,86	26,32	349	8,80	17,50	99
ocmw	Bilzen	RVT Sint Martinus	35,75	29		28	97	1	28	1,93	8,00	315	2,90	6,25	116
ocmw	Leopoldsburg	Huize Fabiola	33,29	46	3	15	33	12	34	3,26	10,50	222	4,90	13,00	165
ocmw	Beringen	Corsala	35,33	55		29	53	15	40	3,66	10,50	187	5,50	14,00	155
ocmw	Tongeren	Sint Jacobus	34,20	140		82	59	48	82	9,33	24,75	165	14,00	37,50	168
ocmw	Tessenderlo	Heuvelheem	36,00	54		29	54	23	30	3,60	9,00	150	5,40	14,80	174
ocmw	St-Truiden	t Meiland	36,09	168	2	113	67	47	113	11,3	25,78	128	17,00	45,55	168
ocmw	Houthalen-	Vinkenhof	43,00	101		65	64	36	65	6,73	18,50	175	10,10	20,00	98
ocmw	Helchteren	RVT Zonnestraat	38,75	268	2	137	51	79	182	18,0	39,62	120	27,00	57,65	114
ocmw	Hasselt	Herfstvreugde	37,58	174	2	93	53	79	95	11,73	36,87	214	17,60	26,41	50
ocmw	Genk	Rusthuis Demerhof	35,75	77		42	55	26	51	5,13	15,75	207	7,70	9,50	23
ocmw	Bilzen	Hoevezavel	37,79	161	2	101	63	51	110	10,86	31,25	188	16,30	21,50	32

ocmw	Lummen	Het Meerlehof	36,50	78	31	40	30	48	5,19	10,55	103	7,80	14,15	81
ocmw	Diepenbeek	De Visserij	35,67	71	34	48	23	47	4,73	13,00	175	7,10	10,05	42
ocmw	Dilsen-Stokkem	t Kempken Rustoord voor	32,25	80	34	43	29	50	3,06	12,50	308	4,60	22,00	378
ocmw	Maaseik	Befaarden	35,38	87	51	59	36	51	5,80	13,50	133	8,70	24,60	183

Bron: Vlaamse inspectieverslagen. Eigen bewerkingen. Geraadpleegd in het rusthuizenrapport in het nieuwsblad op dinsdag 20 november 2007.

Bijlage 8: Percentage boven de Vlaamse erkenningsnorm voor het normpersoneel in Limburg.

	% verpleging boven de Vlaamse norm	% verzorgende boven de Vlaamse norm	% onderhoud-en keukenpersoneel boven de Vlaamse norm	% animatie boven de Vlaamse norm
	n= 68	n= 68	n=68	n=68
Villa W.A. Mozart	20	200	46	0
Huyse Fliedermael	156	101	-30	0
Ark Van Noë	109	116	6	0
Berkenhof	123	105	0	0
Bormanshof	150	63	2	100
La Madrugada	15	148	27	0
Seniorenhof	80	94	4	0
Residentie Karen	123	64	64	-40
De vier seizoenen	52	100	91	-100
Boneput	62	73	12	-25
Prinsenpark	86	45	35	-33
De Biekorf	46	69	21	0
Zorghome De Fakkel	37	73	14	-17
De Bleuk	73	42	29	0
De Bloemeligen	29	34	78	14
Huyse Elckerlijc	41	18	34	0
Huize Uilenspiegel	15	25	3	-50
Coham	-2	10	30	10
RVT Sint Anna	132	199	206	13
Aan de Beverdijk	102	226	56	0
WZC St-Franciscus	115	186	77	0
Residentie Oosterzonne	235	94	203	50
Cecilia rustoord	170	127	135	33
WZC St-Elisabeth	154	124	117	25
Heilig Hart	104	148	148	-50
Immaculata	199	80	109	0
Beversthuis	105	139	31	0
Home Elisabeth	165	98	92	0
Sint Jan Berchmanstehuis	168	87	87	13
Sint-Jozef Kloosterhof	105	120	64	-17
De Voorzienigheid	169	76	120	0
Huize Sint Anna	104	114	9	25
WZC H. Catharina	149	81	113	-37
Sint-Jozef	133	79	149	21
WZC Den Akker	57	129	-1	25
De Olijfboom	92	105	90	0
WZC Heilige Familie	87	106	125	0
Ter Hulst	71	116	54	0
Katharinadal	89	102	60	-50

Gerkenberg	105	90	79	5
WZC Salvator	94	98	74	60
Kimpenhof	100	83	15	0
Gerardushoeve	151	36	18	0
Berckenbosch	60	94	142	0
Sint-Lambertus Buren	97	68	94	-100
Rusthuis Sint-Jozef	69	78	66	0
Vinkenbosch	19	84	23	-50
Het Park Neeroeteren	69	50	5	0
Huize Lieve Moenssens	21	79	45	0
Sint Jan (Heyvis)	314	142	322	50
Zorgvlied	230	196	185	70
WZC Bloesemhof	157	241	225	100
Heiderust	349	99	286	0
RVT Sint Martinus	315	116	81	0
Huize Fabiola	222	165	222	-50
Corsala	187	155	312	0
Sint Jacobus	165	168	246	22
Heuvelheem	150	174	544	0
t Meiland	128	168	262	0
Vinkenhof	175	98	191	0
RVT Zonnestraal	120	114	0	-7
Herfstvreugde	214	50	114	12
Rusthuis Demerhof	207	23	176	0
Hoevezavel	188	32	240	0
Het Meerlehof	103	81	189	0
De Visserij	175	42	185	0
t Kempken	308	378	144	33
Rustoord voor Bejaarden	133	183	167	0
Gemiddelde % boven de Vlaamse norm	125,65%	107,37%	105,32%	0,81%

Bron: Vlaamse inspectieverslagen. Eigen bewerkingen. Geraadpleegd in het rusthuizenrapport in het nieuwsblad op dinsdag 20 november 2007.

Bijlage 9: procentuele overschrijding van decretaal vereiste personeelsnorm (Vlaamse erkenningnorm) naar beheersinstantie in Vlaanderen.

	Totaal personeel	Verplegend en verzorgend personeel	Keuken en onderhoud
OCMW	+131,32%	+111,42%	+150,68%
Vzw	+110,81%	+101,13%	+91,20%
Privé	+63,39%	+63,50%	+49,97%
Totaal	+113,58%	+101,19%	+109,92%

Bron: OKRA. (2007). *Beleidsgegevens vanuit het rusthuizenrapport van november 2007*, p.3.

De gemiddelde personeelsomkadering in Vlaanderen is ongeveer dubbel zo groot als wat vereist is door de Vlaamse overheid (plus 113%). De norm voor het verplegend en verzorgend personeel wordt daarenboven ook duidelijk overschreden. Het is opmerkelijk dat de overschrijding telkens het grootste is bij de OCMW's en het laagst bij de privé. De vzw's nemen een tussen positie in. De doelstelling van de privé sector is winst maken en dit wordt duidelijk gedaan met behulp van personeelsmanagement. Dit komt duidelijk tot uiting bij de inzet van keuken- en onderhoudspersoneel.

Bijlage 10: Kosten en opbrengsten van een rusthuis.

	KOSTEN	OPBRENGSTEN	
Woonkost	<ul style="list-style-type: none"> ☐ afschrijvingen gebouwen ☐ onderhoudswerken ☐ intrestkosten 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ afschrijving investeringssubsidie ☐ intrest- en kapitaalsubsidies 	Woon-opbrengst
Leefkost	<ul style="list-style-type: none"> ☐ kost maaltijden ☐ kost onderhoud ☐ water, electriciteit, verwarming ☐ was en linnen ☐ algemene kosten ☐ verzekeringen ☐ animatie ☐ andere afschrijvingen ☐ andere financiële kosten ☐ kosten bewoners 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ tussenkomst OCMW-behoeftebejaarden ☐ dagprijs ☐ supplementen ☐ recuperatie diverse kosten ☐ andere financiële opbrengsten ☐ opbrengsten bar 	Verblijfs-opbrengst
Zorgkost	<ul style="list-style-type: none"> ☐ verplegend, verzorgend en paramedisch personeel ☐ verzorgingsmateriaal ☐ verzorgingsuitrusting ☐ externe medische verzorging 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ RIZIV ☐ subsidie GESCO-personeel verzorging ☐ supplementen verzorging ☐ aangerekende medische kosten 	Verzorgings-opbrengst
			Verlies

aandeel van de bejaarde in de zorgkosten

Bron: Pacolet, J., & Cattaert, G. (2004). *Het silhouet van de bewoners achter de gevel van het woon- en zorgcentrum*, p. 5. HIVA-K.U.Leuven.

Bijlage 11: Samenstelling van de dagprijs, de extra vergoedingen en de voorschotten ten gunste van derden in rusthuizen.

kostprijsselement	Basishulp- en dienstverleningspakket		voorschotten ten gunste van derden
	Inbegrepen in dagprijs	mag als extra vergoeding	
WOONFUNCTIE			
- Het gebruik van de kamer	X		
- het meubilair van de kamer aangepast aan de toestand van de bewoner	X		
- de basisaccommodatie en het meubilair overeenkomstig de erkennings-normen	X		
- het ter beschikking stellen van een nachstoel wanneer de toestand van de bewoner dit vereist	X		
- het aangepaste meubilair van de gemeenschappelijke plaatsen	X		
- het gebruik en het onderhoud van de sanitaire installaties, zowel de individuele als de gemeenschappelijke installaties	X		
- het gebruik van de gemeenschappelijke plaatsen, met inbegrip van de liften	X		
- het onderhoud van het patrimonium van de voorziening, het algemene onderhoud en het reinigen van de gemeenschappelijke plaatsen, materiaal en producten inbegrepen	X		
- de herstellingen van de kamers en overige huisvestingslokalen die uit een gewoon woongebruik voortvloeien	X		
- het onderhoud van de individuele kamer, en van het meubilair en het materiaal in deze kamer, inclusief het specifieke onderhoud uitgevoerd na het overlijden of het vertrek van de bewoner	X		
- onderhouds-, schoonmaak- en herstellingskosten t.g.v. normale slijtage (bv. behang, schilderwerk)	X		
- de afvalverwijdering	X		
- de verwarming van de kamer en gemeenschappelijke plaatsen, het onderhoud van deze installaties en elke wijziging van de verwarmingsapparatuur	X		

- het stromende koude en warme water en het gebruik van elke sanitaire installatie	X			
- de elektrische installaties, hun onderhoud en elke wijziging ervan en het gemeenschappelijk elektriciteitsverbruik	X			
- het elektriciteitsverbruik (inclusief het gebruik van individuele toestellen die behoren tot het basiscomfort, zijnde TV, radio en koelkast); het verbruik van de verlichtings- en verwarmingstoestellen ingevolge het individuele gebruik ervan door de bewoner	X			
- de installaties voor bescherming tegen brandgevaar en voor interne communicatie in functie van gemeenschappelijk gebruik	X			
- de individuele en collectieve toegang tot de door de voorziening ter beschikking gestelde interne en externe communicatie voor radio, televisie, telefoon en internet:	X			
- aansluitings-, aansluitings-, herstellings- en onderhoudskosten	X		X	
- abonnementskosten en kosten individueel gebruik	X			
- het ter beschikking stellen in de gemeenschappelijke ruimten van televisie, radio of andere audiovisuele media	X			
- de keukeninstallaties, het onderhoud ervan, de wijzigingen ervan ingevolge de toepasselijke wetgeving, en de toevoer van de grondstoffen en de opslag ervan	X			
- de beschikbaarstelling, het onderhoud en de vervanging van het beddengoed: matras aangepast aan zorgnood van bewoner, dekens, spreien, lakens, hoofdkussens, steeklakens	X			
- de bescherming van het beddengoed in geval van o.a. incontinentie, decubitus, besmettelijke ziekten,...	X			
- de standaarduitrusting voor gordijnen en/of overgordijnen, behang en meubelstoffen	X			
- was en stomerij van het niet-persoonlijke linnen	X			
- was en stomerij van het persoonlijk linnen:				
- dienst georganiseerd door de voorziening met loontrekkend personeel waarvan de kost vanuit de overheid gesubsidieerd wordt, ten belope van het bedrag dat niet gedekt wordt door deze tussenkomst			X	
- dienst georganiseerd door de voorziening met loontrekkend personeel waarvan de kost niet vervat zit in de dagprijs en/of niet vanuit de overheid gesubsidieerd wordt			X	
- dienst georganiseerd door een externe dienstverlener of op zelfstandige basis				X

ZORGFUNCTIE			
- Medische, verpleegkundige, verzorgende, paramedische en kinesitherapeutische activiteiten die voorzien zijn in de tussenkomst door de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, voor het bedrag dat niet gedekt wordt door deze tussenkomst	X		
- honoraria van externe verstrekkers van zorg die zijn opgenomen in de nomenclatuur van het RIZIV voor zover ze niet inbegrepen zijn in de zorgforfaits die de voorziening voor de individuele bewoner ontvangt			X
- de individuele bijdragen voor het ziekenfonds			X
- kosten van medicatie (verminderd met de bekomen korting)			X
- de bevoorrading, het beheer, het stockeren en de verdeling van geneesmiddelen, verzorgings- en incontinentiemateriaal	X		
- hospitalisatiekosten			X
- incontinentiemateriaal	X		
- Verzorgingsmateriaal dat niet gedekt is door de RIZIV-forfaits			X
- kosten voor hulpmiddelen zoals hoorapparaat, bril, tandprothesen, rolstoel, krukken, looprek, enz.. voor het gedeelte dat niet gedekt wordt door de ziekteverzekering of dat niet onder toepassing valt van de overeenkomst tussen de voorziening en de verzekeringsinstelling			X

LEEFFUNCTIE					
-	De bereiding en verdeling van de maaltijden (inclusief de diëten) met inbegrip van de dranken, de tussendoortjes en de dranken waarvan de verdeling tussen de maaltijden systematisch gebeurt	X			
-	De maaltijdbedeling op de kamer omwille van de gezondheidstoestand van de bewoner	X			
-	De maaltijdbedeling op de kamer voor valide bejaarden		X		
-	Onbeperkte beschikbaarheid van drinkbaar water	X			
-	De dranken buiten de maaltijden die op individuele vraag van de bewoner verstrekt worden (uitgezonderd drinkbaar water)		X		
-	Supplementaire voedingsproducten die buiten de maaltijden verstrekt worden op individuele vraag van de bewoner		X		
-	Lichte en dadelijk opneembare voedingsstoffen (enterale voeding, voedings supplementen, een speciale maaltijd ter vervanging van de normale maaltijd,...) ten belope van de meerkost ten opzichte van een gewone maaltijd				X
-	lichaamshygiëne van kop tot teen	X			
-	pedicure, manicure, esthetische verzorging en kapper:				
-	dienst georganiseerd door de voorziening met loontrekkend personeel waarvan de kost vanuit de overheid gesubsidieerd wordt, ten belope van het bedrag dat niet gedekt wordt door deze tussenkomst		X		
-	dienst georganiseerd door de voorziening met loontrekkend personeel waarvan de kost niet vervat zit in de dagprijs en/of niet vanuit de overheid gesubsidieerd wordt		X		
-	dienst georganiseerd door een externe dienstverlener of op zelfstandige basis				X
-	basispakket van persoonlijke toiletartikelen (wc-papier, zeep, shampoo en tandpasta) standaard aangeboden door de voorziening	X			
-	persoonlijke toiletartikelen die op uitdrukkelijke vraag van de bewoner door de voorziening worden aangekocht				X

<ul style="list-style-type: none"> - de dagdagelijkse animatie-, recreatie- en therapeutische activiteiten die door de voorziening worden georganiseerd - de specifieke animatie-, recreatie- en therapeutische activiteiten die door de voorziening worden georganiseerd en die een aantoonbare meerkost vertegenwoordigen 	X	X	
<ul style="list-style-type: none"> - herstellingskosten van persoonlijk linnen: - dienst georganiseerd door de voorziening met loontrekkend personeel waarvan de kost vanuit de overheid gesubsidieerd wordt, ten belope van het bedrag dat niet gedekt wordt door deze tussenkomst - dienst georganiseerd door de voorziening met loontrekkend personeel waarvan de kost niet vervat zit in de dagprijs en/of niet vanuit de overheid gesubsidieerd wordt - dienst georganiseerd door een externe dienstverlener of op zelfstandige basis 		X X	X
<ul style="list-style-type: none"> - vervoerskosten die verband houden met de gezondheid van de bewoner: - dienst georganiseerd door de voorziening met loontrekkend personeel waarvan de kost vanuit de overheid gesubsidieerd wordt, ten belope van het bedrag dat niet gedekt wordt door deze tussenkomst - dienst georganiseerd door de voorziening met loontrekkend personeel waarvan de kost niet vervat zit in de dagprijs en/of niet vanuit de overheid gesubsidieerd wordt - dienst georganiseerd door een externe dienstverlener 		X X	X X
<ul style="list-style-type: none"> - alle persoonlijke aankopen op uitdrukkelijke vraag van de bejaarde, andere dan toiletartikelen 			
<ul style="list-style-type: none"> - alle mogelijke kosten die verband houden met het houden van een individueel huisdier 		X	

BELEIDSFUNCTIE			
- de administratieve kosten, ongeacht de aard ervan, die gebonden zijn aan de huisvesting of de opvang van de bewoner of die de werking van de voorziening betreffen	X		
- verzekeringspolissen van allerlei aard: de verzekeringen burgerlijke aansprakelijkheid, de brandverzekering alsmede alle verzekeringen die de beheerder overeenkomstig de wetgeving heeft aangegaan, met uitzondering van elke persoonlijke verzekering van de bewoner	X		
- individuele en aanvullende verzekering burgerlijke aansprakelijkheid voor de bewoner			X
- belastingen eigen aan de uitbating van de voorziening	X		
- de kosten van het gebruik van een mortuarium:			
- dienst georganiseerd door de voorziening, met uitzondering van het ter beschikking stellen door de voorziening van een lokaal voor het opbaren van de overledene		X	
- dienst georganiseerd door een externe dienstverlener			X
- de begrafeniskosten			X

Bron: Bijlage 1 bij het ministerieel besluit van 14 februari 2007 tot bepaling van de samenstelling van de dagprijs, de extra vergoedingen en de voorschotten ten gunste van derde aangerekend in de rusthuizen, BS, 26 maart 2007.

Bijlage 12: Looncategorie 'W5': Chef-kok (veronderstelde anciënniteit: 8 jaar)

Werklieden en technisch personeel

Categorie 5

Schaal 1.40

(voorheen) 2.40

Omschrijving hoger onderwijs

Aanvangsleeftijd 18

Minimumbarema op 01-jan-08

Anciënniteit in de schaal	Basisloon per jaar €	Geïndexeerd basisloon		Geïndexeerd maandloon		Geïndexeerd uurloon	
		€	BEF	€	BEF	€	BEF
< 18	0,00	0,00	0	0,00	0	0,0000	0
0	14 804,85	21 567,69	870 038	1 797,30	72 503	10,9148	440
1	15 925,35	23 200,04	935 887	1 933,33	77 990	11,7409	474
2	15 925,35	23 200,04	935 887	1 933,33	77 990	11,7409	474
3	16 194,31	23 591,87	951 694	1 965,98	79 307	11,9392	482
4	16 194,31	23 591,87	951 694	1 965,98	79 307	11,9392	482
5	16 463,28	23 983,70	967 500	1 998,64	80 625	12,1375	490
6	16 463,28	23 983,70	967 500	1 998,64	80 625	12,1375	490
7	16 732,19	24 375,45	983 303	2 031,28	81 942	12,3357	498
8	16 732,19	24 375,45	983 303	2 031,28	81 942	12,3357	498
9	17 001,18	24 767,32	999 111	2 063,94	83 259	12,5340	506
10	17 359,71	25 289,62	1 020 181	2 107,46	85 015	12,7983	516
11	17 718,26	25 811,96	1 041 252	2 150,99	86 771	13,0627	527
12	17 718,26	25 811,96	1 041 252	2 150,99	86 771	13,0627	527
13	18 076,82	26 334,30	1 062 323	2 194,52	88 527	13,3270	538
14	18 076,82	26 334,30	1 062 323	2 194,52	88 527	13,3270	538
15	18 435,37	26 856,64	1 083 394	2 238,05	90 283	13,5914	548
16	18 435,37	26 856,64	1 083 394	2 238,05	90 283	13,5914	548
17	18 793,92	27 378,98	1 104 465	2 281,58	92 039	13,8557	559
18	18 793,92	27 378,98	1 104 465	2 281,58	92 039	13,8557	559
19	19 152,45	27 901,29	1 125 535	2 325,10	93 794	14,1200	570
20	19 152,45	27 901,29	1 125 535	2 325,10	93 794	14,1200	570
21	19 512,81	28 426,26	1 146 712	2 368,85	95 559	14,3857	580
22	19 512,81	28 426,26	1 146 712	2 368,85	95 559	14,3857	580
23	19 878,46	28 958,93	1 168 200	2 413,24	97 350	14,6553	591
24	19 878,46	28 958,93	1 168 200	2 413,24	97 350	14,6553	591
25	20 244,08	29 491,57	1 189 687	2 457,63	99 141	14,9248	602
26	20 244,08	29 491,57	1 189 687	2 457,63	99 141	14,9248	602
27	20 609,72	30 024,23	1 211 174	2 502,01	100 931	15,1944	613
28	20 609,72	30 024,23	1 211 174	2 502,01	100 931	15,1944	613
29	20 975,34	30 556,87	1 232 661	2 546,40	102 722	15,4640	624
30	20 975,34	30 556,87	1 232 661	2 546,40	102 722	15,4640	624
31	21 340,98	31 089,54	1 254 149	2 590,79	104 512	15,7335	635

Bron: Socrefos, Sociaal Secretariaat van de Federatie van de Onafhankelijke Seniorenzorg. Geldig vanaf 1 mei 2008

**Bijlage 13: Looncategorie 'W1': onderhouds- en keukenpersoneel
(veronderstelde anciënniteit: 8 jaar)**

Werklieden en technisch personeel

Categorie 1
 Schaal 1.12
 (voorheen) 2.10
 Omschrijving hoger onderwijs
 Aanvangsleeftijd 18
 Minimumbarema op 01-jan-08

Anciënniteit in de schaal	Basisloon per jaar €	Geïndexeerd basisloon		Geïndexeerd maandloon		Geïndexeerd uurloon	
		€	BEF	€	BEF	€	BEF
< 18	11 936,62	17 389,26	701 481	1 449,10	58 457	8,8002	355
0	12 384,81	18 042,19	727 820	1 503,51	60 651	9,1306	368
1	13 422,15	19 553,38	788 781	1 629,44	65 731	9,8954	399
2	13 492,67	19 656,12	792 926	1 638,01	66 077	9,9474	401
3	13 563,17	19 758,82	797 069	1 646,56	66 422	9,9994	403
4	13 633,67	19 861,53	801 212	1 655,12	66 767	10,0513	405
5	13 704,17	19 964,24	805 355	1 663,68	67 113	10,1033	408
6	13 774,65	20 066,91	809 497	1 672,24	67 458	10,1553	410
7	13 845,15	20 169,61	813 640	1 680,80	67 803	10,2072	412
8	13 915,65	20 272,32	817 783	1 689,36	68 149	10,2592	414
9	13 986,18	20 375,06	821 928	1 697,92	68 494	10,3112	416
10	14 420,29	21 007,47	847 439	1 750,62	70 620	10,6313	429
11	14 490,76	21 110,14	851 581	1 759,17	70 965	10,6832	431
12	14 561,27	21 212,85	855 724	1 767,73	71 310	10,7352	433
13	14 631,79	21 315,59	859 869	1 776,29	71 655	10,7872	435
14	14 702,29	21 418,29	864 012	1 784,85	72 001	10,8392	437
15	14 772,79	21 521,00	868 155	1 793,41	72 346	10,8911	439
16	14 843,29	21 623,71	872 298	1 801,97	72 691	10,9431	441
17	14 913,80	21 726,41	876 441	1 810,53	73 037	10,9951	444
18	14 984,30	21 829,12	880 585	1 819,09	73 382	11,0471	446
19	15 054,80	21 931,82	884 727	1 827,65	73 727	11,0990	448
20	15 125,32	22 034,57	888 872	1 836,21	74 073	11,1510	450
21	15 195,82	22 137,27	893 015	1 844,77	74 418	11,2030	452
22	15 266,32	22 239,98	897 159	1 853,33	74 763	11,2550	454
23	15 336,83	22 342,68	901 301	1 861,89	75 108	11,3070	456
24	15 407,33	22 445,39	905 445	1 870,44	75 453	11,3590	458
25	15 477,83	22 548,09	909 588	1 879,00	75 799	11,4109	460
26	15 548,35	22 650,84	913 733	1 887,57	76 144	11,4629	462
27	15 618,85	22 753,54	917 876	1 896,12	76 489	11,5149	465
28	15 618,85	22 753,54	917 876	1 896,12	76 489	11,5149	465
29	15 618,85	22 753,54	917 876	1 896,12	76 489	11,5149	465
30	15 618,85	22 753,54	917 876	1 896,12	76 489	11,5149	465
31	15 618,85	22 753,54	917 876	1 896,12	76 489	11,5149	465

Bron: Socrefos, Sociaal Secretariaat van de Federatie van de Onafhankelijke Seniorenzorg. Geldig vanaf 1 mei 2008.

**Bijlage 14: Looncategorie 'V6': Verpleegkundigen (A2)
(veronderstelde anciënniteit: 12 jaar)**

Verzorgend, verplegend en paramedisch personeel

Categorie 6
 Schaal 1.43-1.55
 (voorheen) 2.43-2.55 bis
 Omschrijving geschoold
 Aanvangsleeftijd 20
 Minimumbarema op 01-jan-08

Anciënniteit in de schaal	Basisloon per jaar €	Geïndexeerd basisloon		Geïndexeerd maandloon		Geïndexeerd uurloon	
		€	BEF	€	BEF	€	BEF
< 20	0,00	0,00	0	0,00	0	0,0000	0
0	15 342,70	22 351,24	901 647	1 862,60	75 137	11,3113	456
1	16 508,02	24 048,88	970 129	2 004,07	80 844	12,1704	491
2	16 508,02	24 048,88	970 129	2 004,07	80 844	12,1704	491
3	16 776,96	24 440,67	985 934	2 036,72	82 161	12,3687	499
4	16 776,96	24 440,67	985 934	2 036,72	82 161	12,3687	499
5	17 135,52	24 963,02	1 007 006	2 080,25	83 917	12,6331	510
6	17 135,52	24 963,02	1 007 006	2 080,25	83 917	12,6331	510
7	19 451,96	28 337,61	1 143 136	2 361,46	95 261	14,3408	579
8	19 451,96	28 337,61	1 143 136	2 361,46	95 261	14,3408	579
9	20 000,45	29 136,65	1 175 370	2 428,05	97 947	14,7452	595
10	20 366,06	29 669,27	1 196 855	2 472,43	99 738	15,0148	606
11	20 914,53	30 468,28	1 229 087	2 539,02	102 424	15,4191	622
12	20 914,53	30 468,28	1 229 087	2 539,02	102 424	15,4191	622
13	21 463,02	31 267,32	1 261 321	2 605,61	105 110	15,8235	638
14	21 463,02	31 267,32	1 261 321	2 605,61	105 110	15,8235	638
15	22 011,48	32 066,32	1 293 552	2 672,19	107 796	16,2278	655
16	22 011,48	32 066,32	1 293 552	2 672,19	107 796	16,2278	655
17	22 559,95	32 865,33	1 325 784	2 738,77	110 482	16,6322	671
18	22 559,95	32 865,33	1 325 784	2 738,77	110 482	16,6322	671
19	23 108,44	33 664,37	1 358 017	2 805,36	113 168	17,0366	687
20	23 108,44	33 664,37	1 358 017	2 805,36	113 168	17,0366	687
21	23 656,90	34 463,37	1 390 249	2 871,94	115 854	17,4409	704
22	23 656,90	34 463,37	1 390 249	2 871,94	115 854	17,4409	704
23	24 205,39	35 262,41	1 422 482	2 938,53	118 540	17,8453	720
24	24 205,39	35 262,41	1 422 482	2 938,53	118 540	17,8453	720
25	24 753,85	36 061,40	1 454 713	3 005,11	121 226	18,2496	736
26	24 753,85	36 061,40	1 454 713	3 005,11	121 226	18,2496	736
27	25 302,32	36 860,42	1 486 946	3 071,70	123 912	18,6540	753
28	25 302,32	36 860,42	1 486 946	3 071,70	123 912	18,6540	753
29	25 302,32	36 860,42	1 486 946	3 071,70	123 912	18,6540	753
30	25 302,32	36 860,42	1 486 946	3 071,70	123 912	18,6540	753
31	25 302,32	36 860,42	1 486 946	3 071,70	123 912	18,6540	753

Bron: Socrefos, Sociaal Secretariaat van de Federatie van de Onafhankelijke Seniorenzorg. Geldig vanaf 1 mei 2008.

Bijlage 15: Looncategorie 'V4': gekwalificeerd verzorgende (veronderstelde anciënniteit: 8 jaar)

Verzorgend, verplegend en paramedisch personeel

Categorie 4
Schaal 1.35
 (voorheen) 2.22 bis
Omschrijving geschoold
Aanvangsleeftijd 18
Minimumbarema op 01-jan-08

Anciënniteit in de schaal	Basisloon per jaar €	Geïndexeerd basisloon		Geïndexeerd maandloon		Geïndexeerd uurloon	
		€	BEF	€	BEF	€	BEF
< 18	0,00	0,00	0	0,00	0	0,0000	0
0	14 442,55	21 039,90	848 747	1 753,32	70 729	10,6477	430
1	15 515,16	22 602,48	911 782	1 883,54	75 982	11,4385	461
2	15 656,16	22 807,89	920 068	1 900,65	76 672	11,5424	466
3	15 797,11	23 013,23	928 351	1 917,76	77 362	11,6463	470
4	15 938,09	23 218,61	936 636	1 934,88	78 053	11,7503	474
5	16 079,09	23 424,01	944 922	1 952,00	78 743	11,8542	478
6	16 220,07	23 629,39	953 207	1 969,11	79 434	11,9581	482
7	16 361,05	23 834,77	961 492	1 986,23	80 124	12,0621	487
8	16 502,05	24 040,18	969 778	2 003,34	80 815	12,1660	491
9	16 643,03	24 245,56	978 063	2 020,46	81 505	12,2700	495
10	17 196,23	25 051,46	1 010 573	2 087,62	84 214	12,6778	511
11	17 365,29	25 297,75	1 020 509	2 108,14	85 042	12,8025	516
12	17 534,43	25 544,15	1 030 448	2 128,67	85 870	12,9272	521
13	17 703,51	25 790,47	1 040 385	2 149,20	86 699	13,0518	527
14	17 872,65	26 036,87	1 050 325	2 169,73	87 527	13,1765	532
15	18 041,77	26 283,25	1 060 264	2 190,27	88 355	13,3012	537
16	18 210,85	26 529,56	1 070 200	2 210,79	89 183	13,4258	542
17	18 379,99	26 775,96	1 080 140	2 231,33	90 012	13,5505	547
18	18 549,08	27 022,30	1 090 077	2 251,85	90 839	13,6752	552
19	18 718,22	27 268,70	1 100 017	2 272,39	91 668	13,7999	557
20	18 887,31	27 515,03	1 109 954	2 292,91	92 496	13,9246	562
21	19 056,42	27 761,39	1 119 892	2 313,44	93 324	14,0492	567
22	19 225,53	28 007,75	1 129 830	2 333,97	94 152	14,1739	572
23	19 394,64	28 254,11	1 139 768	2 354,50	94 980	14,2986	577
24	19 566,81	28 504,92	1 149 886	2 375,41	95 824	14,4255	582
25	19 739,24	28 756,12	1 160 019	2 396,34	96 668	14,5526	587
26	19 911,73	29 007,40	1 170 156	2 417,28	97 513	14,6798	592
27	20 084,18	29 258,63	1 180 290	2 438,21	98 357	14,8069	597
28	20 256,69	29 509,94	1 190 428	2 459,16	99 202	14,9341	602
29	20 429,15	29 761,18	1 200 563	2 480,09	100 047	15,0613	608
30	20 429,15	29 761,18	1 200 563	2 480,09	100 047	15,0613	608
31	20 429,15	29 761,18	1 200 563	2 480,09	100 047	15,0613	608

Bron: Socrefos, Sociaal Secretariaat van de Federatie van de Onafhankelijke Seniorencare. Geldig vanaf 1 mei 2008.

**Bijlage 16: Looncategorie 'V7': deskundige in animatie en activatie
(veronderstelde anciënniteit: 8 jaar)**

Verzorgend, verplegend en paramedisch personeel

Categorie 7
Schaal 1.55-1.61-1.77

(voorheen) 2.55-2.61-2.77 bis

Omschrijving hoger onderwijs
Aanvangsleeftijd 23
Minimumbarema op 01-jan-08

Anciënniteit in de schaal	Basisloon per jaar €	Geïndexeerd basisloon		Geïndexeerd maandloon		Geïndexeerd uurloon	
		€	BEF	€	BEF	€	BEF
< 23	0,00	0,00	0	0,00	0	0,0000	0
0	16 627,41	24 222,81	977 146	2 018,56	81 429	12,2585	495
1	17 837,72	25 985,99	1 048 272	2 165,49	87 356	13,1508	531
2	17 837,72	25 985,99	1 048 272	2 165,49	87 356	13,1508	531
3	18 375,55	26 769,50	1 079 879	2 230,79	89 990	13,5473	546
4	18 375,55	26 769,50	1 079 879	2 230,79	89 990	13,5473	546
5	18 913,38	27 553,01	1 111 486	2 296,08	92 624	13,9438	562
6	18 913,38	27 553,01	1 111 486	2 296,08	92 624	13,9438	562
7	21 554,49	31 400,58	1 266 696	2 616,71	105 558	15,8909	641
8	21 554,49	31 400,58	1 266 696	2 616,71	105 558	15,8909	641
9	22 102,98	32 199,62	1 298 929	2 683,30	108 244	16,2953	657
10	22 468,60	32 732,25	1 320 416	2 727,68	110 034	16,5649	668
11	23 017,09	33 531,29	1 352 649	2 794,27	112 721	16,9692	685
12	23 017,09	33 531,29	1 352 649	2 794,27	112 721	16,9692	685
13	23 565,55	34 330,29	1 384 880	2 860,85	115 406	17,3736	701
14	23 565,55	34 330,29	1 384 880	2 860,85	115 406	17,3736	701
15	24 114,02	35 129,30	1 417 112	2 927,44	118 093	17,7779	717
16	26 003,29	37 881,59	1 528 140	3 156,79	127 345	19,1708	773
17	26 551,75	38 680,58	1 560 371	3 223,38	130 031	19,5751	790
18	26 551,75	38 680,58	1 560 371	3 223,38	130 031	19,5751	790
19	27 100,22	39 479,60	1 592 603	3 289,96	132 717	19,9795	806
20	27 100,22	39 479,60	1 592 603	3 289,96	132 717	19,9795	806
21	27 648,73	40 278,67	1 624 838	3 356,55	135 403	20,3839	822
22	27 648,73	40 278,67	1 624 838	3 356,55	135 403	20,3839	822
23	28 197,19	41 077,66	1 657 069	3 423,13	138 089	20,7882	839
24	28 197,19	41 077,66	1 657 069	3 423,13	138 089	20,7882	839
25	28 745,68	41 876,70	1 689 302	3 489,72	140 775	21,1926	855
26	28 745,68	41 876,70	1 689 302	3 489,72	140 775	21,1926	855
27	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
28	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
29	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
30	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
31	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871

Bron: Socrefos, Sociaal Secretariaat van de Federatie van de Onafhankelijke Seniorenzorg. Geldig vanaf 1 mei 2008.

**Bijlage 17: Looncategorie 'V8': dagelijks verantwoordelijke
(veronderstelde anciënniteit: 12 jaar)**

Verzorgend, verplegend en paramedisch personeel

Categorie 8
Schaal 1.55-1.61-1.77 +2 jaar

(voorheen) 2.55-2.61-2.77 bis+2jaar

Omschrijving geschoold
Aanvangsleeftijd 23
Minimumbarema op 01-jan-08

Anciënniteit in de schaal	Basisloon per jaar €	Geïndexeerd basisloon		Geïndexeerd maandloon		Geïndexeerd uurloon	
		€	BEF	€	BEF	€	BEF
< 23	0,00	0,00	0	0,00	0	0,0000	0
0	17 837,72	25 985,99	1 048 272	2 165,49	87 356	13,1508	531
1	18 375,55	26 769,50	1 079 879	2 230,79	89 990	13,5473	546
2	18 375,55	26 769,50	1 079 879	2 230,79	89 990	13,5473	546
3	18 913,38	27 553,01	1 111 486	2 296,08	92 624	13,9438	562
4	18 913,38	27 553,01	1 111 486	2 296,08	92 624	13,9438	562
5	21 554,49	31 400,58	1 266 696	2 616,71	105 558	15,8909	641
6	21 554,49	31 400,58	1 266 696	2 616,71	105 558	15,8909	641
7	22 102,98	32 199,62	1 298 929	2 683,30	108 244	16,2953	657
8	22 468,60	32 732,25	1 320 416	2 727,68	110 034	16,5649	668
9	23 017,09	33 531,29	1 352 649	2 794,27	112 721	16,9692	685
10	23 017,09	33 531,29	1 352 649	2 794,27	112 721	16,9692	685
11	23 565,55	34 330,29	1 384 880	2 860,85	115 406	17,3736	701
12	23 565,55	34 330,29	1 384 880	2 860,85	115 406	17,3736	701
13	24 114,02	35 129,30	1 417 112	2 927,44	118 093	17,7779	717
14	26 003,29	37 881,59	1 528 140	3 156,79	127 345	19,1708	773
15	26 551,75	38 680,58	1 560 371	3 223,38	130 031	19,5751	790
16	26 551,75	38 680,58	1 560 371	3 223,38	130 031	19,5751	790
17	27 100,22	39 479,60	1 592 603	3 289,96	132 717	19,9795	806
18	27 100,22	39 479,60	1 592 603	3 289,96	132 717	19,9795	806
19	27 648,73	40 278,67	1 624 838	3 356,55	135 403	20,3839	822
20	27 648,73	40 278,67	1 624 838	3 356,55	135 403	20,3839	822
21	28 197,19	41 077,66	1 657 069	3 423,13	138 089	20,7882	839
22	28 197,19	41 077,66	1 657 069	3 423,13	138 089	20,7882	839
23	28 745,68	41 876,70	1 689 302	3 489,72	140 775	21,1926	855
24	28 745,68	41 876,70	1 689 302	3 489,72	140 775	21,1926	855
25	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
26	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
27	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
28	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
29	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
30	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871
31	29 294,15	42 675,71	1 721 534	3 556,30	143 461	21,5970	871

Bron: Socrefos, Sociaal Secretariaat van de Federatie van de Onafhankelijke Seniorenzorg. Geldig vanaf 1 mei 2008.